

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

**Sigorta Hukuku Kapsamında Trafik Kazaları Sonucu
Oluşan Bedensel Zararlarda Tazminatın Belirlenmesi**

Yüksek Lisans Tezi

Ali Yavuz

Mayıs 2024

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

**Sigorta Hukuku Kapsamında Trafik Kazaları Sonucu
Oluşan Bedensel Zararlarda Tazminatın Belirlenmesi**

Yüksek Lisans Tezi

Ali Yavuz

Danışman

Prof. Dr. Hacı Kara

Eşdanışman

Prof. Dr. Şaban Kayıhan

Mayıs 2024

TEZ JÜRİSİ ONAYI

Ali Yavuz tarafından hazırlanan "Sigorta Hukuku Kapsamında Trafik Kazaları Sonucu Oluşan Bedensel Zararlarda Tazminatın Belirlenmesi" başlıklı bu Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı'nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Hacı Kara
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Prof. Dr. Tekin Memiş
Beykent Üniversitesi

Dr. Ekrem Solak
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 29/ Nisan / 2024

BEYANLAR

Yazım ve Kaynak Gösterme Kılavuzu Beyanı

Danışmanlığımda yazılan bu tezin CHICAGO yazım ve kaynak gösterme kılavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak yapılandırıldığı ve bu kılavuzun dipnot kaynak gösterme standartlarının bu tezde tutarlı olarak uygulandığı tarafımdan incelenerek teyit edilmiştir.

İmza

Prof. Dr. Hacı Kara

Etik İlkeler Sadakat Beyanı

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

İmza

Ali Yavuz

ÖZET

Sigorta Hukuku Kapsamında Trafik Kazaları Sonucu Oluşan Bedensel Zararlarda Tazminatın Belirlenmesi

Yavuz, Ali

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Hacı Kara

Mayıs 2024

Ülkemizde her yıl trafik kazalarından dolayı binlerce can kaybı ve milyonlarca liralık maddi zarar meydana gelmektedir. Gerek idare gerekse işleyenler her ne kadar önlem alsalar dahi, tehlike sorumluluğun kapsamında olan motorlu araçlar, sıkça ve ağır zararlar oluşturmaya elverişli bir yapıdadır. Bu durumdan kaynaklı zararlar hem taraflara hem de devlete ciddi oranda yük getirmektedir. Bahse konu bu zararlara teminat sağlanması açısından sigorta kurumunun da önemi her geçen gün artmaktadır. Maalesef bu noktada tarafların sigortasının bulunması tüm anlaşmazlıkları çözmemektedir.

Günümüzde; trafik kazası sonucu bedensel zarar gören, sigorta şirketi ve işleyen arasındaki en tartışmalı konulardan biri de tazminatın belirlenmesi hususudur. Özellikle Anayasa Mahkemesinin 17.07.2020 Tarih 2019/40 Esas 2020/40 Karar Numaralı iptal kararı ve 29.12.2022 Tarih 2021/82 Esas 2022/167 Karar Numaralı iptal kararı ile idare tarafından düzenlenen, trafik kazalarında ödenecek tazminatların hesaplanmasında kullanılan, “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlar’a atıf yapılan kanuni düzenlemelerin iptal edilmesi sonucu, tam bir belirsizlik ortamı doğmuştur. Çalışmamızda Karayolları Trafik Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu temel alınarak motorlu bir aracın işletilmesi sonucu ölüm, yaralanma gibi bedensel zarar oluşması halinde, zarar gören kişilerin tazminat hakkı incelenecek ve bu tazminat saptanırken oluşan sorunlar, belirsizlikler, tartışmalar açıklanarak hem konunun daha iyi anlaşılır kılınması sağlanacak hem de konu ile ilgili Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında tartışmalara dair öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Trafik Kazaları, Zarar, Bedensel Zarar, Tazminat, Tazminatın Belirlenmesi

ABSTRACT

Determination of Compensation for Bodily Damages Resulting from Traffic Accidents within the Scope of Insurance Law

Yavuz, Ali

Master's Thesis, Department of Private Law.

Supervisor: Prof. Dr. Hacı Kara

May 2024

In our country, thousands of lives are lost and millions of liras of material damage occur due to traffic accidents every year. Even if both the administration and the operators take precautions, motor vehicles that are within the scope of danger liability are in a structure that is prone to cause frequent and severe damages. Damages arising from this situation impose a serious burden on both the parties and the state. The importance of the insurance institution in terms of providing coverage for these damages is increasing day by day. Unfortunately, at this point, having insurance for the parties does not resolve all disputes.

Today; one of the most controversial issues between the insurance company and the operator of those who suffer physical damage as a result of a traffic accident is the determination of compensation. In particular, with the annulment decision of the Constitutional Court dated 17.07.2020, Decision Number 2019/40 Principle 2020/40, and the dated 29.12.2022, Decision Number 2021/82 Principle 2022/167, issued by the administration and used in the calculation of compensation to be paid in traffic accidents, "Highways Motor Vehicles" As a result of the cancellation of the legal regulations referring to the "Compulsory Financial Liability Insurance General Conditions", an environment of complete uncertainty has arisen. In our study, based on the Highway Traffic Law and the Turkish Code of Obligations, in case of bodily harm such as death or injury resulting from the operation of a motor vehicle, the right to compensation of the injured persons will be examined and the problems, uncertainties and discussions that occur while determining this compensation will be explained and the subject will be better understood and the issue will be better understood. Suggestions regarding the discussions will be presented in the light of the decisions of the Supreme Court and the Constitutional Court on the subject.

Keywords: Traffic Accidents, Damage, Bodily Damage, Compensation, Determination of Compensation

ÖNSÖZ

İlk olarak yüksek lisans dersini seçerek tanıştığım ve tez yazma sürecimde desteklerini hiç esirgemeyen, detaylı şekilde incelemeleriyle yardımcı olan danışmanım Prof. Dr. Hacı KARA'ya ve Türkiye'de sigorta hukuku alanının önemli isimlerinden, Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakemi, eş danışmanım Prof. Dr. Şaban KAYIHAN'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca iyileştirme ve düzeltmeleriyle tezin daha kaliteli hale gelmesini sağlayan Prof. Dr. Tekin MEMİŞ ve Dr. Ekrem SOLAK hocalarıma içtenlikle minnettar olduğumu belirtmek isterim.

Ayrıca beni sigorta hukuku alanında çalışmaya teşvik eden, tez konumu seçmemde de yardımcı olan, tavsiyeleriyle ve istişareleriyle teze katkıda bulunan Av. Kadir ÖNALAN'a teşekkür ederim.

Tez yazma sürecimde en büyük destekçim olan ve beni bu konuda sürekli heveslendiren aileme; anneme babama, kardeşlerime her şey için minnettarım.

İstanbul, 2023

Ali YAVUZ

İÇİNDEKİLER

BEYANLAR.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
Trafik Kazaları Kavramı, Özel Sorumluluk Düzenlemeleri, Kazalar Sonrası Ortaya Çıkabilecek Zarar Türleri.....	3
I- Trafik Kazaları ve Sorumlu Aktörler.....	3
A-Trafik Kazaları	3
1- Tanımı ve Türleri	4
2- Hukuki Niteliği	5
3- Taraflar	7
B- Sorumlu Aktörler	7
1- Kaza Taraflarının ve İşletenin Sorumluluğu	8
2- İşleten Yanında Sözleşme Sebebiyle Sorumlu: Sigortacı	11
a- Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası	12
b- Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası.....	14
c- Kasko Sigortası	15
d- Ferdi (Bireysel) Kaza Sigortası	16
3- Yasal Düzenleme Sebebiyle Sorumlu: Güvence Hesabı	16
II- Trafik Kazaları Sonucu Oluşan Zararlar.....	19
A- Zarar Kavramının İncelenmesi	19
1- Tanımı ve Hukuki Niteliği	19
2- Zarar Gören Kavramı	21
3- Zarar Türleri	22

a- Bedensel Zarar – Eşyaya Verilen Zarar – Diğer Zararlar.....	22
b- Fiili Zarar – Yoksun Kalınan Kâr.....	23
c- Mevcut Zarar – Müstakbel Zarar – Muhtemel Zarar.....	24
d- Doğrudan Zarar – Dolaylı Zarar – Yansıma Zarar	25
B- Bedensel (Cismani) Zarar Kavramının İncelenmesi	26
1- Tanım	26
2- Zarar Gören Kavramı	28
C- Bedensel Zarar Türleri	28
1- Bedensel Zararlardan Kaynaklanan Maddi Zararlar.....	29
a- Beden Bütünlüğü İhlali Sonucu Doğan Maddi Zararlar	29
i- Sürekli Sakatlık.....	30
ii- Ekonomik Geleceğin Sarsılması	31
iii- Geçici Sakatlık	33
iiii- Tedavi Giderleri	33
iiii (a)- SGK. Tarafından Karşılanan Sağlık Masrafları	34
iiii (b)- SGK. Tarafından Karşılanmayan Sağlık Masraflar.....	35
iiii (c)- Bakıcı Giderleri.....	35
iiii (d)- Sağlık Kurulu Raporu Ücreti	37
b- Ölüm Nedeniyle Doğan Zararlar	38
i- Cenaze Giderleri	39
ii- Destekten Yoksun Kalma Nedeniyle Oluşan Zarar	39
iii- Ölüm Belirli Bir Süre Sonra Meydana Gelmişse Oluşan Zararlar	45
2- Bedensel Zararlardan Kaynaklanan Manevi Zarar	46
D- Zarar Görenin Tazminat Talep Hakkı	47
1- Tanım.....	47
2- Talep Edebilecek Kişiler	48
3- Türleri	49
İKİNCİ BÖLÜM	50

Bedensel Zararlarda Tazminatın Kapsamı ve Belirlenmesi, Hesaplama Yöntemleri	50
I- Maddi Tazminatın Tespiti	50
A- Bedensel Zararların Tespit Edilmesi	50
1- Beden Bütünlüğü İhlali Nedeniyle Doğan Zararlar Bakımından	50
a- Sürekli Sakatlık Tazminatı	50
b- Geçici Sakatlık Tazminatı	59
c- Tedavi Giderleri Tazminatı	61
2- Ölüm Nedeniyle Doğan Zararlar Bakımından	63
a- Cenaze Giderleri Tazminatı	63
b- Destekten Yoksun Kalma Tazminatı.....	64
c- Ölüm Belirli Bir Süre Sonra Meydana Gelmişse Talep Edilecek Tazminatlar	68
B- Bedensel Zarara Uygulanacak İndirim Nedenleri	68
1- Genel İndirim Nedenleri	69
a- Kusur.....	69
b- Müterafik Kusur	73
c- Hatır Taşınması	75
d- SGK. Peşin Sermaye Değeri	78
2- Özel İndirim Nedenleri	81
a- Destek Görenlerin Ölüm Sonrası Elde Ettikleri Menfaatlerin Denkleştirilmesi	82
b- Hayatta Kalan Eşin Yeniden Evlenme Olasılığı	84
c- Bedensel Zarar Görenin Eski Maluliyet Oranı	86
C- Zarar ile Tazminat Arasındaki İlişki	87
D- Bedensel Zararlarda Kullanılan Tazminat Hesaplama Yöntemleri	88
1- Ortalama Kazanç ve Sabit Rant Yöntemi (%5 ve %10 Artırım ve İskonto Değerli Dönem).....	90
2- Devre Başı Ödemeli Belirli Süreli Rant Formülü (1,8 ve 1,65 Teknik Faiz).....	91
3- Progresif Rant Hesabı Dönemi (0 Teknik Faiz).....	93

4- Anayasa Mahkemesi İptal Kararları Bağlamında Bir Değerlendirme...	95
II- Manevi Tazminatın Belirlenmesi	99
A- Manevi Tazminatın Belirlenmesinde Etkili Olan Unsurlar	100
1- Meydana Gelen İhlalin ve Zararın Ağırlığı	100
2- Zarar Verene Dair Etkenler	102
a- Zarar Veren Kusuru.....	102
b- Zarar Veren Ekonomik Durumu.....	102
3- Zarar Görene Dair Etkenler.....	102
a-Zarar Görenin Kusuru, Müterafik Kusuru ve Hatır Taşması...	103
b-Zarar Görenin Bünyevi Yatkınlığı.....	103
c- Zarar Görenin Yaşı.....	104
4- Paranın Satın Alım Gücü	105
B- Manevi Tazminatın Belirlenmesinde Hâkimin Takdir Yetkisi	105
SONUÇ	107
KAYNAKÇA	111

KISALTMALAR

AYİM.	: Askeri Yüksek İdare Mahkemesi
bkz.	: Bakınız
bs.	: Baskı
C.	: Cilt
CSO.	: Commissioners Standard Ordinary
D.	: Dairesi
E.	: Esas
Ed.	: Editör
E.T.	: Erişim Tarihi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HMK.	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
KİMMS.	: Karayolları İhtiyari Mali Mesuliyet Sigortası
KTk.	: Karayolları Trafik Kanunu
KZMMS.	: Karayolları Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası
m.	: Madde
md.	: Madde
PMF.	: Population Masculine et Féminine
RG.	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
SGK.	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SK.	: Sigortacılık Kanunu
SSGSSK.	: Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
sy.	: Sayı
T.	: Tarih

TBK.	: Türk Borçlar Kanunu
TCK.	: Türk Ceza Kanunu
TDK.	: Türk Dil Kurumu
TMK.	: Türk Medeni Kanunu
TSEV.	: Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı
TTK.	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve diğerleri
Y.	: Yargıtay

GİRİŞ

Trafik kazalarının tarihi günümüzden çok eskilere dayanmaktadır. Dünyadaki ilk ölümlü trafik kazası, birçok kaynağa göre, 1896 tarihinde gerçekleşmiştir. Ülkemizde ise ilk trafik kazası 1910'da Beşiktaş'ta meydana gelmiştir¹. Günümüze bakılınca durum, ülkemizdeki motorlu araçların sayısının artmasıyla çok daha vahimleşmiş, trafik kazası sayısı milyonları, bedensel zarar görenlerin sayısı ise yüzbinleri aşmıştır².

Trafik kazaları sonucu oluşan zararlara tedbir olarak, trafiğe çıkan araçlar için trafik sigortası yapılması, Karayolları Trafik Kanunu gereği zorunlu tutulmuştur. Böylelikle trafik kazası zararlarından sorumluluk, tazminat paylaştırılmaya çalışılmış ve sorumlu olacak kişilere sigorta şirketleri de eklenmiştir.

Takdir edileceği üzere trafik kazaları sonucu birçok zarar oluşmaktadır. Bu zararlar arasında en büyük zararlardan biri de insan bedeninde oluşan bedensel zararlardır. Bu bedensel zararlar, kişileri ölümden sakatlığa kadar maddi olarak etkileyebilirken bir yanda manevi olarak da derinden yıpratabilmektedir.

Her ne kadar trafikte oluşan bedensel zararlar için kanun koyucu tarafından birçok düzenleme yapılmış olsa da özellikle tazminatın tespiti, belirlenmesi, hesaplama metotları ve indirim sebepleri konularında tartışmalar halen devam etmektedir. Tezimizde, bu tartışmaları, belirli bir plan dahilinde ele alıp değerlendireceğiz.

¹ Vikipedi, E.T. 18.09.2023,

https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Trafik_kazas%C4%B1&oldid=30258737.

² TÜİK, E.T. 14.10.2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Karayolu-Trafik-Kaza-Istatistikleri-2022-49513>.

Çalışmamızın amacı; ülkemizde çokça yaşanan trafik kazalarında mağdur olan tarafların, bu mağduriyetlerinin mevcut hukuk sistemi içinde en hızlı ve adil bir şekilde giderilmesini temin etmektir. Bu noktada, bu konuda hem uygulamaya hem de öğretiye bu çalışma ile konunun daha anlaşılır kılınması sağlanmaya çalışılacaktır. Bunun yanı sıra hukuk sistemimizdeki boşluklara da değinilecek ve mevcut sorunlara, tartışmalara dair öneriler sunulacaktır.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümünde, trafik kazalarından kaynaklanan sorumluluk ve trafik kazaları sonucu oluşan bedensel zararlar konusu incelenecektir. Bu konuda trafik kazası, sorumluluk, bedensel zarar kavramları ile tazminat talep hakkına değinilecektir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde trafik kazaları sonucu oluşan bedensel zararlarda tazminatın tespitine yönelik açıklamalarda bulunulacaktır. İlk olarak maddi tazminatın belirlenmesi, tazminat hesaplama metotları ve indirim sebepleri incelenecek olup ardından manevi tazminatın belirlenmesi konusu izah edilecektir.

Sonuç kısmında ise tezimizde trafik kazaları sonucu oluşan bedensel zararlarda tazminatın belirlenmesine dair tartışmalar sonucu vardığımız sonuçları kısaca özetleyeceğiz.

BİRİNCİ BÖLÜM

TRAFİK KAZALARI KAVRAMI, ÖZEL SORUMLULUK DÜZENLEMELERİ, KAZALAR SONRASI ORTAYA ÇIKABİLECEK ZARAR TÜRLERİ

I- Trafik Kazaları ve Sorumlu Aktörler

A-Trafik Kazaları

Günümüzde insan nüfusunun artışı ve ulaşım ihtiyaçlarının artmasına paralel olarak trafikteki araçların da sayısı giderek artmaktadır. Ayrıca yine insanların ulaşım ihtiyaçları ve bu ihtiyacı gidermekte kullandığı araçlar da her geçen gün artmaktadır. Bütün bu sebepler, trafik kazalarının artmasına da tabii olarak yol açmaktadır.

Trafik kazalarını insana bağlı ve insana bağlı olmayan şekilde iki başlığa ayırabiliriz. İnsana bağlı nedenler yaya, sürücü ve yolcudan kaynaklanabilmekteyken insana bağlı olmayan nedenler ise araç, yol ve diğer nedenler şeklinde üçlü bir ayrıma tabi tutulabilir³.

Trafik kazalarından insanlar birçok açıdan olumsuz etkilenmektedir. Araçlarda oluşan maddi zararların yanı sıra kişilerde oluşan psikolojik rahatsızlıklardan fiziksel rahatsızlıklara ve hatta ölüme kadar farklı olumsuzluklar ortaya çıkmaktadır⁴. Bu nedenlerle trafik kazalarının ortaya çıkardığı bu olumsuzlukların hukuka yansımaları da son derece önem arz etmektedir.

³ Eda Selimoğlu, “Trafik Kazalarının Nedenleri, Sonuçları ve Kazaların Önlenmesine İlişkin Öneriler”, *Ziraat Mühendisliği Dergisi*, sy 361 (2014): s. 52.

⁴ Selimoğlu, s. 53.

Konumuz dâhilinde anlaşılabilir bir inceleme yapabilmek için ilk olarak trafik kazalarının tanımına değineceğiz. Ardından trafik kazalarının hukuksal açıdan doğurduğu sonuçları, taraflarını ve oluşturduğu hukuki sorumluluğu inceleyeceğiz.

1 – Tanım ve Türleri

Trafik kazası tanımını incelemeden önce trafik kelimesini incelemekte fayda vardır. Trafik kelimesi hukuki terim olarak KTK.’da tanımlanmıştır. KTK. m. 3 gereği trafik, kelime anlamına benzer olarak yayaların ve araçların karayollarındaki hal ve hareketleri olarak tanımlanmıştır.

Trafik kazası da yine hukuki terim olarak KTK. tarafından tanımlanmıştır. KTK. m. 3 gereği trafik kazası; karayolu üzerindeki araçların karıştığı, sonucu olarak ölüm, yaralama veya zarar oluşan olaylardır. Bu noktada belirtmek gerekir ki “kaza” terimi bilinçli olarak kullanılmıştır. Çünkü kazalar için kusursuz sorumluluk hali uygulanması gerekirken kastın varlığında ise kusurlu sorumluluk yoluna gidilecektir⁵.

KTK.’daki tanım gereği, bir kazanın trafik kazası sayılabilmesi için birtakım unsurları barındırması gerekmektedir. Bu unsurları şu şekilde sıralayabiliriz. İlk olarak; kazanın karayolunda veya karayolu sayılan yerlerde meydana gelmesi gerekmektedir. İkinci olarak kazaya hareket halindeki bir veya daha çok aracın yol açması gerekmektedir. Son olarak ise mevcut olay sonucu kişiye veya eşyaya ilişkin bir zarar doğmalıdır.

Trafik kazalarının türlerini incelemek gerekirse; trafik kazalarını tek taraflı trafik kazası ve çift taraflı trafik kazası olarak ikiye ayırabiliriz. Tek taraflı trafik kazası, sadece kaza yapan aracın zarar gördüğü kazadır. Bu halde başka bir şahıs veya eşya zarar görmemektedir. Örnek olarak araç sürücüsünün dikkatsizliği nedeniyle uçurumdan yuvarlanması gibi. Çift taraflı trafik kazası ise birden çok tarafın zarar

⁵ Hasan Tahsin Gökcan, *Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukukî Sorumluluk, Tazminat, Sigorta ve Rücu Davaları*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), s. 67.

gördüğü kaza türüdür. Örneğin iki aracın birbirine çarpması, aracın yayaya çarpması veya zincirleme trafik kazaları gibi.

2- Hukuki Niteliği

Trafik kazaları sonrasında ortaya birtakım talepler çıkabilmektedir. Bunlar, maddi, bedeni ya da manevi zararlar talepleridir. Bu taleplerin temeli ise haksız fiil sorumluluğuna dayanır⁶. Türk Borçlar Kanunu (TBK.)’da düzenlenen haksız fiilden kaynaklanan sorumluluk, öncelikle zarar gören terimine, ardından da tazminat kurumuna yönlendirmektedir.

Trafik kazaları için KTK.’daki tanım gereği hukuki sorumluluk oluşabilmesi için herhangi bir kusur şartı aranmamıştır. Bu nedenle buradaki oluşan sorumluluk bir kusursuz sorumluluktur. Kusursuz sorumluluğu, en basit tanımıyla “kusur” unsuru dikkate alınmayan sorumluluk türü olarak tanımlayabiliriz⁷. Bu hallerde hukuka aykırılık bulunmamasına rağmen sorumluluk söz konusu olmaktadır⁸. Kanun koyucu bu sorumluluğu sadece özel ve belirli hallerde tanımıştır. Kusursuz sorumluluk hallerinde sadece neden-sonuç ilişkisinin bulunması yeterli sayılacaktır.

Tezimiz kapsamında inceleyeceğimiz motorlu araç işletenin sorumluluğu, KTK. düzenlemesi gereği kusursuz sorumluluktur. Nitekim KTK. m. 85/1 uyarınca motorlu aracın işletilmesi sırasında bir şahsın herhangi bir yaralanması veya ölümü durumunda bu hukuki sorumluluk doğmaktadır. Bu hüküm gereği anlaşılmaktadır ki, bu noktadaki sorumluluk kusur sorumluluğu değil, kusursuz sorumluluktur⁹.

⁶ Atakan Adem Selanik ve Şaban Kayıhan, “Trafik Sigortası Genel Şartlarının Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Kapsamında Bağlayıcılığı”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, sy. Özel Sayı (2022): s. 102.

⁷ Meltem Hayat Bulgur, “Karayolları Trafik Kanunu’na Göre Tehlike Sorumluluğu” (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 2019), s. 11.

⁸ M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, c. II* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2023), s. 145.

⁹ Emre Eryılmaz, “Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortalarında Destekten Yoksun Kalma Tazminatı” (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2022), s. 59.

Kusursuz sorumluluk, TBK. gereği hakkaniyet sorumluluğu, özen sorumluluğu ve tehlike sorumluluğu olmak üzere üçe ayrılmaktadır¹⁰. Trafik kazaları sonucu işletenin sorumluluğu, kusursuz sorumluluk türlerinden olan bir tehlike sorumluluğu halidir. Tehlike sorumluluğu ise TBK. m. 71’de düzenlenmiştir. Tehlike sorumluluğu, sorumluluk türlerindeki en ağır sorumluluk halidir. Bu sorumlulukta sorumluluğun şartları, sorumlu aleyhine ağırlaştırılmıştır¹¹. Çünkü burada sorumluluk sadece tehlikeli addedilen faaliyetin yürütülmesinden, işletilmesinden kaynaklanmaktadır¹².

Motorlu araç işletenin hukuki sorumluluğu KTK. m. 85 uyarınca, motorlu aracın işletilmesi sırasında bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olduğunda doğmaktadır. Sorumluluğun kaynağı, temeli aracın işletilmesidir. Bu noktada, işleten ve işleticisinin bağlı bulunduğu teşebbüs sahibinin sorumluluğu bir tehlike sorumluluğudur. İşletme tehlikesi gerçekleştiği anda işletme ve teşebbüs sahibinin sorumluluğu doğmaktadır¹³.

Bu noktada dikkat edilmelidir ki; trafik kazası, bir mücbir sebepten ileri geliyorsa işleten sorumlu olmayacaktır. Ayrıca üçüncü kişinin veya kazaya maruz kalanın ağır kusuru sebebiyle illiyet bağı kesilmiş ise yine işleten mesul olmayacaktır¹⁴.

Trafik kazaları, başta KTK. olmak üzere, TBK., Sigortacılık Kanunu (SK.), Türk Ticaret Kanunu (TTK.) ve Türk Ceza Kanunu (TCK.) gibi geniş bir mevzuatı ilgilendirmektedir.

¹⁰ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), s. 701.

¹¹ Eren, *Borçlar Hukuku*, s. 614.

¹² Bulgur, s. 13.

¹³ Eren, *Borçlar Hukuku*, s. 772.

¹⁴ Ali Bozer, *Sigorta Hukuku Genel Hükümler – Bazı Sigorta Türleri* (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2004) s. 131.

3- Taraflar

Trafik kazasının tarafları ve etkilenenleri; yaya, yolcu, sürücü, sürücü yardımcıları ve ölenin desteğinden yoksun kalanlar olabilmektedir.

Yaya ile ilgili kanuni herhangi bir tanım yapılmamıştır ve KTK.'da da kelime anlamıyla kullanılmıştır. Yolcu ise KTK.'da şu şekilde tanımlanmıştır: araçtaki sürücü ve hizmetli hariç diğer kişiler yolcudur. Ayrıca bu noktada KTK.'da hizmetli tanımına da değinilmiştir. Hizmetli, araçtaki sürücü ve yolcu haricindeki iş akdi bulunan üçüncü kişi olarak tanımlanmaktadır. Kanımızca bu tanımlama hatalı bir tanımlamadır, şöyle ki hizmetliler de herhangi bir iş akdi bulunup bulunmamasından bağımsız olarak yolcu olarak değerlendirilmelidir. Trafik kazalarının bir diğer tarafı ise sürücüdür. Sürücü kelime anlamı ve hukuki terim anlamı olarak bir aracı sevk ve idare eden kişidir¹⁵.

B- Sorumlu Aktörler

Hukuki açıdan sorumluluk terimini; hukuk kurallarına aykırı davrananların, bu durumun sonuçlarını üstlenmek zorunda kalması, olarak tanımlayabiliriz. Sorumluluk kavramıyla, geniş anlamda, bir kişinin başkasına verdiği zararı giderim yükümlülüğü, kast edilmektedir¹⁶. Sorumluluk hukukunun en temel amacı, zarara uğrayan, eksilen değerler yerine bunlara nicelik ve nitelik olarak eş olan değerler koymaktır¹⁷. Trafik kazalarının da hukuki açıdan en önemli sonuçlarından biri, ortaya çıkardığı sorumluluktur.

¹⁵ TDK., E.T. 31.07.2023, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=sürücü>.

¹⁶ Henri Deschenaux ve Pierre Tercier, *Sorumluluk Hukuku* (Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1983), s. 1.

¹⁷ Erhan Günay, *Yargıtay, Bam Kararları ve Öğreti Görüşü Işığında Kusursuz Sorumluluğa Dayalı Tazminat İstemleri*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 232.

Trafik kazalarında sorumluluğun doğmasının genel olarak şartları; trafik kazasından doğan bir zarar, bu kazaya neden olan bir motorlu araç ve bu zararla motorlu taşıt arasındaki uygun illiyet bağıdır¹⁸.

Eğer işleticinin sorumluluk koşulları gerçekleşmişse, zarara uğrayan herkes, zararının tazminini isteyebilecektir¹⁹. Trafik kazaları, her önlemin alınması halinde dahi ortaya çıkabilecek bir tehlike sorumluluğu olması nedeniyle kanun koyucu bu sorumluluğu sadece taraflara ve işletene yükleyerek sorunu çözemeyeceğini fark etmiştir. Bu nedenle zorunlu sigortalar ve yine bu zorunlu sigortanın da işlevsiz kalma ihtimaline karşılık güvence hesabı kurumu oluşturulmuştur.

Bu noktada alt başlıklarında ilk olarak tarafların ve işletenin sorumluluğunu ele alacağız. Ardından kanun koyucu tarafından zorunlu tutulan trafik sigortalarını ve sigortacının konumunu inceleyeceğiz. Yine bazı hallerde, SK. gereğince tazminatı giderimle yükümlü tutulan Güvence Hesabını inceleyerek konuyu tamamlayacağız.

1- Kaza Taraflarının ve İşletenin Sorumluluğu

Kaza taraflarını, tanımsal olarak üst başlıklarda incelemiştik. Yayalar, yolcular ve sürücüler, 6098 sayılı TBK. gereği, kusurlarıyla sorumlu olup,²⁰ bu noktada kusursuz sorumluluk hali bulunan, işleten kavramı önem arz etmektedir.

İşletenin kim olabileceği, KTK. madde 3'te sayma yoluyla tanımlanmıştır. İşleten; ilk olarak araç sahibi olabilir, ikinci olarak aracın mülkiyeti muhafaza kaydıyla alıcısı olabilir veya aracın uzun süreli kira, ariyet, rehin alanı olabilir. Bu durumlar haricinde

¹⁸ Fikret Eren. “Karayolları Trafik Kanununa Göre Motorlu Araç İşletenin Akit Dışı Sorumluluğunun Hukuki Niteliği ve Unsurları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 39, sy. 1 (1987). s. 165.

¹⁹ Deschenaux ve Tercier, s. 117.

²⁰ Erhan Günay, “Yargıtay Kararları Eşliğinde Trafik Kazalarında Sorumluluk Türleri ve Manevi Tazminat Davası”, *Terazi Hukuk Dergisi* 11, sy 115 (2016): s. 67.

ilgili kişi; başka bir kişiye ait olan aracı, tehlikesi kendine ait olacak şekilde namına işletirse ve araç üzerinde fiili hakimiyeti mevcut ise işleten sayılacaktır.

İşleten sıfatının kime ait olduğunun belirlenmesi, tazminat sorumluluğu açısından önem arz etmektedir. Trafik sicili, mülkiyetin belirlenmesi noktasında karine özelliğine sahiptir. Lakin işletenin kim olduğunu gösterir bir karine özelliğine sahip değildir. Her ne kadar trafik sicili, işletenin kim olduğunu gösterir karine değilse de güçlü bir kanıt özelliği göstermektedir²¹.

Genellikle aracın işleteni aracın trafik kayıtlarında adı kayıtlı olan kişidir. Bu hallerde şekli anlamda işleten ile maddi anlamda işleten kavramları çakışmaktadır. Şekli anlamda işleten, trafik sicilinde aracın sahibi olarak görünen kimsedir. Maddi anlamda işleten ise aracı kendi hesabına ve tehlikesi kendisine ait olmak üzere işleten, araç üzerinde fiili tasarruf kudreti bulunan, aracın giderlerini üstlenen ve aracın iktisadi çıkarlarından yararlanan kişidir. Şekli anlamda işletene karşı dava açılması halinde işleten olmadığını ispat yükü davalı tarafa ait olacaktır. Maddi anlamda işletene dava açıldığında ise işleten olduğunu ispat yükü davacı tarafa ait olacaktır²².

Trafik siciline rağmen işleten üçüncü bir kişi olabilecektir. Yargıtay birçok kez işletenin net olarak saptanmadığını gerekçesiyle kararları bozmuştur²³.

²¹ Ergun Özsunay, “Trafik Hukukunda Sorumlu Kişi Olarak <<İşleten>> i (=Araç Sahibi) Tayin Bakımından Trafik Sicilinin Rolü”, *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi* 4, sy. 6 (Haziran 2011): s. 87.

²² Özsunay, Trafik Sicili, s. 97.

²³ Y. 17. HD. T. 11.02.2019, E. 2018/4028, K. 2019/1197 Sayılı kararında “...Açıklanan hukuki ve maddi vakıalar karşısında mahkemece; davalı... Tur. Taş. Ltd. Şti. ve dava dışı... Tur. Tic. San. Ltd. Şti'nin ticari defter ve kayıtları üzerinde inceleme yaptırılarak, sözleşme gereği kira bedellerinin davalı araç malikine ödenip ödenmediğinin saptanması; davalı şirket kayıtlarında yapılacak incelemeyle, kazayı yapan aracın kiracıya fiilen teslim edilip edilmediği hususunun tespiti; anılan tespitlerin yapılmasından sonra KTK'nun 3. maddesiyle 85 vd. maddeleri birlikte değerlendirilmek suretiyle, davalı... Tur. Taş. Ltd. Şti'nin hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken, eksik incelemeyle, yazılı şekilde hüküm tesisi bozmayı gerektirmiştir...” şeklinde karar vermiştir; Bu yönde Y. 4. HD. T. 14.11.2019, E. 2018/1393, K. 2019/5308 Sayılı kararında “...Şu durumda; yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler ve davalı ... Nakil Araçları Tur. Tic. ve San. AŞ'nin savunması göz önünde bulundurularak, işletenlik sıfatının aracı kiralayan davadışı Z. Tur. Yat. San. Ltd. Şirketine geçip geçmediğinin tespiti bakımından, ... Nakil Araçları Tur. Tic. ve San. AŞ ve Z. Tur. Yat. San. Ltd.

Uygulamada özellikle kiralama ve tur şirketleri gibi şirketlerin faaliyetleri sırasında, kullanılan araçların sürekli el değiştirmesi nedeniyle, belirsizlik ortamı doğmaktadır. Yargıtay bir kararında, finansal kiralama şirketinin mülkiyetinde olan aracın, tur şirketine kiralanmasından sonra gerçekleşen trafik kazasında, tur şirketinin işleten sıfatına haiz olduğuna karar vermiştir²⁴. Somut olaya göre değişebilmekle birlikte, kanımızca da aracı kendi hesabına ve tehlikesi kendine ait olacak şekilde işleten ve fiili hakimiyet kuran tur şirketleri işleten sıfatına haiz olacaktır.

KTk. m. 85/1 gereği, işletilen araç sebebiyle işletenin tehlike sorumluluğu mevcuttur. İşletilme tehlikesi de mevcudiyetini, aracı hareket ettiren, araca ivme veren motor gücüne dayandırmaktadır. Bu noktada aracın işletilmesi, motorun çalışması ve aracın hareket etmesi olarak tanımlanabilir²⁵.

Ayrıca işleten kavramı gerçek ve farazi işleten olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu noktada gerçek işleten, üst paragrafta KTK. m. 3 gereği sayma yoluyla belirtilenlerdir. Farazi işletenler ise gerçek işleten olmamalarına rağmen kanun koyucu tarafından işleten sayılan ve işleten gibi sorumlu tutulan kişilerdir²⁶. Bu kişiler, motorlu araçla ilgili mesleki faaliyette bulunan kişiler, yarış düzenleyicileri, motorlu aracı çalan veya gasp eden kişiler, devlet ve diğer kamu tüzel kişileridir.

KTk. m. 85 gereği işletenin sorumluluğuna gidebilmek için, trafik kazası sonucu oluşan zarara, işletilen bir motorlu aracın neden olması gerekmektedir. Bu duruma ek

Şirketinin ticari defterleri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılarak, kira bedeline ilişkin sunulan faturaların ticari defterlere işlenip işlenmediği, ticari defterlerin usulüne uygun düzenlenip düzenlenmediği, ibraz edilen kira sözleşmesinin vergi dairesine bildirilip bildirilmediği hususlarında inceleme ve araştırma yapılması, sonucuna göre davalı ... Nakil Araçları Tur. Tic. ve San. AŞ'nin işletenlik sıfatının devam edip etmediğinin tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirlenmesi ve varılacak sonuç doğrultusunda bir karar verilmesi gerekirken eksik araştırma ve inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir..." şeklinde karar vermiştir.

²⁴ Y. 19. HD. T. 14.10.1993, E. 1992/10747, K. 1993/6545 sayılı kararı.

²⁵ Eren, Akit Dışı Sorumluluk, s. 194.

²⁶ Eren, Akit Dışı Sorumluluk, s. 181.

olarak zararlar trafik kazası arasında uygun illiyet bağı bulunmalı ve işleten herhangi bir kurtuluş kanıtı getirmemiş olmalıdır²⁷.

KTk. m. 85/3 hükmü, işleten için, kusur sorumluluğu (kendi fiillerinden sorumluluk), işletenin yardımcılarının fiillerinden sorumluluğu (kusursuz sorumluluk) ve işletenin araçtaki bozukluktan sorumluluğu (kusursuz sorumluluk) olmak üzere üç farklı sorumluluk halini düzenlemiştir²⁸.

2- İşletenin Yanında Sözleşme Sebebiyle Sorumlu: Sigortacı

Trafik kazası sonrası tarafların ve işletenin sorumluluğuna değindikten sonra, sözleşme sebebiyle bir diğer sorumlu aktör olarak karşımıza trafik sigortasının tarafı olan sigorta şirketleri çıkmaktadır. Trafik kazaları insanları, hem maddi olarak (örneğin, araçların ciddi şekilde zarara uğraması) hem bedensel olarak (örneğin, insanların ciddi şekilde yaralanmaları, sakatlanmalar ve ölüm) hem de manevi olarak (örneğin, psikolojik olarak) ağır bir yük altına sokmaktadır.

Bu durum, her geçen gün araç sayısının artması ve buna bağlı olarak da trafik kazaların da artmasıyla birlikte ülke ekonomisini dahi ağır bir yük altına sokacak boyutlara varmaktadır. Bu sebeple trafik kazaları sebebiyle ortaya çıkabilecek olan zararları sadece kazaya sebep olan kişilerin taşıyamayabileceği ve taraflar arasındaki bu ihtilafların toplumsal huzursuzluklara yol açabileceği düşüncesiyle kazayı yapan kişiler yanında daha kurumsal sorumluluk üstlenenleri de zarar gören kişinin müracaat edebileceği kişiler arasına koymuştur. Bu nedenle trafik sigortaları ortaya çıkmış ve tüm dünyada yaygınlaşmıştır.

KTk. m. 91 gereği işletenlerin mali sorumluluk sigortası yaptırmaları, devlet tarafından zorunlu tutulmuştur. Bu durumun ana sebebi KTK. m. 85'teki işleteni ağır

²⁷ Nezahat Şengün, "Motorlu Araç İşletenlerin Hukuki Sorumluluğu" (Yüksek Lisans Tezi, Antalya Bilim Üniversitesi, 2021), s. 46.

²⁸ Ramazan Zeybek, *Hatır Taşımacılığı* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), s. 21.

bir sorumluluk altına sokan tehlike sorumluluğudur. Bu noktada tez konumuz olan bedensel zararlar ile doğrudan bağlantılı olarak belirlediğimiz sigorta türlerini incelemeyi uygun gördük. Sigorta sözleşmeleri, iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir ve sigortacının borcu ise riziko taşıma borcudur²⁹.

Bu başlık kapsamında ilk olarak Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasını (Trafik Sigortası), tarafların isteğe bağlı olarak yapabileceği ihtiyari mali sorumluluk sigortasını, kasko sigortasını ve ferdi kaza sigortasını inceleyeceğiz.

a- Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası

Sigorta sözleşmesi, TTK.'da ilk olarak zarar ve can sigortaları olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur. Zarar sigortaları ise mal sigortaları ve sorumluluk sigortaları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Sorumluluk sigortası, kişilerin malvarlığındaki pasif kısmın artışından kaynaklanacak zararları teminat altına alan, sigorta türlerine denilmektedir³⁰. Sigortacı, bu nedenle oluşan sorumluluk nedeniyle, zarar görene tazminat öder. Bu sigorta, sigortalıyı, kendisinin üçüncü şahıslara vereceği zararlar nedeniyle korumaktadır. Yani sigortalının malvarlığındaki azalmaya ilişkin alınan bir önlemdir. Bu sebeple pasif bir sigorta türüdür³¹.

Sorumluluk sigortaları ise kendi içinde zorunlu sorumluluk sigortaları ve ihtiyari sorumluluk sigortaları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ülkemizde kanun koyucu tarafından ilgililere yaptırılması zorunlu tutulan, zorunlu sorumluluk sigortalarına şu

²⁹ Şaban Kayıhan ve Özcan Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, (İstanbul: Umuttepe Yayınları, 2022), s. 97.

³⁰ Işıl Ulaş ve İbrahim Bektaş, *Sigorta Hukuku Birinci Cilt Zarar Sigortaları*, c. 1 (Ankara: Turhan Kitabevi, 2023), s. 10.

³¹ Tekin Memiş, “Zorunlu Trafik Mali Mesuliyet Sigortasında Sigortacının Sorumluluğunun Niteliği ve Sebepsiz Zenginleşme”, *XX. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2004), s. 73.

şekilde sayılabilir: Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk(Trafik) Sigortası, Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası, Tehlikeli Maddeler ve Tehlikeli Atık Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Deniz Araçları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Zorunlu Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası, Özel Güvenlik Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası³².

Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası; işletenin, motorlu bir aracın işletilmesi sonucu ortaya çıkan sorumluluğunu, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurulunca belirlenen sigorta limitleri dâhilinde karşılayan, KTK. madde 91 gereği yaptırılması zorunlu tutulmuş bir sigorta türüdür³³. Bu noktada belirtmekte fayda var ki, zorunlu sigorta sadece Türkiye sınırları içinde geçerlidir. Yurtdışına kendi arabası ile çıkan kişiler ayrıca sigorta yaptırması ve yeşil kart alması gerekmektedir³⁴.

Zorunlu Trafik Mali Sorumluluk Sigortası, araç sahibi ile sigortacı arasında kurulmaktadır. Aracın işletilmesi sonucu üçüncü kişilerde doğacak zarar sebebiyle işletenin maruz kalacağı sorumluluk sigorta edilmektedir. Zarar gören üçüncü şahıs sigorta sözleşmesinin tarafı olmamakla birlikte doğrudan doğruya sigortacıya başvurma hakkına sahiptir. Bu talep hakkı sigorta akdinin varlığı halinde KTK.'ya dayanmaktadır. Ancak bu hak sadece zorunlu teminat limitleri dahilinde ileri sürülebilecektir³⁵.

³² TSEV., E.T. 03.08.2023, <http://www.tsev.org.tr/sayfa/ulkemizde-12-adet-zorunlu-sigorta-oldugunu-biliyor-musunuz>.

³³ Işıl Ulaş, “Yeni Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartlarına Göre Bu Sigortanın Kapsamı, Teminat Türleri ve Özellikle Destek Teminatı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 31, sy. 2 (2015): s. 21; Ülgen Aslan Düzgün, “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mâli Sorumluluk Sigortasında (Trafik Sigortası) Zarar Kavramı ve Sigortacının Rücu Hakkı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi (Batider)* 29, sy. 3 (2013): s. 190.

³⁴ Hacı Kara, *Sigorta Hukuku*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), s. 354.

³⁵ Rayegan Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku Sigorta Müessesesi Sigorta Sözleşmesi* (İstanbul: On iki Levha Yayınları, 2017) s. 239.

Zorunlu Trafik Mali Sorumluluk Sigortası, özel bir öneme sahiptir. Trafik kazalarında meydana gelen özellikle can zararları nedeniyle, her ülkede bu sigorta zorunlu hale getirilmiştir. Avrupa ülkelerinde 1953'te "Convention-type inter-bureau" kurulmuş ve her devlette milli büro kurulmuştur. Türkiye'de 1953'te KTK. çıkartılmış ve zorunlu sorumluluk sigortası düzenlenmiştir³⁶.

KTK. m. 91 gereği, trafikteki ağır tehlike sorumluluğuna karşı, sigorta yaptırma külfeti işletene yüklenilmiştir. Bu sigorta olmadan motorlu taşıtların kullanılması yasaklanmıştır³⁷. Ayrıca kanun koyucu sigorta sözleşmesi yapma zorunluluğunu sadece işletenlere değil aynı zamanda sigorta şirketlerine de getirmiştir. TTK. m. 1483 gereği, sigortacılar zorunlu sigortaları yapmaktan kaçınamayacaklardır.

b- Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası

Bu sigorta türü KZMMS. gibi bir zorunlu sigorta türü olmayıp bu sigorta türünde sigorta sözleşmesi taraflarına seçimlik imkân tanınmıştır. TBK. madde 26 ile tanınan sözleşme yapma serbestisi, irade serbestisi bu noktada uygulama alanı bulacaktır.

İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortasının birçok türü bulunmakta olup, örnek vermek gerekirse şu sigortalar sayılabilir: Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası, Mesleki Sorumluluk Sigortası türleri, İşveren Sorumluluk Sigortası, Üçüncü Kişilere Karşı Mali Mesuliyet Sigortası, Ürün Sorumluluk Sigortaları, Çevre Kirliliği Mali Sorumluluk Sigortası, Asansör Kazalarında Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk Sigortası³⁸.

³⁶ Kender, s. 240.

³⁷ Aslihan Yalçinkaya Duman, "Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Kapsamında Sigortacının, Sigorta Ettirene Rücu Hakkı" (Doktora Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2019), s. 7.

³⁸ Sena Yalçın, "Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası" (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2021), s. 24-25.

Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Mesuliyet Sigortası (KİMMS.), KZMMS.'nin devamı niteliğinde olan bir sigorta türüdür. Bu noktada KZMMS. ile KİMMS. arasındaki en önemli fark, KİMMS.'deki teminat limitlerinin KZMMS.'ye göre çok daha büyük olabilmesidir. Bu sigortadaki limitleri taraflarca kanundan ve tarifelerden bağımsız, serbestçe belirlenebilmektedir. Bu durum haricindeki sözleşmenin tarafları, teminat türü, üstlenilen riziko, tarafların yükümlülükleri gibi konular benzerlik arz etmektedir.

c- Kasko Sigortası

Trafikteki araçları ağır tehlike sorumluluğuna karşı sigortalayan ve tehlikeyi, rizikoyu, sorumluluğu üzerine alan bir diğer sigorta türü ise kasko sigortasıdır. Kasko sigortası hukuki niteliği itibariyle, KZMMS. ve KİMMFS. gibi sorumluluk sigortası olmayıp, mal sigortası türüne girmektedir. Bu noktada kasko sigortası, karayollarında işletilen taşıtların zarar görmesi halinde, bu zararı teminat altına alan bir sigorta türüdür³⁹. Tez konumuz kapsamında kasko sigortası şu açıdan önem arz etmektedir; uygulamada kasko sigortaları kapsamında, bedeni zararlardan dolayı oluşan sorumluluklar, ek teminat olarak verilmektedir⁴⁰. Bu noktada sözleşme serbestisi gereği eklenen ihtiyari mali sorumluluk klotları ile mal sigortasına sorumluluk sigortaları da dâhil edilebilmekte ve böylelikle tez konumuz dâhilindeki tehlike sorumluluğu sigortalılabilmektedir. Aslında kasko sigortası olarak adlandırılan bu sigorta türü, gerçek anlamda ayrı bir sigorta türü olmayıp, farklı birkaç sigortanın karma olarak kara araçları üzerinde uygulanmasıyla ortaya çıkmaktadır⁴¹.

³⁹ Ümit Müderrisoğlu, *Kasko Sigortası* (Ankara: Seçkin, 2020), s. 29.

⁴⁰ Yalçın, s. 72.

⁴¹ Ulaş ve Bektaş, s. 644.

d- Ferdi (Bireysel) Kaza Sigortası

Bedensel zararlarla doğrudan bağlantılı olan son inceleyeceğimiz sigorta türü, ferdi (bireysel) kaza sigortasıdır. Ferdi kaza sigortası, TTK. sistematüğinde, zarar sigortalarından farklı olarak can sigortaları kapsamında yer almaktadır. Sorumluluk sigortaları zarar gören karşı tarafın zararlarını karşılamaktayken, ferdi kaza sigortası, trafik kazası sonucu sigortalı kişide oluşan bedensel zararları teminat altına almaktadır.

Kaza sigortası TTK. m. 1507/1’de düzenlenmiştir. Tanım gereğı kaza sigortası, sigortalının geçirdiğı kaza sonucu, sigortalı kişide sürekli sakatlık, geçici sakatlık veya ölüm meydana gelmesi halinde, teminat sağlamaktadır. Ferdi (bireysel) kaza sigortası, isminden de anlaşılabilceğı üzere sadece bir kişi için yapılmaktadır⁴².

Ferdi Kaza Sigortası tanımdan da anlaşılabilceğı üzere, sadece trafik kazası için değıl kaza tanımına girebilecek tüm durumlar içindir. Kaza terimi, Ferdî Kaza Sigortası genel şartları m. 2’de: “ani ve harici bir olayın etkisiyle sigorta ettirenin iradesi dışında ölmesi veya cismani bir arızaya maruz kalmasıdır” şeklinde tanımlanmıştır⁴³. Bu nedenle kaza kavramına trafik kazası haricinde çukura düşme, yüksekten düşme, kayıp düşme, merdivenden yuvarlanma gibi durumlar da örnek gösterilebilir.

3- Yasal Düzenleme Sebebiyle Sorumlu: Güvence Hesabı

Güvence Hesabı, 18 Ekim 1983 tarihinde kurulan Garanti Fonu’nun devamı niteliğindedir. Garanti Fonu ilk olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bağılı olarak kurulmuştur. Daha sonra Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına, ardından Hazine

⁴² Şaban Kayıhan ve Özcan Günergök, “Kaza Sigortaları”, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, sy. 9 (2020): s. 238.

⁴³ Kayıhan ve Günergök, Kaza Sigortaları, s. 225.

Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğüne ve son olarak da Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğine bağlanmıştır⁴⁴.

Güvence Hesabı, faaliyetlerini kamu ve özel sektörün beraber işlettiği ne tamamen kamu ne de tamamen özel bir kurum diyemediğimiz, bir kurumdur. Bu kurum, zorunlu sigortaların rizikosu gerçekleştiği durumlarda devreye girmektedir ve bu zorunlu sigortalarda tayin edilen teminat miktarlarına kadar koruma sağlamaktadır⁴⁵.

Güvence hesabı kamusal nitelikte bir tüzel kişiliği bulunmaktadır. Bu tüzel kişilik, yönetmelik ile kurulması nedeniyle hukuka aykırılık oluşturmaktadır. Şöyle ki Anayasa madde 123 gereği, kamu tüzel kişiliği yalnızca, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kurulabilecektir. Güvence hesabının tüzel kişiliği ise bu kurala aykırı olarak, Güvence Hesabı Yönetmeliği madde 4 ile Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği bünyesinde kurulmuştur. Kanımızca bu hukuka aykırılığın, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılarak düzeltilmesi gerekmektedir.

Güvence Hesabı'nın amacı, SK.' da sayılan sınırlı sayıdaki zorunlu sigorta türlerinde, belirli şartların meydana gelmesi halinde, zorunlu sigortalılarla belirlenen teminat limitlerine kadar oluşan zararların karşılanmasıdır⁴⁶.

Güvence Hesabına başvuru istisnai bir durumdur ve sadece kanunda gösterilen hallerde başvuru yapılabilir. Güvence hesabının sorumluluğu genel itibariyle, zarar görenlerin zararlarını zorunlu sigortalardan karşılayamaması durumunda

⁴⁴ Furkan Tolga Karaçor, "Trafik Sigortası; Güvence Hesabı, Rücu ve Maddi Tazminatlar" (Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, 2022) s.30.

⁴⁵ Fikri Tunç Keskin, *Uygulamada Sigorta Hukuku (Cilt I)*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2017), s. 1627.

⁴⁶ Büşra Öz, "Türk Hukukunda Güvence Hesabı" (Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2022), s. 12; Bu yönde bkz. Y. 17.HD. T. 28.5.2012, E. 2011/8784, K. 2012/6873 Sayılı kararı.

fazladan bir önlem olarak karşımıza çıkmaktadır⁴⁷. SK. m. 14/2 gereği Güvence Hesabına beş halde başvuru yapılabilecektir.

İlk olarak; trafik kazasına karışmış olan sigortalı araç sürücüsünün tespit edilemediği durumlarda başvurulabilecektir⁴⁸. Bu noktada en önemli husus şudur ki, sadece bedensel zararlar için başvuru yapılabilecektir, eşyaya gelen herhangi bir zarar için başvuru yapılamayacaktır⁴⁹.

İkinci hal ise, sigortasını yaptırmamış olanlar için düzenlenmiştir. Bu kişilerin sebebiyet verdiği bedensel zararlardan yine riziko tarihindeki teminat tutarları oranında güvence hesabına başvuru yapılabilecektir⁵⁰. Bu noktada da sadece bedensel zararlar için başvuru yapılabilecektir, eşyaya gelen herhangi bir zarar için başvuru yapılamayacaktır.

Üçüncü başvuru durumu ise aracı sigortalayan sigorta şirketinin acze düşmesi halinde meydana gelecektir. İlgili sigorta şirketinin mali zafiyetleri sebebiyle bütün branşlarda sürekli olarak ruhsatları iptal edilirse, bu hal oluşacaktır ve yine ilgili sigorta şirketi iflas etmesi halinde bu hal oluşacaktır. Şöyle ki, bu hal kapsamında ilgili sigorta şirketine hem bedensel zararlar için hem de üstteki iki halden farklı olarak maddi zararlar için de başvurulabilecektir.

Dördüncü başvuru durumu ise çalınmış veya gasp edilmiş araçların karıştığı kazalar için öngörülmüştür. Üst başlıklarda da belirttiğimiz gibi, kanun gereği, işleten olmayıp da işleten gibi sorumlu tutulan durumlar mevcut idi⁵¹. Bu durumlardan birisi de aracın

⁴⁷ Zekeriya Tepedelen, “Zorunlu Sigortalarda Güvence Hesabı” (Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, 2016), s. 39.

⁴⁸ Y. 17. HD. T. 14.10.2015, E. 2015/9362, K. 2015/10626 sayılı kararı.

⁴⁹ Y. 17. HD. T. 28.2.2018, E. 2015/7992, K. 2018/1421 sayılı kararı.

⁵⁰ Y. 17. HD. T. 19.4.2011, E. 2010/6849, K. 2011/3710 sayılı kararı.

⁵¹ Bkz. Sağlık Giderleri Tazminatı ve Geçici İş Göremezlik Tazminatı başlıkları altında yapılan açıklamalar.

çalan veya gasp edenlerin işleyen gibi sorumlu olduğu hal idi. Dördüncü başvuru durumunda şayet aracı çalan veya gasp edenler işleyen gibi sorumlu tutulamazsa, bu kazada bedensel zarar gören kişiler Güvence Hesabına başvurabilecektir⁵². Yine bu başlık altında dikkat edilmesi gereken nokta sadece bedensel zararların koruma altına alınmış olmasıdır.

Son başvuru durumu ise, Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca yapılacak ödemeler için Güvence Hesabına da başvuru yapılabilecektir.

II- Trafik Kazaları Sonucu Oluşan Zararlar

A- Zarar Kavramının İncelenmesi

Zarar kavramını şu sistematikte inceleyeceğiz; ilk olarak zarar kavramının tanımı yapacağız, hukuki niteliğinden bahsedeceğiz. Ardından zarar gören kavramı ve son olarak zarar türlerinin genel olarak incelenmesiyle konumuzu bitireceğiz.

1- Tanımı ve Hukuki Niteliği

Zarar kelimesi, etimolojik olarak Arapça kökünden gelen “đarar” (eksilme, sakatlık, kusur, hasar) sözcüğünden alıntıdır. Türk Dil Kurumu’na baktığımızda ise zarar kelimesi “bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, ziyan” şeklinde tanımlandığı görülecektir⁵³. Zarar hukuki olarak ise, kişinin mal veya şahıs varlığında oluşan ve iradesi dışında meydana gelen eksilme olarak tanımlanabilir⁵⁴.

⁵² Y. 17. HD. T. 21.9.2017, E. 2016/1269, K. 2017/8039 sayılı kararı.

⁵³ TDK., E.T. 30 .07.2023, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=zarar>.

⁵⁴ Düzgün Aslan, s. 193.

Zararın tanımı TBK.'da doğrudan geçmemektedir. TBK. madde 49'un içeriğinde zarar teriminden bahsedilmiştir. Bu noktada zarar, haksız fiil başlığı altında ve haksız fiilin bir unsuru olarak düzenlenmiştir. Kanun koyucu haksız fiille zarar verenin, bu zarardan sorumlu olacağını belirtmiş ve zarar kelimesinden ne anlaşılması gerektiğine dair herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Kanun koyucu, bir nevi zarar kelimesinden ne anlaşılması gerektiğini, doktrine bırakmıştır.

“Zarar” kelimesini tanımı noktasında doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden fark (menfaat) teorisi Türk Hukuku'ndaki baskın görüştür⁵⁵. Ayrıca bu görüş Yargıtay tarafından da kararlara esas alınmıştır⁵⁶. Bu teoriye göre zarar, malvarlığındaki farka, değişime göre belirlenmektedir. Zarar verici olay meydana gelmeden önceki mal varlığının durumu ile zarar verici olay meydana geldikten sonraki durum karşılaştırılır. Bu değişim zararı vermektedir⁵⁷.

Zarar, niteliği itibariyle, hukuka aykırı bir fiil sonucu oluşan bir durumdur ve bu haksız fiili işleyen kişiyi, bu zararı tazmin yükümü altına sokmaktadır. Sorumluluğun

⁵⁵ Eren, Borçlar Hukuku, s. 457.

⁵⁶ Y. 4. HD. T.12.01.1982, E. 1981/13394, K. 1982/274 Sayılı kararında “... (Somut zarar teorisi) taraftarlarının (fark teorisi) ne yönelttikleri eleştirileri gözönünde tutan bazı hukukçular ise fark teorisi açısından zararı (bir kimsenin mal varlığının zarar verici olayın uygun ve normal sonuçları gözönünde tutularak saptanacak hali hazır durumu ile zarar verici olay olmasa idi aynı nitelikteki gelişimi sonucunda mevcut olacak durumu arasındaki fark) olarak tanımlamışlardır. Kuşku yoktur ki bu tanım sadece maddi zararı kapsamaktadır. Fark teorisi, zararı bir bütün olarak almakta (fiili zarar), (yoksun kalınan kar) gibi alt ayırımlara gerek bırakmamakta ve bunların tümünü kapsamaktadır. Bu suretle zarar verici olayın mal varlığı üzerindeki tüm olumsuz etkileri zarar kavramına katıldığı gibi aynı zamanda bu olayın malm varlığı üzerindeki olumlu etkileri de mal varlığının hesap işlemine esas alınan iki farklı andaki durumuna yansıdığı ölçüde sonuca etkili olmaktadır. Doktrin ve uygulamada genellikle zararın netleştirilmesi (mahsup denkleştirme teorisi vs. gibi) terimlerle deyimlendirilen bu işleme göre önce zararın hesaplanması ve sonra tazminatın belirlenmesi gerekir. Zira Türk, İsviçre Borçlar Kanununda tüm zararın mutlak olarak tazminini gerektiren bir hüküm mevcut değildir. İsviçre de olduğu gibi Türk Hukukunda da tazminatın tutarı hiçbir zaman gerçek zararı aşamaz. Diğer bir ifade ile uğranılan zarar, hükmedilecek tazminatın en yüksek sınırını teşkil eder. BK.nun 43. maddesinin 1. fıkrası uyarınca tazminatın azami miktarı zararı aşamaz; ona eşit ve hatta bazanda ondan aşağı olabilir. Bu itibarla hakim zararın gerçek miktarını gözönünde bulundurmak suretiyle tazminatı belirlemekle yükümlüdür...” şeklinde karar verilmiştir.

⁵⁷ Mehmet Serkan Ergüne, “Olumsuz Zarar” (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2008), s. 11.

doğabilmesi için işlenen bir hukuka aykırı fiil sonrasında herhangi bir zarar mevcut bulunmalıdır⁵⁸.

Zarar, malvarlığındaki aktifinin azalması veya aktifinin artmasının engellenmesi olarak ya da malvarlığındaki pasifinin artması veya pasifinin azalmasının engellenmesi şeklinde oluşmaktadır⁵⁹.

Doktrinde zarar için, dar ve geniş anlamda olmak üzere ikili bir ayırım yoluna gidilmiştir. Dar anlamda zarar, tarafların sadece maddi zararını anlatmakta iken geniş anlamda zarar ise tarafların hem maddi hem de manevi zararına işaret etmektedir⁶⁰.

Tez konumuz kapsamında düşünürsek, sigorta sözleşmesi kural olarak zararı karşılamaktadır. Zararın dışında bir kazanç kaynağı olamaz. Bahsedilen zarar ise rizikonun, tehlikenin gerçekleştiği andaki zarardır. Sigortacı, sigorta bedelini aşmamak kaydıyla gerçek zararı üstlenmektedir⁶¹.

2- Zarar Gören Kavramı

TBK. m. 49/1 gereği zarar veren, zarar görene karşı verdiği zararları giderme borcu altındadır.

Zarar gören; haksız fiile maruz kalıp, bu fiilden zarara uğrayan, zarardan etkilenen kişi olarak tanımlanabilir. Örneğin; kişinin haksız fiil sonrası kolunun kırılması,

⁵⁸ Başak Baysal, *Zarar Görenin Kusuru (Müterafik Kusur)* (İstanbul: On iki levha, 2012), s. 143.

⁵⁹ Selahattin Sulhi Tekinay vd., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993), s. 548.

⁶⁰ Haluk Tandoğan, *Türk Mesuliyet Hukuku* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), s. 63; Ergüne, *Olumsuz Zarar*, s. 30.

⁶¹ Haydar Arseven, *Sigorta Hukuku Ana Prensipler Genel Hükümler* (İstanbul: Beta Yayınları, 1991) s. 22.

yüzünde sabit bir iz oluşması, komaya girmesi halleri bu durumu oluşturmaktadır. Ayrıca zarar gören, maddi bir zarar görebileceği gibi, manevi bir zarar da görebilir⁶².

Zarar gören TBK. m. 50 gereği, zararını ispat etmekle yükümlüdür. Ayrıca genel hükümlere göre zarar verenin de kusurunu ispat yükü altındadır. Yine genel hükümler gereği zarar gören, ilgili zararın oluşmasına veya artmasına katkı sağlamışsa veya mevcut zararı yaptığı davranışlarla daha da ağırlaştırmışsa veya ilgili zarara dair bir rıza açıklamışsa, tazminat oranı hâkim tarafından azaltılabileceği gibi, bu borç tamamen de kaldırılabilir.

3- Zarar Türleri

Zarar kavramını birçok farklı türe ayırarak inceleyebiliriz. Tezimiz kapsamında en temel ayırım olan maddi zarar ve manevi zarar ayırımını yaparak inceleyeceğiz.

Maddi zarar, kişinin malvarlığında meydana gelen, kendi iradesine karşı olarak oluşan eksilmeye denilmektedir⁶³.

Maddi zararı, ilk olarak bedensel zarar – eşyaya verilen zarar – diğer zararlar şeklinde, ikinci olarak fiili zarar - yoksun kalınan kar şeklinde, üçüncü olarak mevcut zarar - müstakbel zarar – muhtemel zarar şeklinde, son olarak ise doğrudan zarar – dolaylı zarar – yansıma zarar şeklinde ayırım yaparak dört bölüm altında inceleyeceğiz.

a- Bedensel Zarar – Eşyaya Verilen Zarar – Diğer Zararlar

Bedensel Zarar (Kişiye verilen zarar), eşyaya (şeye, maddeye) verilen zarar ve diğer zararlar ayırımını tanımlarıyla inceleyebiliriz. Bedensel zararı (tez konumuz

⁶² Esma Kırac, “Ağır Bedensel Zararlarda Zarar Görenin Yakınlarının Manevi Tazminat Talebi” (Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017), s. 44.

⁶³ Eren, Borçlar Hukuku, s. 599; Feyzi Necmeddin Feyzioğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler c. I*, (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1976) s. 473; Safa Reisoğlu, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: Beta Yayınevi, 2014), s. 170; Tekinay vd., s. 545-46; Y. HGK. T. 17.03.2010, E. 2010/4-130, K. 2010/161 sayılı kararı.

kapsamında alt başlıklarda ele alacağımız için) şu noktada, ölüm ve kişinin vücut bütünlüğü ihlali nedeniyle doğan zararlar olarak tanımlayabiliriz⁶⁴.

Eşyaya verilen zararı; bir kimsenin mülkiyetinde bulunan bir eşyanın (şeyin, maddenin) yıkıma, hasara uğraması ya da tamamen ziyan olması, yok olması nedeniyle kişinin malvarlığında oluşan zararsal değişim, olarak tanımlayabiliriz⁶⁵.

Diğer zararlar ise hem bedensel zarar kavramına girmeyen hem de eşyaya verilen zarar kavramına girmeyen zarar türleri için öngörülmüştür. Bu duruma örnek olarak, fikri mülkiyet veya haksız rekabet kapsamında verilen zararlar gösterilebilir⁶⁶.

b- Fiili Zarar – Yoksun Kalınan Kâr

Maddi zararı ikinci ayırım olarak fiili zarar ve yoksun kalınan kar anlamında inceleyeceğiz.

Fiilî zarar; kişinin, malvarlığının aktifinde azalma veya malvarlığının pasifinde artma sonucu oluşan zarardır⁶⁷. Yargıtay’a göre fiili zarar; kişinin malvarlığının mevcut durumunda iradesi dışında oluşan fiili bir azalma şeklinde tanımlanmıştır⁶⁸. Yargıtay’ın bir başka kararında ise fiili zarara somut örnek olarak; mal veya hizmet piyasasında pazar payı kaybı ile bunun telafi edilmesi için yapılan masraflar (promosyon, ambalaj değiştirme, imaj yenileme masrafları vb.) gösterilmiştir⁶⁹.

⁶⁴ Tuğçe Gülşen Abduloğlu, “Haksız Fiilde Bedensel Zararlar Ve Bedensel Zarardan Sorumluluk” (Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, 2022), s. 35.

⁶⁵ Ahmet Mithat Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2021), s. 391; Eren, *Borçlar Hukuku*, s. 607-8.

⁶⁶ Abduloğlu, s. 35; Eren, *Borçlar Hukuku*, s. 608.

⁶⁷ Tekinay vd., s. 559; A.M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku*, s. 397; Y. 7. HD. T. 09.10.2012, E. 2012/2667, K. 2012/6873 sayılı kararı.

⁶⁸ Y. 6. HD. T. 16.02.2015, E. 2015/800, K. 2015/1409 sayılı kararı.

⁶⁹ Y. 11 HD. T. 24.11.2007, E. 2006/11276, K. 2007/14587 sayılı kararı.

Yoksun kalınan kâr ise zarar gören şahsın beklediği bir fayda, yararın üçüncü şahsın eylemleri nedeniyle engellenmesi olarak tanımlanabilmektedir⁷⁰. Bu noktada tezimiz açısından da önem arz eden durum şudur; bedensel zarara uğrayan kişi bu zarar nedeniyle ilgili işlerinin tamamlayamadığında, bu zarar oluşabilecektir⁷¹.

c- Mevcut Zarar – Müstakbel Zarar - Muhtemel Zarar

Maddi tazminat türleri başlığında inceleyeceğimiz üçüncü ayrımında ise zararı, ortaya çıkış zamanı bakımından ele alacağız. Bu noktada zararı; mevcut zarar, müstakbel zarar ve muhtemel zarar ayrımına tabi tutabiliriz.

Mevcut zarar, isminden de anlaşılacağı üzere, mevcut olan o andaki tarihte var olan, tespit edilebilmiş olan zarardır⁷². Yargıtay’a göre ise mevcut zarar; zararın hesap edildiği tarihe kadar gerçekleşmiş olan zarardır⁷³.

Müstakbel zarar ise, gerçekleşmesi beklenen zarardır. Bu zarar, mevcut tarihte gerçekleşmemiş olmasına rağmen, gerçekleşeceği muhtemel bir durum olarak öngörülebilir olmalıdır⁷⁴. Yargıtay bir kararında müstakbel zararı şu şekilde tanımlamıştır; mevcut tarihte gerçekleşmiş olmayan fakat başka bir unsurun eklenmesine gerek olmaksızın normal olarak gerçekleşmesi beklenen zarardır. Müstakbel zararı örnekle açıklamak gerekirse; sağ kolu kesilen kişinin ekonomik geleceğinin sarsılması sebebiyle uğrayacağı zarar müstakbel zarar olacaktır. Müstakbel zararın miktarının ispatı imkânsızdır. Bunu hâkim takdir edecektir⁷⁵.

⁷⁰ Tekinay vd., s. 561; A. M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku, s. 398.

⁷¹ Abduloğlu, s. 34.

⁷² Oğuzman ve Öz, s. 47.

⁷³ Y. HGK. T. 19.2.2019, E. 2017/14-2008, K. 2019/172 sayılı kararı.

⁷⁴ Oğuzman ve Öz, s. 48.

⁷⁵ Y. HGK. T. 11.3.2021, E. 2017/4-3012, K. 2021/243 sayılı kararı.

Diğer durum olan muhtemel zarar ise, henüz gerçekleşmemiş olan lakin gerçekleşme ihtimali mevcut olan zarar türüdür. Bu noktada önemli olan husus bu tahmin edilen zarar üzerinden herhangi bir tazminat talep edilemeyeceği, tazminat talep edebilmek için ilgili durumun gerçekleşmesi gerektiğidir⁷⁶. Bu duruma örnek vermek gerekirse; trafik kazası sonrası zarar gören şahsın, %15 oranında engelli duruma geldiğini kabul edelim. Sağlık kurulu tarafından zarar gören şahısta, ilgili komplikasyonlar sonucu engellilik oranının %50'ye çıkacağı, muhtemel olarak görülmüştür. Bu noktada zarar gören şahıs, engellilik oranı artmadan, bu artması muhtemel olan oran üzerinden, talepte bulunamayacaktır. Yargıtaya göre ise muhtemel zarar, henüz var olmayan ancak eklenecek bir riskin gerçekleşmesi hâlinde var olma ihtimali bulunan zarardır. Yaralandığı için ağır bir ameliyat geçiren bir kimsenin ölmesi riskine bağlı zararlar, muhtemel zarara örnek olarak verilebilir. Muhtemel zararın tazmini, risk gerçekleşmedikçe söz konusu olmaz⁷⁷.

d- Doğrudan Zarar - Dolaylı Zarar – Yansıma Zarar

Maddi tazminatı son olarak ise doğrudan zarar, dolaylı zarar ve yansıma zarar başlıkları altında inceleyeceğiz.

Doğrudan zarar; kişinin uğradığı ilgili zarar verici fiil sonucu, zarar görende direkt olarak oluşan zarardır⁷⁸. Bu durumu örnekle açıklamak gerekirse, kişinin trafik kazası geçirmesi sonucu, engelli duruma gelmesi, kişide haksız fiil sonucu oluşan doğrudan zarardır.

Dolaylı zarar ise, zarar verenin haksız fiili sonucu verdiği zarara ek olarak, başka nedenlerle yeni zararların eklemesi olarak tanımlanabilir. Bu durumu da bir örnekle

⁷⁶ Oğuzman ve Öz, s. 49.

⁷⁷ Y. HGK. T. 8.3.2022, E. 2017/4-1431, K. 2022/266 sayılı kararı.

⁷⁸ Eren, Genel Hükümler, s. 608; Feyzioğlu, s. 474; Oğuzman ve Öz, s. 46.

açıklamak gerekirse, kişinin trafik kazası geçirmesi sonrası ambulansla hastaneye kaldırılması sırasında, tekrar kaza geçirerek vefat etmesi, dolaylı zarardır.

Yansıma zarar, bir haksız fiil nedeniyle doğrudan zarar gören haricinde başka bir üçüncü kişinin de bu zarardan etkilenmesi sonucu oluşan zarar türüdür⁷⁹. Bu zarar türüne en güzel örnek, destekten yoksun kalma tazminatıdır. Bu zarar ise bir kişinin ölmesi nedeniyle üçüncü bir kişinin ilgili destekten, faydadan, yarardan yoksun kalması olarak tarif edilebilir.

Maddi zararı türlerine ayırarak incelememizin ardından, temel olarak ayırdığımız ikinci zarar türü olan manevi zararı inceleyebiliriz.

Manevi zarar ise kişinin ruhani ve içe ait dünyasında oluşan zarardır. Bu zarar bir şahsın, kişilik değerlerine, kişilik haklarına yapılan haksız bir fiil sonrası, şahsın manevi dünyasında görülen acı, elem ve keder oluşması sonucu ortaya çıkan zarar türüdür⁸⁰.

B- Bedensel (Cismani) Zarar Kavramının İncelenmesi

1- Tanım

Bedensel zarar, kişinin fiziki ve ruhani varlığına yapılan haksız fiil sonucu oluşan zarar olarak tanımlanabilir⁸¹. Bedensel zararlar, maddi ve manevi zarar sonucunu doğurabilir⁸².

⁷⁹ Oğuzman ve Öz, s. 47; A.M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku, s. 394.

⁸⁰ Tekinay vd., s. 548; Eren, Borçlar Hukuku, s. 611; Oğuzman ve Öz, s. 44; Ergüne, Olumsuz Zarar, s. 8.

⁸¹ Y. 4. HD. T. 27.03.1979, E. 1978/13013, K. 1979/4136 sayılı kararı.

⁸² Tekinay vd., s. 63; Tandoğan, s. 283.

Bedensel zarar kavramı kapsamına, geniş anlamda, hem beden bütünlüğünün ihlalden doğan zararlar hem de ölümden doğan zararlar girmektedir⁸³. TBK. sistematüğinde bedensel zararlar, m. 53 ve devamı maddelerde düzenleme alanı bulmuştur. Bu kapsamda kanun koyucu beden bütünlüğünün ihlalden kaynaklanan zararları ve ölüm neticesinde ortaya çıkan zararları ayrı ayrı başlık altında incelemiştir. Lakin kanımızca bedensel zararlar kapsamına, hem beden bütünlüğünün ihlali nedeniyle oluşan zararlar hem de ölüm neticesinde oluşan zararlar girer. Bu sebeple de tezimiz kapsamında bedensel zararlar başlığı altında her iki durumu da inceledik.

Bedensel zarar durumları, TBK. m. 54'te örnekleme şeklinde açıklanmıştır. Bu durumlar, çalışma gücünün kaybı, ekonomik geleceğın kötü yönde etkilenmesinden doğan zararlar, tedavi masrafları ve kazanç kaybı olarak belirtilmiştir. Kanun metninden de anlaşılacağı üzere, “özellikle şunlardır” ifadesi gereğı, bedensel zararlar sayılan haller dışında da ortaya çıkabilecektir.

Yine yukarıda da belirttiğimiz üzere kanun sistematüğinde her ne kadar ölüm durumu, bedensel zararlardan farklı olarak düzenlenmiş olsa da tezimizde ölüm durumunu da bedensel zararlar başlığı altında inceleyeceğiz. Bu durumun sebebi ise, ölümün de aynı diğer bedensel zarar türleri gibi bedensel zarar neticesinde meydana gelmesidir. Bedensel zarar olmadan ölüm gerçekleşemeyecektir. Şöyle ki bir kişinin ölmesi için ilk olarak yaralanması gerekmektedir. Bu sebeplerle ölümü de bir bedensel zarar çeşididir.

TBK. m. 53 gereğı ölümden kaynaklı zararlar, yine bedensel zararlar gibi sayma şeklinde belirtilmiştir, herhangi bir tanımlama yapılmamış ve sınırlı sayıda olarak belirtilmemiştir. Bu durumlar, destekten yoksun kalmaya dair kayıplar, cenaze

⁸³ Ayça Zorluoğlu Yılmaz, *Tehlike Sorumluluğında Bedensel Zararlar ve Tazminat* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2020), s. 73.

giderleri ve ölüm şayet hemen gerçekleşmemişse bu durumdan kaynaklanan tedavi masrafları gibi zararlardır.

Bedensel zarar gören kişilerin hakları hem ulusal hem de uluslararası kanun ve düzenlemeler ile koruma altına alınmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ne kadar, Anayasa'dan TCK.'ya kadar, geniş bir alanda düzenlenme alanı bulmuştur⁸⁴.

2- Zarar Gören Kavramı

Zarar gören kavramını genel hükümler çerçevesinde incelemiştik⁸⁵. Bu başlık altında ise bedensel zararlar kapsamında, zarar gören kavramını inceleyeceğiz. Tez konumuz özelinde, trafik kazası sonucu bedensel zarar gören kavramı daha da önem arz etmektedir. Zarar gören kişiyi doğru tespit edebilmek, özellikle tazminat talep edebilecek kişilerin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.

Bedensel zarar gören; haksız fiil sonucu bedensel bütünlüğü herhangi bir şekilde zedelenen ve bu bedensel zedelenmeden olumsuz yönde etkilenen kişi olarak nitelenebilir. Bu durum, kişinin trafik kazası, yangın, saldırı vs. gibi bir olay geçirmesi sonucu oluşabilecektir.

C- Bedensel Zarar Türleri

Birçok bedensel zarar türü bulunmaktadır. Yanıklar, elektrik çarpmaları, düşme sonrası oluşan travmalar, kırık ve çıkıklar, hastalanmalar vs. gibi haller bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bu tip olaylar kişinin sağlığını olumsuz yönde etkiler ve tedaviye ihtiyaç duyulabilir.

⁸⁴ Abduloğlu, s. 41.

⁸⁵ Bkz. Zarar Gören Kavramı başlığı altında yapılan açıklamalar.

Geniş açıdan baktığımızda ise bedensel zarar sonucu fiziksel, sosyal, ekonomik, psikolojik zararlar kayıplar ortaya çıkabilmektedir⁸⁶. Fiziksel zarar sonucu, kişi cerrahi operasyon geçirmek zorunda kalabilir. Sosyal zarar sonucu ise, örneğin bir cinsel saldırı sonucu, insan ilişkilerinde büyük zorluklar yaşamaya başlayabilir. Yine psikolojik sonucu olarak kişi travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete gibi sorunlar yaşayabilir. Ayrıca ekonomik açıdan baktığımız da ise tedavi giderleri, kazanç kaybı, iş göremezlik nedenleriyle ciddi derecede maliyetli durumlarla karşılaşabilmektedir.

Bedensel bütünlüğün ihlali hem vücut bütünlüğü ihlalini hem de manevi sağlık ihlalini kapsamaktadır⁸⁷. Biz de tezimiz kapsamında bedensel zararları iki ana başlık altında işleyeceğiz. Bu kapsamda ilk durum bedensel zararlardan kaynaklanan maddi zararlar iken ikinci durum ise bedensel zararlardan kaynaklanan manevi zararlardır. Maddi zararlar kapsamında fiziksel ve ekonomik zararlar ön plana çıkmaktayken, manevi zararlar kapsamında ise psikolojik ve sosyal zararlar ön plana çıkmaktadır⁸⁸.

1- Bedensel Zararlardan Kaynaklanan Maddi Zararlar

a- Beden Bütünlüğü İhlali Sonucu Doğan Maddi Zararlar

Beden bütünlüğünün ihlalinden doğan zararlar sınırlı sayıda olmamakla birlikte, bu ihlal sonucu doğan maddi zararlar, belirli başlıklar altında sınırlandırılarak incelenecektir. Tezimizde de sırasıyla incelediğimiz bu durumlar şu şekildedir: Sürekli sakatlık, ekonomik geleceğin sarsılması, geçici sakatlık ve tedavi giderleri.

⁸⁶ Eren, Borçlar Hukuku, s. 770.

⁸⁷ Oğuzman ve Öz, s. 90; Eren, Borçlar Hukuku, s. 60-61; O. Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. I (İstanbul: Seçkin, 2019), s. 466.

⁸⁸ Y. 4. HD. T. 7.6.2018, E. 2018/1556, K. 2018/4791 sayılı kararı.

i- Sürekli Sakatlık

Sürekli sakatlık, haksız fiil sonucu bedensel zarar gören kişide, kalıcı olarak çalışma gücünün azalması veya yitirilmesi ile oluşur. Bu durum yani sakatlık oluşması, organın işlevinin azalması ya da işlevsiz kalması şeklinde de oluşabilir⁸⁹. Tanımlamada geçen çalışma gücü, vücut ve düşünce gücünün gelir getirici bir işe tahsis edilmesi olarak ifade edilmektedir⁹⁰. Bu noktada dikkat edilmesi gereken kişinin, aktif olarak çalışıp çalışmadığı değildir, kişinin çalışma potansiyelinde kayıp olup olmadığı durumu incelenmelidir.

Sürekli sakatlık, kişinin günlük yaşamını doğrudan etkileyen ve hayat standartlarını düşürücü bir etkiye sahiptir. Ayrıca bedeninde sürekli sakatlık oluşan bireyler, yaşamları süresince önemli derecede tıbbi desteğe ve bu durumu karşılayacak maddi kaynağa ihtiyaç duyarlar.

TBK. m. 54'te başlıca bedensel zarar hallerinden bahsedildiğini üst başlıklarda belirtmiştik. TBK. m. 54/3 ve m. 54/4'te sayılan haller (çalışma gücünün azalması veya yitirilmesi ile ekonomik geleceğin sarsılması nedeniyle oluşan kayıplar) sürekli sakatlık başlığı altında değerlendirilmektedir⁹¹. Bu sebeple, bedensel zararlarda maddi tazminatın belirlenmesi başlığı altında ayrıca bir ekonomik geleceğin sarsılması başlığı açmayacağız. Çünkü bu zarar da sürekli sakatlık başlığı kapsamında belirlenmektedir⁹². Çünkü her iki durum da sürekli sakatlık sonucu oluşan durumlardır.

⁸⁹ Çelik Ahmet Çelik, *Bedensel Zararlar* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 13.

⁹⁰ Tandoğan, s. 285; Tekinay vd., s. 604; Eren, Borçlar Hukuku, s. 713.

⁹¹ Süleyman Topçuoğlu, “Ekonomik Geleceğin Sarsılmasından Doğan Zararların Tazmini” (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2021), s. 69.

⁹² O. Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümleri c. II* (İstanbul: Seçkin, 2015), s. 168.

ii- Ekonomik Geleceğin Sarsılması

Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar, ileri bir tarihte ortaya çıkması beklenen nitelikteki zararlardır⁹³. Bedeni zarar gören kişi, çalışma gücü anlamında herhangi bir zarara uğramamış olsa bile, bahsedilen bu iki zarar kalemi farklı olduğu için, ekonomik geleceği sarsılabilir ve bu durumdan dolayı zarara uğrayabilir⁹⁴. Ekonomik geleceğin sarsılmasına dair örnek vermek gerekirse; berber olan bir kişi ilgili haksız fiil sonucu kolunu kullanamayacak hale gelirse, ileriye yönelik olarak ekonomik güçlükler çekeceği muhtemeldir. Çalışma gücünün kaybolmadığı ama ekonomik geleceğin sarsıldığı bir durumu örnek vermek gerekirse; yüzünde sabit bir iz oluşan spiker veya manken, bu iz olsa dahi çalışmaya devam edebilecektir. Çalışma gücü yok olmayacaktır lakin bedeni zarar gören spikerin veya mankenin ekran yüzü olması neredeyse imkansızlaşacaktır⁹⁵.

Ekonomik geleceğin sarsılması nedeniyle oluşan zararlarda, zararın belirlenmesi yine sürekli sakatlık zararının belirlenmesi yöntemine uygun olarak hesaplanacaktır⁹⁶. Bu zarar türü için de zarar hiç meydana gelmeseydi oluşacak durum ile zarar sonucu oluşan durum arasındaki fark hesaplanacaktır.

Uygulamada ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zararlar ile sürekli sakatlık zararı, birbiri içine girmiştir ve Yargıtay kararlarında da dahi eş anlamlı olarak kullanılmaktadır⁹⁷. Yargıtay bir kararında, sürekli sakatlık ve ekonomik geleceğin

⁹³ Başak Baysal, *Haksız Fiil Hukuku* (İstanbul: On iki levha, 2019), s. 416.

⁹⁴ Antalya, C. I, s. 170; Tekinay vd., s. 612; Tandoğan, s. 822.; Y. 4. HD. T. 1.6.2021, E. 2021/9671, K. 2021/2136 sayılı kararı.

⁹⁵ Levent Akın, *İş Kazasından Doğan Maddi Tazminat* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2001), s. 172; Ali Naim İnan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı* (Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1979), s. 337; Tekinay vd., s. 612.

⁹⁶ Oğuzman ve Öz, s. 96.

⁹⁷ Y. 17. HD. T. 10.12.2020, E. 2019/5788, K. 2020/8310 Sayılı kararında “...ekonomik geleceğinin sarsıldığını ileri sürerek fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydı ile ekonomik geleceğinin sarsılması ve efor kaybı için 1.000,00 TL tazminatın kazanın meydana geldiği 03/11/2012 tarihinden itibaren işleyecek avans faizi ile birlikte poliçe limitleri ile sınırlı olmak kaydıyla davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiş, 27.03.2015 tarihli ıslah dilekçesi ile geçici iş

sarsılması zararlarının ayrı ayrı yapılan hesaplamasının değil sadece sürekli sakatlık zararı hesaplamasının karara esas alınmasının gerektiğini belirtmiştir⁹⁸. Bu iki zarar türü genellikle sadece sürekli sakatlık başlığı altında belirlenmektedir⁹⁹.

Doktrinde ise bu zararların, sadece sürekli sakatlık tazminatı başlığı altında mı yoksa ayrı ayrı mı belirlenmesi gerektiği tartışmalıdır. Tandoğan'a göre, sürekli sakatlık tazminatı kapsamında ekonomik geleceğin sarsılması zararına ve sürekli sakatlık zararına bir arada hükmedilebilmesi gerekmektedir¹⁰⁰. Eren'e göre ise, ekonomik geleceğin sarsılması ve sürekli sakatlık zararı bağımsız, farklı zararlar olup ayrıca karar verilmesi gerekmektedir¹⁰¹. Kanımızca da mevcut uygulama isabetli değildir. Ekran yüzü olan manken örneğinden de anlaşılacağı üzere, bir kişinin dış görünüşü mesleği açısından çok daha değerli iken başka kişinin dış görünüşü, mesleği

göremezlik ve maluliyet tazminatını 164.874,55 TL'ye yükseltmiştir. Davalı vekili; sorumluluklarının poliçe limiti ve sigortalının kusuru ile sınırlı olduğunu, hatır taşımasının varlığı halinde hatır taşıması ve müterafik kusur durumu var ise tazminattan indirim yapılması gerektiğini savunarak davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir. Mahkemece; Dairemizin uyulan bozma kararı, iddia, savunma ve toplanan kanıtlara göre; davacının davasının kısmen kabulü kısmen reddi ile 1.570,72 TL geçici iş göremezlik zararı ve 163.303,83 TL sürekli maluliyet zararı olmak üzere 164.874,55 TL'den oluşan zararın 6098 sayılı TBK.'nın 51. maddesi gereğince hatır taşıması nedeniyle %20'si oranında indirim yapılarak neticeten 131.899,64 TL maddi tazminatın sigorta poliçesi teminat limiti ile sınırlı sorumlu olması koşulu ile dava tarihi olan 24/10/2013 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine..." şeklinde karar verilmiştir.

⁹⁸ Y. 21. H.D. T. 08.09.2015, E. 2015/647, K. 2015/16042 sayılı kararında "... 15.09.2012 tarihli hesap raporunda ekonomik geleceğin sarsılması nedeniyle kazanç kaybı hesabı yapılmayarak, sürekli iş göremezlik nedeniyle 29.466,45 TL maddi zararın tespit edildiği, 23.10.2013 tarihli bilirkişi hesap raporunda sürekli iş göremezlik nedeniyle zarar ile ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zararın ayrı ayrı hesaplandığı ve sürekli iş göremezlik nedeniyle 20.892,08 TL maddi zararın tespit edildiği anlaşılmaktadır.

Somut olayda, gerekçede davacının ekonomik geleceğinin sarsıldığı ispatlanamadığından bu talebin reddi ile sürekli iş göremezlik nedeniyle oluşan zararının hüküm altına alındığı belirtilmesine rağmen, iki zarar kaleminin ayrı ayrı tespit edildiği 23.10.2013 tarihli bilirkişi raporunun hükme esas alınarak sonuca gidilmesi doğru olmamıştır. Yapılacak iş; davacının ıslah dilekçesinde sürekli iş göremezlik nedeniyle talep ettiği tazminat miktarı dikkate alınarak, sürekli iş göremezlik nedeniyle zararın tespit edildiği 15.09.2012 tarihli bilirkişi hesap raporunun hükme esas alınarak sonuca gidilmesinden ibarettir..." şeklinde karar verilmiştir.

⁹⁹ Zorluoğlu Yılmaz, s. 86.

¹⁰⁰ Tandoğan, s. 293-94; Cihan Avcı Braun, "Haksız Fiilde Bedensel Zararın İspatına ve Bedensel Zarardan Sorumluluğa İlişkin Bir Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 64, sy 1 (2015): s. 54.

¹⁰¹ Tekinay vd., s. 612; Eren, Borçlar Hukuku, s. 776.

açısından, bu ölçüde değerli olmayabilir. Tanım gereği de birbirinden farklı olan bu iki zarar türünün birbirinden bağımsız olarak hesaplanması gerekmektedir.

iii- Geçici Sakatlık

Geçici sakatlık (Çalışma Gücünün Geçici Olarak Kaybı) ifadesi yerine uygulamada ve doktrinde birçok farklı isim kullanılabilmektedir. Örneğin, kazanç kaybı, geçici iş göremezlik, çalışma gücünün geçici kaybı vs. gibi¹⁰². Biz tez sistematığımızda, üst başlıktaki sürekli sakatlık başlıklandırması gibi, bu başlığı da uygulamada kullanılan haliyle geçici sakatlık olarak başlıklandırmayı uygun gördük.

Geçici sakatlık; TBK. m. 54'te kanun koyucu tarafından sayılan sınırlı sayıdaki bedensel zarar hallerinden biridir. Bu zarar, haksız fiil sonucu bedensel zarar görenin, tedavi olmak zorunda kaldığı süre boyunca iş hayatında bulunamamasından ötürü kazanç kaybı şeklinde ortaya çıkan bir zarardır¹⁰³. Esasen bu zarar, geçmişe yönelik bir yoksun kalınan kârdır¹⁰⁴.

Bu duruma örnek vermek gerekirse, bedensel zarar gören bir tüccarın ilgili haksız fiil sonrası çalışmadığı dönemde hem alım-satım faaliyetleri durabilir hem de müşterileri başka tüccarlarla iş yaparak, müşteri çevresi azalabilir. Bu noktada oluşan geçici sakatlık nedeniyle oluşan zarar, yoksun kalınan kazançla dair zarardır¹⁰⁵.

iiii- Tedavi Giderleri

TBK. m. 54/1'de bedensel zarar türlerinden biri de tedavi giderleri olarak sayılmıştır. Tedavi giderleri, haksız fiil sonucu bedensel zarar görenin, sağlık durumunun tekrar

¹⁰² Y. HGK. T. 13.10.2010, E. 2010/10-500, K. 2010/490 sayılı kararı.

¹⁰³ Y. 21. HD. T. 26.5.2016, E. 2015/12245, K. 2016/9049 sayılı kararı.

¹⁰⁴ Zorluoğlu Yılmaz, s. 80.

¹⁰⁵ Antalya, C.II, s. 111.

iyileşmesi amacıyla ihtiyaç duyulan ameliyat, ilaç, doktor muayene ücretleri, ambulans masrafları, laboratuvar masrafları, gerektiğinde fizik tedavi masrafları, bakıcı masrafları vs. gibi giderleri içermektedir¹⁰⁶.

Bu noktada tez konumuz kapsamında, tedavi giderleri başlığı altında; SGK. tarafından karşılanan sağlık masraflarından, SGK. tarafından karşılanmayan sağlık masraflarından, sürekli ve geçici bakıcı giderlerinden ve sağlık kurulu rapor ücretinden bahsedilecektir.

iii (a)- SGK. Tarafından Karşılanan Sağlık Masrafları

Trafik kazası neticesinde bedensel zarar gören kişinin birtakım masrafları, KTK. m. 98 ve Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları A.5.(b) bendi gereği, SGK. tarafından karşılanacaktır. SGK. tarafından karşılanan masraflar; kaza sonrası yapılan ilk müdahale ve devamı niteliğinde olan tedavilerdir. Bu kapsama, bakıcı giderleri ve protez organ bedelleri de dahil olmak üzere, bedensel zarar göreninin, beden en eski hale dönmesi için sağlanan tüm tedavi masrafları girmektedir¹⁰⁷.

Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, zarar görenin tedavisinin başlangıcından, sürekli sakatlık raporu alana kadar ortaya oluşan masrafların SGK. kapsamında olduğudur. Sürekli sakatlık raporu alınmasıyla birlikte, bakıcı masrafı gibi diğer masraflar da SGK. harici sorumlulardan talep edilebilecektir. Bu sebeple ilk tedavi nedeniyle oluşan masraflar SGK. tarafından karşılanacağı için, işleyen ve diğer sorumlulara karşı herhangi bir tazminat talebinde bulunulamaz.

¹⁰⁶ Tekinay vd., s. 603; Eren, Borçlar Hukuku, s. 770.

¹⁰⁷ Zorluoğlu Yılmaz, s. 76.

iii (b)- SGK. Tarafından Karşılanmayan Sağlık Masrafları

SGK. tarafından karşılanan sağlık masrafları haricinde kalan birtakım sağlık masrafları, SGK. tarafından karşılanmamaktadır. Bu masrafların, haksız fiil sonucu zarar veren veya diğer sorumlular tarafından karşılanması gerekecektir¹⁰⁸. Zarar verenin trafik sigortası bulunması durumunda, ilk olarak sigorta şirketine başvurulabilecek ardından artan meblağ için ise yine zarar verene başvuru yapılabilecektir.

Trafik kazası neticesinde ilgili zarar gören, SGK. tarafından karşılanan ilk tedavisinden sonra tamamen iyileşmediği durumlarda, tekrar tekrar hastaneye gitmek zorunda kalacaktır. Bu sebeple zarar gören, ilgili haksız fiil neticesinde, hastane için ulaşım, yemek, protez vb. gibi birtakım masraflar yapmak zorunda kalacaktır. Ayrıca bu hastane için yapılan masrafların haricinde yine iş gücünü kullanamayacak ve bu sebeple de zarar ortaya çıkacaktır. Uygulamada bu zararlar, SGK. harici tedavi masrafları olarak tazminat şeklinde talep edilmekte ve ortalama bir tazminat ödemesi zarar görene yapılmaktadır¹⁰⁹.

iii (c)- Bakıcı Giderleri

Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları madde A.5¹¹⁰ (c) bendi, TBK.'nın 54. Maddesi ve KTK.'nın 98. maddesi hükümleri birlikte

¹⁰⁸ Y. 11. HD. T.16.2.2021, E. 2020/1421, K. 2021/1279 sayılı kararı.

¹⁰⁹ Y. 17. HD. T. 28.02.2019, E. 2016/4476, K. 2019/2293 sayılı kararı.; Y. 17. HD. T. 15.12.2016, E. 2016/15482, K. 2016/1158 sayılı kararı; Y. 17. HD. T. 28.03.2019, E. 2016/9080, K. 2019/3789 sayılı kararı.

¹¹⁰ c) Sakatlanma Teminatı: Üçüncü kişinin sürekli sakatlığı dolayısıyla ileride ekonomik olarak uğrayacağı maddi zararları karşılamak üzere, bu Genel Şartların Ek-2'sinde yer alan esaslara göre belirlenen tazminatları içeren teminattır. Trafik kazası nedeniyle mağdurun geçici iş göremezliği ve sürekli sakatlığı bu teminattan karşılanır. Mağdurun tedavi sürecinin tamamlanması sonrasında sakatlık oranının ve geçici iş göremezlik süresinin belirlenmesinde, Kurul Raporu dikkate alınır.

Tazminat ödemesinde, ilgili kurum ve kuruluşlarca tanzim edilecek trafik kazasına ilişkin belgelerde illiyet bağı ile ilgili tespitin yer alması durumunda bu tespitin aksini ispat sigorta şirketine aittir. Sigortacı söz konusu rapor hakkında ilgili mevzuat uyarınca itiraz usulüne başvurduğunda mağdurun itiraz üzerine yaptığı belgelenmiş harcamalarının bu teminat kapsamında karşılamakla yükümlüdür.

değerlendirildiğinde, trafik kazalarındaki yaralanmadan kaynaklanan bakıcı giderine ilişkin zarardan dolayı, zarar gören, zarar veren taraftan ve polise ile sorumluluk altına giren sigorta şirketinden, zararlarının giderilmesi talebinde bulunabilecektir¹¹¹. Haksız fiil sonucu zarar gören, edineceği sağlık kurulu raporu ile bu raporda belirlenen bakıcı giderlerine dair tazminat talebinde bulunabilecektir.

Bu noktada sürekli bakıcı ve geçici bakıcı ayrımı önem arz etmektedir. Sürekli bakıcı, bedeni zarardan zarar görenin ömür boyunca bakıcı ihtiyacı olması durumunda ortaya çıkacaktır¹¹². Örnek vermek gerekirse, ilgili bedeni zarar sonucu felç geçiren hastalar artık yatağa bağlı olacakları için, sürekli olarak bakıcı ihtiyacı duyacaklardır.

Geçici bakıcı ise, belirli bir süre dâhilinde bakıcıya ihtiyaç duyulması halinde oluşur¹¹³. Örneğin ilgili bedeni zarar sonrası ayak kemiği kırılan hasta, tedavisi tamamlanana kadar, 6 ay boyunca bakıcıya ihtiyaç duyacaktır. Buradaki bakıcı ihtiyacı sınırlı bir süre olduğu için, geçici bakıcı olarak adlandırılmaktadır.

Bakıcı gideri tazminatı, sürekli sakatlık tazminatı kapsamına girmeyip, tedavi giderleri teminatı kapsamında yer almaktadır¹¹⁴. Ayrıca bakıcı ücreti, brüt asgari ücrete göre hesaplanmalıdır¹¹⁵.

Geçici iş göremezlik süresi ve sürekli sakatlık oranının belirlenmesinden sonra ortaya çıkan ve tıbben gerekli olan sürekli bakıcı giderleri de bu teminat kapsamındadır. Söz konusu tazminat miktarlarının tespitinde sakat kalan kişi esas alınır.

¹¹¹ Y. 4. HD. T. 20.10.2022, E. 2022/4226, K. 2022/12736 sayılı kararı.; Y. 4. HD. T. 20.10.2022, E. 2022/11455, K. 2022/12737 sayılı kararı.

¹¹² Muhammed İkbâl Alsancak, “Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Kapsamında Bedensel Zarar Görenlerin Sigorta Sözleşmesinden Doğan Hakları” (Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, 2021), s. 88.

¹¹³ Mehmet Sinan Cebe, *Destekten Yoksunluk ve İş Göremezlik Tazminatı* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 159.

¹¹⁴ Y. 4. HD. T. 09.03.2022, E. 2021/11612, K. 2022/4398 sayılı kararı.; Y. 4. HD. T. 07.11.2022, E. 2021/14687, K. 2022/13926 sayılı kararı.

¹¹⁵ Y. 4. HD. T. 09.03.2022, E. 2021/9556, K. 2022/4342 sayılı kararı.; Y. 4. HD T. 03.11.2022, E. 2022/5915, K. 2022/13848 sayılı kararı.

iii (d)- Sağlık Kurulu Raporu Ücreti

Trafik kazası sonucu bedensel zarar gören kişi, şayet sürekli veya geçici sakat hale gelmişse, bu sakatlık halinin ve oranının belirlenmesi için sağlık kurulu raporu temin etmek zorunda kalacaktır. Bu zarar türü, doğrudan bedende oluşan bir zarar olmamakla birlikte, bedende oluşan zarardan kaynaklanan bir zarar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, beden bütünlüğünün ihlalinden doğmuş bir dolaylı zarar kalemidir.

Bahse konu bu sağlık kurulu raporu, bedeni zararların tazmin edilebilmesi için sağlanması gereken bir belgedir. Bu sağlık kurulu raporu, belli miktarda bir ücret sonucu alınabilmektedir. Bu ücret zarar gören tarafa yüklenilemeyecek bir bedeldir¹¹⁶. Bu noktada zarar görenin bu ücreti talep etmesi halinde, ispat yükü iddia eden başvurucuya ait olacaktır. Başvurucu tarafından herhangi bir belge sunulmaması halinde ise bu zararın bilirkişi aracılığıyla belirlenmesi gerekecektir¹¹⁷.

TTK. m. 1426'da sigortacının giderleri ödeme borcu hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm gereği sigortacı, tazminatın ödenmesi amacıyla yapılan makul giderleri ödemek zorundadır. Bu nedenle, sağlık kurulu raporu ücretinden sorumluluk, doğrudan kanundan doğmaktadır¹¹⁸.

Her ne kadar sağlık kurulu raporu ücretinden sorumluluk kanundan kaynaklansa da bedensel zarar görenler, bu durumu kötüye kullanabilmektedir. Şöyle ki; zarar

¹¹⁶ Y. 4. HD. T. 27.09.2021, E. 2021/5244, K. 2021/5473 Sayılı kararında "...6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1426/1. maddesi gereği, zararın kapsamının belirlenmesi için davacı tarafından yapılan makul gider kapsamındaki rapor ücretinden davalı sigortacının sorumlu olmasına..." şeklinde karar vermiştir.

¹¹⁷ Şaban Kayıhan ve Atakan Adem Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü* (İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2023), s. 237.

¹¹⁸ Y. 4. HD. T. 27.10.2021, E. 2021/5212, K. 2021/7681 Sayılı kararında "...6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1426/1. maddesi gereği, zararın kapsamının belirlenmesi için davacı tarafından yapılan makul gider kapsamındaki rapor ücretinden davalı sigortacının sorumlu olmasına göre, davalı vekilinin yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddi ile usul ve yasaya uygun bulunan hükmün ONANMASINA..." şeklinde karar vermiştir.

görenler sağlık kurulu raporlarını, vekalet alarak işlem yapma yetkisi olmayan (yasal olmayan) hasar danışmanlık şirketlerinin yönlendirmeleriyle, ikametgahlarından kilometrelerce uzaktaki kurumlardan, fason rapor olacak şekilde, alabilmektedir. Uygulamada özellikle kaza yerine ve zarar görenin ikametgahına çok uzakta olan İzmir Katip Çelebi, Dokuz Eylül, KTÜ, Balıkesir, Kahramanmaraş Üniversiteleri Adli Tıp Kurumlarından sağlık raporları alınmaktadır¹¹⁹. Ayrıca bu fason raporlar, rapor konusu üzerinde uzman olmayan kişilerce düzenlenmektedir. Böyle hallerde, hasar danışmanlık şirketlerince ödenen rapor ücretinin sigorta şirketinden talep edilmesi de uyumsuzluk konusu olabilmektedir. Böyle hallerde Kayıhan ve Selanik' göre, yasalara aykırı şekilde düzenlenmiş bu fason raporların ücretlerinin sigorta şirketlerine yüklenilmesi uygun değildir¹²⁰. Kanımızca da bariz şekilde yargı mercilerini yanıltmaya yönelik, yönetmeliklere aykırı şekilde ve zarar görenin ikametgahına kilometrelerce uzak raporların ücretleri sigortacı tarafından karşılanmamalıdır. Zarar gören tarafından alınan uzman görüşünün masrafları, zarar gören tarafından karşılanmalıdır.

b- Ölüm Nedeniyle Doğan Zararlar

Ölüm nedeniyle doğan zararlar, bedensel zararlar içerisindeki en ağır zarar türüdür. Hem maddi hem manevi açısından insanları, toplumu en çok zarara uğratan, yıpratıcı yapıdadır. Ayrıca ölüm olayı gerçekleştiğinde verilen zarar sadece ölen kişiyi değil, yansıma zarar kapsamında eş, çocuklar ve varsa diğer destek olunan kişileri de etkilemektedir. Aslında bu zararlar da doğrudan ilgili destekten yoksun kalan kişilerin şahsında doğmaktadır¹²¹. Çünkü vefat eden şahsın hayattayken talep edemeyeceği bir zarar türüdür¹²².

¹¹⁹ Kayıhan ve Selanik, Alternatif Çözüm Yolları, s. 221.

¹²⁰ Kayıhan ve Selanik, Alternatif Çözüm Yolları, s. 236.

¹²¹ Y. 17. HD. T. 03.03.2020, E. 2019/1277, K. 2020/2443 sayılı kararı.

¹²² Eryılmaz, s. 47.

Ölüm sebebiyle doğan zararlar sınırlı sayıda olmamakla birlikte, TBK. m. 53’de sayma yöntemiyle örnekler verilmiştir. Kanun metninden de anlaşılacağı üzere “özellikle” kelimesi kullanılarak örnekleme yapılmış olup zarar çeşitleri açısından herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.

Bu sayılan üç zarar içindeki ilk ve en önemli kalem, destekten yoksun nedeniyle uğranılan zararlardır. İkinci zarar başlığı ölüm hemen gerçekleşmemişse tedavi giderleri ve bedensel zarar görenin tedavi süresince çalışma gücünden yoksun kalması nedeniyle oluşan zararlardır. Kanunda belirtilen son zarar başlığı ise cenaze giderleridir. Tezimiz kapsamında da Kanun sistematığıne paralel olarak alt başlıklarda konuları detaylarıyla birlikte inceledik.

i- Cenaze Giderleri

Trafik kazası sonrası bedensel zarar gören şahıs, ilgili haksız fiil sonrası vefat etmişse bu durumdan doğan birtakım masraflar oluşacaktır. Bu zararlar sınırlı sayıda olmayıp TBK. m. 53’te kanun koyucu örnek olarak cenaze giderlerini göstermiştir. Bu noktada bu cenaze giderlerine birtakım masraflar girmektedir. Örneğin gömme, cesedi yıkama, temizlik amaçlı ihtiyaçlar, tabut, kazı, cenaze yemeği, mezarlık ücreti vs. gibi. Ölen kişinin mirasçıları, cenaze ile ilgili doğrudan doğruya alakalı bu masrafları zarar verenden ve diğer sorumlulardan talep edebilecektir¹²³. Bu durumun sebebi, cenaze masraflarının terekeye dâhil olmasıdır.

ii- Destekten Yoksun Kalma Nedeniyle Oluşan Zarar

Destekten yoksun kalma nedeniyle oluşan zararı tanımlamak için, ilk olarak destek kavramından bahsetmek gerekmektedir. Destek kişi, bir kişiyi maddi ve manevi

¹²³ Y. 17. HD. T. 06.04.2017, E. 2014/23623, K. 2017/3741 sayılı kararı.

varlığı ile destekleyen, o kişiye yarar sağlayan kişi olarak tanımlanabilir¹²⁴. Bu noktada destek kavramını bir örnekle açıklamak gerekirse, 10 yaşındaki bir çocuk için anne ve babası destek şahıs olarak tanımlanabilir. 4 yıllık üniversite öğrencisi yeğenine ilk 2 yıl boyunca burs veren dayının 2 yıl da ha burs vererek destek olacağı öngörülebilir bir durumdur. Bu noktada ilgili dayı-yeğen ilişkisi için dayı destek kişidir. Bu destek kişinin bedensel zarar görmesi sonucu ölüm gerçekleşmesi durumunda, destek gören kişi, bedensel zarar verenden destekten yoksun kalma tazminatı talep etme hakkına sahip olacaktır¹²⁵.

Destek kavramı üç farklı türe ayrılmaktadır. Bu türler; gerçek destek, farazi destek ve kanuni destektir¹²⁶. Gerçek destek; ölüm olayı gerçekleştiği sırada, bakım ihtiyacı olan kişiye, fiili ve düzenli olarak yardım yapan kişiye denilmektedir¹²⁷. Farazi (müstakbel, varsayılan) destek, ölüm sırasında herhangi bir bakım-destek ilişkisi olmasa bile, gelecek zamanda destek görecektir kişiye bakması muhtemel kişiye denilmektedir¹²⁸. Bu noktada örnek vermek gerekirse; çocuk yetişkinliğe eriştiğinde bakım ihtiyacı olan anne ve babasına desteği olacaktır. Bu destek her kişiye göre değişebilecektir. Lakin çocuğun anne ve babasına hiç destek olamayacağı kabul edilemez¹²⁹. Kanuni destek ise kanunen destek vermekle yükümlü olan kişiye denilmektedir¹³⁰.

¹²⁴ Tekinay vd., s. 834; Mustafa Kılıçoğlu, *Son Hesap Teknikleri ve Zengin İhtihatlar Işığında Tazminat Esasları ve Hesap Yöntemleri* (Ankara: Bilge Yayınevi, 2019), s. 111; Sami Narter, *Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Davaları* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), s. 7.

¹²⁵ Y. 17. HD. T. 08.05.2014, E. 2013/8155, K. 2014/7368 sayılı kararı.

¹²⁶ Enes Berk, “Karayolları Trafik Kanunu'nda Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sigorta Şirketinin Sorumluluğu” (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2016) s. 63.

¹²⁷ Ayşe Dürüye Bahar, “Tıbbî Hata Kaynaklı Ölümelerde Destekten Yoksun Kalma Tazminatı” (Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi, 2014) s. 80.

¹²⁸ Celaleddin Baykın, “İş Kazası ve Meslek Hastalığında Destekten Yoksun Kalma Tazminatı” (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2019) s. 74.

¹²⁹ Sema Güleç Uçakhan, *Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017) s. 663.

¹³⁰ Yasemin Dönmez Piri, “Türk Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı” (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2011) s. 20.

Destekten yoksun kalma zararı; haksız fiilden, sözleşmeden veya vekaletsiz iş görmeden kaynaklanabilmektedir.

İlk olarak haksız fiil açısından konuyu incelersek; bir başkasını, yaptığı haksız fiille öldüren veya ölümüne sebep olan kişi, TBK. m. 53 gereği, destekten yoksun kalma zararını karşılamak zorunda kalacaktır. Bu noktada haksız fiilden sorumluluk kusur esasına dayanabileceği gibi bazı hallerde kusursuz sorumluluk esasına dayanabilecektir¹³¹. Kusursuz sorumluluk hallerine adam çalıştırmanın sorumluluğu (TBK. m. 66) ve KTK. m. 85 gereği motorlu araç işletenin sorumluluğu, iş kazası hallerinde işverenin sorumluluğu örnek gösterilebilir¹³².

Destekten yoksun kalma zararının, sözleşmeden doğabileceği de kabul edilmektedir¹³³. Gerçekten de TBK. 417 hükmü gereği, hizmet sözleşmesi kapsamında işçinin ölümü haline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan hükümlere tabi kılınmıştır. Sözleşmeden doğan sorumluluk haline örnek olarak, bir hekimin vekalet sözleşmesi gereği ameliyattaki hastanın ölümüne neden olması gösterilebilir¹³⁴.

Son olarak vekaletsiz iş görme durumunda da ölüm olayı gerçekleşip destekten yoksun kalma zararı ortaya çıkabilecektir. Bu ihtimal yine tıbbi müdahale durumunda oluşabilir. Örnek vermek gerekirse, trafik kazası sonrası yaralana birisine, bir hekim müdahalenin izne tabi olduğu durumlarda, herhangi bir izin almadan, hatalı bir

¹³¹ Kadir Emre Gökyayla, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı” (Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2004) s. 67.

¹³² Akın, s. 85; Rona Serozan, “Tazminat Hukukunda Yeni Eğilimler”, *Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler III. Sempozyumu, Ankara 12-13 Mayıs 1979*, (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1980): s. 175.

¹³³ Kemal Tahir Gürsoy, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 29, sy.1 (1972) s. 144; Eren, Genel Hükümler, s. 745.

¹³⁴ Mehmet Ayan, *Tıbbi Müdahalelerden Doğan Sorumluluk* (Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları, 1991) s. 121.; Eren, Borçlar Hukuku, s. 745.

müdahalede bulunursa ve bu hatalı durum fiil sonucu destekten yoksun kalma zararı oluşabilecektir¹³⁵.

Destekten yoksun kalma tazminatı, destek şahıstan mahrum kalınması nedeniyle, destek görenlerin şahsında oluşan bağımsız ve asli bir talep hakkıdır. Bu tazminat destek şahıstan bağımsız bir tazminattır¹³⁶. Bu bağımsız olma özelliği gereği destek gören şahıs, kendi ile destek şahıs arasındaki hukuki bağlantıyı ispat edebildiği müddetçe, bu zarar nedeniyle oluşan tazminatı talep edebilecektir¹³⁷.

Destekten yoksun kalma zararı istisnai bir nitelik taşımaktadır¹³⁸. Şöyle ki; haksız fiil destek şahsın bedeninde oluşmasına rağmen, zarar destek gören şahısta oluşmaktadır. Borçlar hukuku genel hükümleri gereği, ilgili haksız fiil kimin malvarlığında, bedeni varlığında oluşur ise o kişi zarardan etkilenen kişi olur ve tazminat talep etme hakkı doğar. Lakin destekten yoksun kalma nedeniyle oluşan zararda yansıma zarar söz konusu olup, doğrudan zarardan etkilenen kişi tazminat talep edememektedir. Bu durum nedeniyle genel hükümler haricinde, istisnai bir özellik taşımaktadır.

Destekten yoksun kalma tazminatı, rehin sözleşmesine konu olabilecek nitelikte bir tazminattır¹³⁹. Bu tazminatın diğer bir özelliği ise, İcra İflas Kanunu m. 82 gereği, haczedilemeyecek olmasıdır. Bu noktada dikkat etmek gerekir ki bu tazminat kullanılıp başka bir ekonomik değere dönüştürülürse bu değerler haczedilebilecektir¹⁴⁰. Ayrıca bu tazminat türünde maddi bir zararın tazmini talep

¹³⁵ Gökyayla, s. 78.

¹³⁶ Eren, Borçlar Hukuku, s. 775; Antalya, C. II, s. 173.

¹³⁷ Eryılmaz, s. 48.

¹³⁸ Antalya, C. I, s. 174-75.

¹³⁹ Eda Gülsüm Karasaç, "Türk Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak KKTC Hukuku'nda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı" (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2023) s. 43.

¹⁴⁰ Alpaslan Akartepe, "TBK.'ya göre Destekten Yoksun Kalma Tazminatı" (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 1994) s. 31.

edildiği için, buradaki tazminat talep hakkı, miras yolu ile destekten yoksun kalanın mirasçılarına intikal edebilecektir¹⁴¹.

Destekten yoksun kalma tazminatında, aslında ileriye yönelik olan, gelecekte olması tahmin edilen bir yarar halinin engellenmesi nedeniyle tazminat talep edilmektedir¹⁴². Henüz doğmamış, beklenen yararın engellenmesi sonucu, gelecekte oluşacak olan zarar, bu tazminat konusudur. Bu sebeple de destekten yoksun kalma tazminatı bir yoksun kalınan kâr tazminatıdır¹⁴³.

Destekten yoksun kalma zararında, haksız fiil nedeniyle doğrudan zarar gören kişiden başka bir kişi zarar görmektedir¹⁴⁴. Bu tür zararlara yansıma zarar denilmektedir. Kural olarak yansıma zararlar için tazminat talebinde bulunulamaz¹⁴⁵. Lakin TBK. m. 53'teki özel düzenleme gereği bu zarara uğrayanlar tazminat talep etme hakkına sahip olmuşlardır¹⁴⁶.

Destekten yoksun kalmaya dair zarar, çoğunlukla aile üyelerinde doğar. Lakin destek olması gereken şahsın, kanuni olarak bakmakla yükümlü olduğu kişilere hiçbir destek olmadığı durumlar da olabilir. Böyle hallerde bu kişiler, destekten yoksun kalma zararı talep edemeyeceklerdir. Bu zararın oluşabilmesi için herhangi bir hısımlık bağına ihtiyaç yoktur, taraflar arasında olan özel bir ilişki de bu zararı oluşturabilir¹⁴⁷. Destekten yoksun kalma zararını, doğrudan zarar görenle yansıma zarar gören

¹⁴¹ Münevver Çetin, “Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Kapsamında Sigorta Şirketinin Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sorumluluğu” (Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, 2020) s. 104.

¹⁴² Gökyayla, s. 465.

¹⁴³ Gökyayla, s. 466.

¹⁴⁴ Y. 17. HD. T. 13.10.2016, E. 2014/9894, K. 2016/8871 sayılı kararı.

¹⁴⁵ Eryılmaz, s. 54.

¹⁴⁶ Seda İrem Çakırca, *Türk Sorumluluk Hukukunda Yansıma Zararı* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012), s. 76.

¹⁴⁷ Hafize Nisan Soysal, “Türk İş Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı” (Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, 2019) s. 37.

arasındaki bir şahsi, ekonomik duruma dayanmaktadır. Bu ilişki sayesinde yansıma zarar gören olarak hak sahipliği doğacaktır¹⁴⁸. Bu ilişkiyi ispat etmek şartıyla eş, altsoy, üstsoy veya üçüncü bir kişi bu zarardan kaynaklı olarak tazminatı talep edebilecektir.

Destek görecek kişi aile üyelerinin haricinde, nişanlı da olabilir¹⁴⁹. Bu noktada destek talep edecek nişanlının, bakım ihtiyacını, destek verecek kişinin bakım gücünü ve tarafların nişanlı olduğunu ispat etmesi gerekecektir¹⁵⁰.

Destek görecek kişiler arasında inceleyeceğimiz son önemli husus ise, nikah olmaksızın birlikte yaşayan kişilerin durumudur. Destek kavramı esasında fiili bir durumu ifade etmektedir. Bu nedenle de birlikte yaşama durumunun evlilik içi veya dışı olması önem arz etmeyecektir¹⁵¹. Destek olma kararlılığı olan, devamlı ve düzenli birlikte yaşama bulunan birlikteliğin ispat edilmesi halinde, bu tazminatı talep edilebilecektir¹⁵².

Bu noktada özellikle ülkemizde dini nikahlı yaşayanları bu konuya örnek olarak gösterebiliriz. Dini nikahlı kişiler birbirlerine fiili bir şekilde destekte bulunmakta ve destek yaşam süresince devam etmektedir. AYİM., 1981 tarihli kararında, ülkemizde özellikle kırsal kesimdeki kadınların dini nikahla yaşadıklarına işaret ederek, bu sosyal durum karşısında, karı koca şeklinde birleşen çiftlerin, destek ilişkilerinin varlığının kabul edilmesi gerektiği belirtilmiş ve bu kabul Yüksek Mahkeme'nin yerleşik içtihadı haline gelmiştir¹⁵³. Böyle hallerde taraflardan birinin ölümü üzerine,

¹⁴⁸ Eryılmaz, s. 52.

¹⁴⁹ Akartepe, s. 39.

¹⁵⁰ Tekinay vd., s. 36; Mustafa Reşit Karahasan, *Türk Borçlar Hukuku – Genel Hükümler – 1*. (İstanbul: Beta Yayınevi, 2003) s. 699; Gürsoy, s. 151.

¹⁵¹ Hayrullah Burak Yıldırım, "Destekten Yoksun Kalma Tazminatı" (Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, 2020) s. 39.

¹⁵² Eren, Genel Hükümler, s. 757; Gürsoy, s. 152.

¹⁵³ AYİM. 3.D., T. 17.12.1981, E. 1981/87, K. 1981/180 Sayılı kararı; Aynı yönde bkz. AYİM 2.D., T. 29.05.1996, E. 1996/13, K. 1996/467 Sayılı kararı; Aynı yönde bkz. AYİM 2.D., T. 11.03.1998, E.

sağ kalan eş, destek nedeniyle tazminat talep edebilecektir¹⁵⁴. Hem doktrinde,¹⁵⁵ hem de Yargıtay kararlarında¹⁵⁶ ağırlıklı görüş bu yöndedir. Kanımızca da bu görüş yerindedir. Destek ilişkisinin kurulabilmesi için resmi herhangi bir bağa ihtiyaç bulunmamaktadır.

iii- Ölüm Belirli Bir Süre Sonra Meydana Gelmişse Oluşan Zararlar

Haksız fiil sonrası ölüm hemen meydana gelmeyip, belirli bir süre sonra meydana gelmişse, zarar gören açısından farklı zararlar oluşabilmektedir. Bu noktada öncelikle TBK. madde 53'teki örneği vermek gerekirse, ilgili haksız fiil sonrası vefat edecek şahıs hemen ölmemişse, kişinin belirli bir süre tedavi giderleri ve çalışma gücü kaybı ortaya çıkacaktır. Hem tedavi giderlerinden hem de çalışma gücü kaybından üst başlıklarda daha önce bahsettiğimiz için tekrar ayrıntıya girilmeyecektir¹⁵⁷. Kanun koyucu bu başlık altındaki zararlar için TBK.'da örnekleme yoluna başvurmuştur. Bu zararlar sınırlı sayıda değildir. Tedavi giderleri ve çalışma gücü kaybı zararları

1996/354, K. 1998/198 sayılı kararında "...davada önem kazanan hususlardan birisi, davacının müteveffa ile medeni nikahla evli bulunmaması yüzünden desteğini kaybetmiş sayılıp sayılmayacağıdır. Dosya içeriğinde mevcut vukuatlı aile nüfus kayıt örneğinde, davacı çocuk, müteveffanın nüfusunda kayıtlıdır. Bir diğer deyişle, davacı çocuğun babası, olay nedeniyle yaşamını yitiren davacı erdir. Aynı nüfus kaydında davacı çocuğun anası olarak diğer davacının adı yazılıdır. Davacı ile müteveffanın birliktelikleri ve bu müşterek yaşamlarından davacı çocuğun dünyaya geldiği nüfus kaydı ile kanıtlanmıştır. Davacı, müteveffa ile medeni nikahla evli olmasa da onunla olan müşterek yaşamlarından davacı çocuk doğduğuna ve bu çocuk babanın nüfusuna anası Saadet adıyla kaydedildiğine göre, fiili yaşamın ileride medeni nikahla evliliğe dönüşeceği iddiasının içtenlik taşıdığını ve evliliğin ileride mutlak gerçekleşeceğini kabul etmek gerekir. MK gereği evlilik bağı kurulmamış olsa bile karı koca diye birleşen, bu amaç ve duygu ile yaşamlarını sürdüren kadın için, bakım edimini yerine getiren erkek destek sayılmalıdır. Kaldı ki, davacının müteveffa ile olan ilişkisi, hukuki evliliğe dönüşeceğine mutlak gözüyle bakılan bir ilişki düzeyindedir. Zira davacının, müteveffa ile karı koca gibi birleşmesi, bu amaç ve duygu ile yaşamını sürdürmesi yanında, müşterek beraberlikten müşterek çocuklarının dünyaya geldiği, çocuğun davacının adıyla babanın nüfusuna kaydedildiği gerçeği karşısında, fiili ilişki döneminde yaşamını yitiren müteveffa nedeniyle desteğinden yoksun kaldığı herhalde kabul edilmelidir..." şeklinde karar vermiştir.

¹⁵⁴ Haluk Nami Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (İstanbul: Beta Yayınları: 2023) s. 245; Burak Pıtırılı ve Ayşe Nur Aladağlı, "Destekten Yoksun Kalma Tazminatı," *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12, sy. 155-156 (2017): s. 152.

¹⁵⁵ Karahasan, s. 700; Feyzioğlu, s. 573; Eren, Genel Hükümler, s. 342.

¹⁵⁶ Y. 4. HD., T. 25.5.1976, E. 1976/5263, K. 1976/5405 Sayılı kararı; Y. 15. HD. T. 7.10.1974, E. 1974/858, K. 1974/986 Sayılı kararı.

¹⁵⁷ Bkz. Tedavi Giderleri, Sürekli Sakatlık ve Geçici Sakatlık başlıkları altında yapılan açıklamalar.

haricinde, hukuki masraflar ortaya çıkabilir. Zarar görenin yakınları hukuki süreci başlatmış olmaları nedeniyle, ölüm gerçekleşmeden birtakım maliyetler ortaya çıkabilir. Ayrıca tedavi süresi uzun ve acılı sürerse ve zarar görenin yakınları bu durumdan ayrıca acı, elem, keder gibi duygusal zorluklarla baş etmek zorunda kalırsa, bu noktada hükmedilecek manevi tazminat miktarı artabilir¹⁵⁸.

2- Bedensel Zararlardan Kaynaklanan Manevi Zarar

Manevi kelimesi sözlükte, “madde ve cisimle ilgisi bulunmayan, ruhani” olarak tanımlanmaktadır¹⁵⁹. Manevi zarar ise, bir kişinin kişilik değerlerine yapılan haksız bir saldırı sonucu, ilgili zarar gören şahısta acı, elem, kedere neden olunmasıyla ortaya çıkan zarar olarak tanımlanabilir¹⁶⁰. Kişiye manevi olarak zarar verilmesiyle, aslında ortaya çıkan sonuç, zarar görenin manevi, iç huzurunun bozulmasıdır¹⁶¹. Bu manevi zarar veren saldırı tez konumuz kapsamında vücut bütünlüğün bozulmasıyla veya ölüm ile oluşabilir. Yine buradaki verilen manevi zarar durumu, manevi tazminatın konusunu oluşturacaktır.

Bedensel zararlardaki manevi tazminata dair düzenleme TBK. m. 56’da yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre, bedensel zarar gören, durumun mahiyetine göre, manevi tazminata hak kazanabilecektir. Bu noktada durumun mahiyetini hâkim takdir yetkisini kullanarak değerlendirecek ve ardından herhangi bir manevi tazminat ödenip, ödenmeyeceğine karar verecektir. Görüldüğü üzere kanun koyucu manevi tazminat noktasında hâkime geniş bir yetki tanımıştır¹⁶².

Ayrıca kanun koyucu, TBK. m. 56/2 hükmü gereği, manevi tazminata yönelik talebi sadece zarar gören için öngörmemiştir. Gerekli şartların varlığı halinde zarar görenin

¹⁵⁸ Zorluoğlu Yılmaz, s. 134.

¹⁵⁹ TDK., E.T. 20.08.2023, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=manevi>.

¹⁶⁰ Oğuzman ve Öz, s. 245; A. M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku, s. 454.

¹⁶¹ Y. 4. HD. T. 26.02.2004, E. 2003/13713, K. 2004/3162 sayılı kararı.

¹⁶² A. M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku, s. 457.

yakınları veya ölüm olayı gerçekleşmişse ölenin yakınları da manevi tazminat talep etmek hakkına sahip olacaktır. Bu noktada yansıma zarar ilkesi gereği, istisnai bir şekilde manevi tazminat talep edilebilecektir. Bu bağlamda dikkat edilmesi gereken husus, zarar görenin yakınları, yansıma zararı sadece ağır bedensel zarar veya ölüm halinde talep edebilecektir.

Manevi zarar nedeniyle oluşan manevi tazminata dair bir diğer önemli husus ise, bu zararın KTK. m. 92 ile Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası kapsamı dışına çıkartılmış olmasıdır. Bu sebeple, tazminat talep hakkına sahip kişi, manevi tazminat talebini ilgili sigorta şirketine karşı ileri süremeyecektir. Ayrıca bu manevi zararın, TBK. genel hükümler gereği, haksız fiil düzenlemeleri kapsamında tespit edilmesi gerekmektedir¹⁶³.

D-Bedensel Zararlar Kapsamında Zarar Görenin Tazminat Talep Hakkı

1- Tanım

Tazminat sözcüğünün kelime anlamı sözlükte, bir fiil sonrası oluşan zarara binaen yapılan ödeme, olarak tanımlanmıştır¹⁶⁴. Tazminatın hukuki olarak tanımı ise kanunda düzenlenmemiş olup bu durum doktrine bırakılmıştır. Hukuki açıdan tazminat; hukuka aykırı bir fiil nedeniyle, bir hukuki kıymetin zarar görmesi halinde, kusurla verilen bu zarara karşılık, zarar veren tarafından karşılaması gereken şey olarak tanımlanabilir¹⁶⁵. Zarar verenin hukuka aykırı fiili ile zarar arasında nedensellik bağı bulunmalı ve bu noktada zarar verenin kusuru bulunmalıdır. Bu durumda zarar gören

¹⁶³ Safiye Nur Bağrıaçık, “Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sorumluluğu” *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2, sy. 1 (2016): s. 263; Ümmühan Kavçakar Gün, “Trafik Kazalarında Maddi Ve Manevi Tazminat Davaları” (Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2021), s. 79.

¹⁶⁴ TDK., E.T. 23.08.2023, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=tazminat>.

¹⁶⁵ Tekinay vd., s. 581; A. M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku*, s. 16.

tazminat talep hakkına sahip olacaktır¹⁶⁶. Tazminatın genel olarak amacı verilen zararın telafi edilmesidir.

Tazminat, TBK. genel hükümler gereği sözleşmeye aykırılıktan doğabileceği gibi haksız fiilden de doğabilmektedir.

Her ne kadar TBK.'da tazminat kavramının tanımı yapılmamış olsa da TBK. m. 49'da sorumluluk başlığı altında tazminatın birçok özelliği sayılmıştır. Öncelikle hukuka aykırı bir fiil bulunmalıdır. Başkasına karşı zarar veren bir kişi olmalıdır. Yine bu zarar veren fiili, ilgili kişi kusurla birlikte gerçekleştirmelidir. Hemen belirtelim ki, işletenin sorumluluğu istisnai bir şekilde kusursuz sorumluluk halidir. Bu noktada zarar veren, zarar görende oluşan zararları gidermekle yükümlü olacaktır. Bahsedilen bu sorumluluk, tazminat kavramı için son derece önem arz etmektedir. Tazminat ise zarar verenin bu oluşturduğu zararı, kendi sorumluluğu bünyesinde karşılamasına denilmektedir.

Yukarıda yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere tazminat ile zarar arasında son derece yakın bir ilişki mevcuttur.

Bedensel zarar kapsamında oluşan tazminatta ise genel hükümlerden ayrılan yön, zararın insan bedeninde ve ruhunda ortaya çıkmasından kaynaklıdır. Bedensel zarar görende tazminatın belirlenmesi ise TBK. m. 55 gereği yine TBK. hükümlerine göre ve bu kanundaki sorumluluk hukuku ilkelerine göre belirlenecektir.

2- Talep Edebilecek Kişiler

Tazminat talep edebilecek kişiler, TBK. genel hükümler gereği, zarardan etkilenen, zarar görenlerdir. Bedensel zarar kapsamında, tazminat talep edebilecek kişiler, bedensel zarar görenler ve ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerdir. Zarar görene

¹⁶⁶ Y. HGK. T. 02.12.2021, E. 2017/10-1179, K. 2021/1563 sayılı kararı.

dair önemli bir husus, TBK. m. 50 gereği, zarar görene zararı ispat etme yükümü yüklenmesidir.

Trafik kazası sonucu bir haksız fiil oluşmaktadır. Bu haksız fiil neticesinde de zarar görenin malvarlığında aktiflerin azalması sonucu doğabileceği gibi, şahıs varlığında da zarar görme ihtimali oluşabilmektedir¹⁶⁷.

3- Türleri

Tazminat türleri TBK. genel hükümler gereği, temelde iki farklı başlığa ayrılmaktadır. Bunlar maddi ve manevi tazminattır.

Bedensel zarar sonucu oluşan maddi tazminat başlığı altında birçok fark tazminat türü yer almaktadır¹⁶⁸. Bu noktada her zarar çeşidi için ayrıca tazminat talep edilebilecektir. Saymak gerekirse: sürekli sakatlık tazminatı, geçici sakatlık tazminatı, bakıcı tazminatı, SGK.'nın karşılamadığı tedavi giderleri için talep edilen tazminat, rapor ücreti tazminatı ve ölüm durumunda ise destekten yoksun kalma tazminatı.

Bu sayılan tazminatların haricinde manevi tazminat da talep edilebilecektir. Manevi tazminat talebinde bulunabilecek kişiler noktasında TBK. m. 56'da özel bir düzenleme yer almaktadır. Şöyle ki; TBK. m. 56/1 gereği öncelikle bedensel zarar gören kişiye, maddi tazminattaki gibi, somut olayın özelliğine göre, manevi tazminat ödenmesine hükmedilebilecektir. TBK. m. 56/2 düzenlemesi gereği ise sadece ağır bir bedensel zarar görülmesi halinde veya ölüm durumunda, bedensel zarar görenin veya ölenin yakınları da manevi tazminat talebinde bulunabilecektir.

¹⁶⁷ Emre Can Bozkurt, “Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk (Zorunlu Trafik) Sigortasında Sigortacının Zarar Görene Karşı İleri Sürebileceği Savunmalar” (Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, 2021), s. 59.

¹⁶⁸ Bkz. Bedensel Zararlardan Kaynaklanan Maddi Zararlar başlığı altında yapılan açıklamalar.

İKİNCİ BÖLÜM

BEDENSEL ZARARLARDA TAZMİNATIN KAPSAMI ve BELİRLENMESİ, HESAP YÖNTEMLERİ

I- Maddi Tazminatın Tespiti

A- Bedensel Zararların Tespit Edilmesi

Haksız fiil sonrası bedensel zarara yönelik bir tazminat talebinin bulunması halinde, tazminatın belirlenmesi için ilk olarak zararın tespit edilmesi gerekmektedir. Oluşan her zarar çeşidi için zarar tespiti farklı şekillerde olacaktır. Mevcut bedeni zararların tespit edilmesi, kişinin tazminat talebi için, son derece önemli bir durumdur¹⁶⁹.

1- Beden Bütünlüğü İhlali Nedeniyle Doğan Zararlar Bakımından

a- Sürekli Sakatlık Tazminatı

Sürekli sakatlık, zarar görenin, bedensel zarar sonucu, tahmin edilen ömrü boyunca, malul olması ve bir işlemde bulunurken denklerinden daha fazla çaba göstermek zorunda kalması olarak tanımlanabilir¹⁷⁰. Ayrıca bu tazminat sürekli iş göremezlik tazminatı olarak da isimlendirilmektedir.

Sürekli iş göremezlik zararının hukuki niteliği tartışma konusudur. İlk görüş, malvarlığı ve kazanç kaybı görüşüdür. Bu görüş, bedeni zarar gören şahsın, salt herhangi bir zarar görmesini, tazminat talep edilebilmesi için yeterli görmez. Bu zarar nedeniyle kişinin malvarlığında ve kazancında herhangi bir azalma meydana gelmesi gerekmektedir. Vücut bütünlüğünü sadece mala ilişkin zarara indirgeyen bu görüş,

¹⁶⁹ Y. 17. HD. T. 28.01.2016, E. 2014/5741, K. 2016/1099 sayılı kararı.

¹⁷⁰ Alsancak, s. 101.

mevcut durumunda herhangi bir gelir elde etmeyen kişilerde oluşacak zararlar için tazminat hakkı öngörmemektedir¹⁷¹.

Diğer görüş ise güç (efor) kaybı görüşüdür. Bu görüşe göre zarar gören, ilgili bedeni zarar nedeniyle, kazancı-ışi sırasında denklrine göre daha fazla efor sarfetmek zorunda kalacaktır. Bu görüş ilk görüşün zıttı olarak, zarar görenin, bedensel zarara uğradığı anda herhangi bir kazancı veya işi olmasa dahi oluşan efor (güç) kaybından kaynaklı olarak tazminat hakkı bulunduğunu savunmaktadır¹⁷². Kanımızca da bu görüş daha yerinde bir görüştür.

İkinci görüş çerçevesinde düşünöldüğünde; emekliler, küçükler, ev hanımları ve kazancı bulunmayanlar da kalıcı iş göremezlik tazminat talebinde bulunabilecektir. Çünkü bu kişiler herhangi bir işte çalışmasa dahi, yaşamını devam ettirmek için, emekliler ev için alışveriş yaparken, küçükler oyun oynarken, ev hanımları evin işlerini görürken, kazancı bulunmayan kişiler yeni bir iş ararken, bedensel zarardan önceki haline göre daha fazla çaba göstermesi gerekecektir.

Bedensel zararların kapsamı, TBK. genel hükümler gereği belirlenecektir (TBK. m. 55)¹⁷³. Bu noktada tazminat hesabına dair detaylı hükümler yer almadığı için, tazminat tespit edilirken kullanılacak yöntem ve formüller doktrine ve uygulamaya bırakılmıştır¹⁷⁴. Bu kapsamda öncelikle zarar tespit edilecek, ardından zarara uygulanacak indirim nedenlerinin ve oranlarının belirlenmesi gerekecektir. Zarara, indirim nedenleri uygulanmasının ardından tazminat hesabı aşamasına geçilecektir. Tazminat hesabı aşamasında ise ekonomik olarak belirleme, rakamlara dökme işlemi yapılacaktır¹⁷⁵.

¹⁷¹ Alsancak, s. 102.

¹⁷² Eren, Borçlar Hukuku, s. 740.

¹⁷³ Çelik, Bedensel Zararlar, s. 434.

¹⁷⁴ Alsancak,, s. 115.

¹⁷⁵ Çelik, Bedensel Zararlar, s. 435.

Sürekli iş göremezlik zararının tespiti için, ilk olarak zarar görende oluşan sürekli iş göremezlik oranının tespit edilmesi gerekmektedir. Sürekli sakatlık konusu esasında hem hukuki hem de tıbbi bir konudur. Bu oranı belirlemeye noktasında yetki öngörülen iki kurum karşımıza çıkmaktadır. Bu kurumlar Adli Tıp Kurumu ve tıp fakültelerinin adli tıp anabilim dalı başkanlıklardır¹⁷⁶. Bu noktada karşımız çıkan ilk problem, maluliyet için hangi yönetmeliğin uygulanacağı problemidir. Sürekli iş göremezlik oranının (maluliyetin) trafik kazasının gerçekleştiği tarihte yürürlükte olan yönetmelik ve eklerine göre tespit edilmesi gerekmektedir. Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere, bu duruma göre;

- a) 11.10.2008 tarihine kadar Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü,
 - b) 11.10.2008- 01.09.2013 tarihleri arasında Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği,
 - c) 01.09.2013-01.06.2015 tarihleri arası Maluliyet Tespiti İşlemleri Yönetmeliği,
 - d) 01.06.2015-20.02.2019 tarihleri arası Genel Şartlar Ek 6. Maddesine göre 30/3/2013 tarihli Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik,
 - e) 20 Şubat 2019 tarihinden sonra Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik
- esas alınarak maluliyet raporunun tanzim edilmesi gerekmektedir¹⁷⁷.

Kaza tarihine uygun yönetmelik belirlendikten sonra, ilgili yönetmelikte belirtilen hususlara riayet edilerek, sağlık kurulu raporu düzenlenmesi gerekmektedir. Bu

¹⁷⁶ Alsancak, s. 112.

¹⁷⁷ Y. 4. HD. T. 30.03.2022, E. 2021/12907, K. 2022/6237 sayılı kararında “...Maluliyete ilişkin alınacak raporların, 11/10/2008 tarihinden önce Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü, 11/10/2008 tarihi ile 01/09/2013 tarihleri arasında Çalışma Gücü Ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmelik'i, 01/09/2013 tarihi ile 01/06/2015 tarihleri arasında sonrada Maluliyet Tespiti İşlemleri Yönetmelik'i, 01/06/2015 tarihi ile 20/02/2019 tarihleri arasında Özürlülük Ölçütü Sınıflandırması Ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik hükümlerine, 20/02/2019 tarihinden sonrada Erişkinler için Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak düzenlenmesi gerekir...” şeklinde karar vermiştir.

raporda belirtilen oran, bedensel zarar görenin, sürekli sakatlık tazminatında esas alınarak hesaplama yapılacak orandır. Günümüz tarihini düşündüğümüzde en geçerli yönetmelik Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik'tir. 18 yaşın üstündeki bedensel zarar görenler için, erişkinlere dair yönetmelik kullanılacakken, 18 yaşından küçükler için ise çocuklar için özel gereksinim yönetmeliği uygulanacaktır¹⁷⁸.

Yine erişkinlere dair yönetmelikte, birden fazla uzmanlık alanını ilgilendiren sakatlık durumunda, sağlık raporunu düzenleyecek sağlık kurulunun teşkili son derece önem arz etmektedir. Sırf yönetmelikteki belirtilen teşkil sağlanmazsa, ilgili kurul raporu yönetmeliğe aykırı olacağı için, geçersiz sayılacaktır. Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik madde 6'da¹⁷⁹ belirtildiği üzere, birden fazla engel durumunu ilgilendiren engel durumlarında, kurul en az yedi daimî uzman doktor üyeden oluşmalıdır. Bu noktada, göz hastalıkları, iç hastalıkları, nöroloji, ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı, kulak, burun boğaz hastalıkları ve genel cerrahi uzmanı hekimlerin bu kurulda yer almaları gerekmektedir. Aynı maddenin 5. bendi gereği ise tek bir uzmanlık alanını ilgilendiren engelin bulunması halinde, ilgili uzmanlık dalından üç uzman hekimin katılımıyla kurul oluşturulması gerekmektedir. Yine aynı

¹⁷⁸ Y. 4. HD. T. 16.12.2021, E. 2021/5476, K. 2021/10559 sayılı kararında "...Haksız fiil sonucu çalışma gücü kaybının olduğu iddiası ve buna yönelik bir talebin bulunması halinde, zararın kapsamının belirlenmesi açısından maluliyetin varlığı ve oranının usulüne uygun şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Söz konusu belirlemenin ise kaza tarihi 11.10.2008 tarihinden önce ise Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü, 11.10.2008 tarihi ile 01.09.2013 tarihleri arasında ise Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği, 01.09.2013-01.06.2015 tarihleri arasında ise Maluliyet Tespiti İşlemleri Yönetmeliği, 01.06.2015-20.02.2019 tarihleri arasında ise Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurul Raporları Hakkında Yönetmelik, 20.02.2019 tarihinden sonra Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik hükümleri dikkate alınarak yapılması gerekmektedir...." şeklinde karar vermiştir.

¹⁷⁹ Kurulunun teşkili ve çalışma usulü

MADDE 6 – (1) Birden fazla uzmanlık dalını ilgilendiren engel durumlarının tespitinde kurul, kurul başkanı ve aşağıdaki branşlardaki uzman hekimler olmak üzere en az yedi daimi üyeden oluşur:

- a) İç hastalıkları uzmanı,
- b) Göz hastalıkları uzmanı,
- c) Kulak burun boğaz hastalıkları uzmanı,
- ç) Genel cerrahi uzmanı,
- d) Nöroloji uzmanı,
- e) Ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı.

maddenin 4. bendi gereği ise hastanın teşhis ve tedavisinde görev almış hekimin sağlık kuruluna katılması gerekecektir.

Sağlık kurulu raporları açısından dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise fason raporlar konusudur¹⁸⁰. Zarar gören kişinin dava yoluna başvurmadan önce sigortacıya yazılı olarak başvurması, KTK. m. 97 hükmü gereği zorunludur. Bu başvurunun yapılabilmesi için gerekli olan belgelerde biri de Trafik Sigortası Genel Şartlar gereği usule uygun alınmış sağlık kurulu raporudur. Bu rapor bulunmadan yapılan başvuru, sigortacının sorumluluğunun belirlenememesine sebep olacak ve bu nedenle de ödeme yapılamayacaktır. Ayrıca KTK. m. 97 gereği zorunlu başvuru yapılmamış sayılacaktır¹⁸¹. Uygulamada bu başvuru, genellikle tek taraflı olarak alınan fason sağlık kurulu raporlarıyla, sigortacıya ve yargıya yapılmaktadır. Bu raporlara ilişkin yeni raporlar alındığında maluliyet oranlarda ciddi düşmeler görülmektedir. Bu nedenle adil yargılamanın yapılabilmesi için tek taraflı uzman görüşü niteliğindeki adli tıp raporlarına itibar edilmeyip yargılama sürecinde yeni rapor hazırlattırılmalıdır¹⁸². Ayrıca kanımızca, fason rapor olduğu tespit edilen raporlarla yapılan başvuruların, sorumlular bakımından temerrüt süresini de başlatmaması gerekmektedir.

Sürekli sakatlık zararının tespiti açısından bir diğer önemli husus, bedensel zarar görenin yaşıdır. Bu noktada zarar görenin yaşının önemi, kalan bakiye ömrünün ve çalışma süresinin tahmin edilmesi açısından önem arz etmektedir. Kişinin bakiye

¹⁸⁰ Bu konuda yaptığımız diğer açıklamalar için bkz. Sağlık Kurulu Raporu Ücreti başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹⁸¹ Vural Seven, “Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğunda Sunulacak Belgelerin (Özellikle Sağlık Kurulu Raporu) Dava Şartı ve Temerrüt ile İlişkisi”. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, sy. Özel Sayı (Ekim 2022): s. 157-158.

¹⁸² Kayıhan ve Selanik, *Alternatif Çözüm Yolları*, s. 219; Aykırı bu konudaki diğer açıklamalar için bkz. Sağlık Kurulu Raporu Ücreti başlığı altında yaptığımız açıklamalar.

ömrü, mutlaka yaşayacak olduğu yaşam süresi değildir. Yaşama olasılığı olan ömrüdür. Bu nedenle mutlak bir hesaplama yapmak mümkün değildir¹⁸³.

Bu süreleri tahmin edebilmek amacıyla, 1980 tarihli Amerikan Yaşam Tablosu CSO. (Commissioners Standard Ordinary), 1931 tarihli PMF. (Population Masculine et Féminine) ve TRH 2010 yaşam tabloları kullanılmaktadır¹⁸⁴. 1931 tarihli PMF. yaşam tablosu Fransız yaşam tablosundan alınmaktayken, TRH 2010 yaşam tablosu ise Hazine Müsteşarlığı, Hacettepe Üniversitesi, Başkent üniversitesi ve BNB Danışmanlık'ın çalışmalarıyla hazırlanmıştır¹⁸⁵.

Tazminat hesaplanmasında bu yaşam tablolarından hangisinin esas alınacağına dair, uygulamada belirsizlik bulunmaktadır. PMF. yaşam tablosu, eski tarihli olması, ülkemiz gerçeklerine uygun olmaması ve kadın erkek farkı gözetmeksizin tüm kişilerin yaşam sürelerini eşit kabul etmesi nedeniyle eleştirilmektedir¹⁸⁶. TRH 2010 tablosu ise, 1927-2000 yılları arası nüfus sayım verilerini kullandığı ve bu yüzden günümüze uygun sonuçlar veremeyeceği gerekçesi ile eleştirilmektedir¹⁸⁷.

Yakın tarihlere kadar, Yargıtay Hukuk Daireleri arasında dahi, hangi yaşam tablosunun kullanılacağına dair bir görüş birliği bulunmamaktaydı. Yargıtay'ın 21.

¹⁸³ Şaban Kayıhan ve Selanik, Atakan Adem, “Karar İncelemesi – Sigorta Tazminat Hesaplaması – TRH Hesap Tablosu Kullanılması – Teknik Faiz İşletilmesi Hususu” *Lexpera* (01.04.2021): s. 6, erişim tarihi: 12.02.2024, <https://blog.lexpera.com.tr/karar-incelemesi-sigorta-tazminat-hesaplamasi-trh-hesap-tablosu-kullanilmasi-teknik-faiz-isletilmesi-hususu/>.

¹⁸⁴ Gizem Kaba, *Destekten Yoksun Kalma Tazminatı* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), s. 100.

Hasan Tahsin Gökcan, *Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016), s. 718.

¹⁸⁵ Merve Soytürk, “Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Bedensel Zararlar Yönünden Zenginleşme Yasağı İlkesi ve Gerçek Zararın Belirlenmesi” (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2021), s. 64.

¹⁸⁶ Güleç Uçakhan, Maddi Tazminat, s. 741; Çelik Ahmet Çelik, *Ölüm Nedeni ile Destekten Yoksunluk*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016) s.132.

¹⁸⁷ Yıldırım, s. 82.

Hukuk Dairesi¹⁸⁸, 17. Hukuk Dairesi¹⁸⁹ ve 4. Hukuk Dairesi¹⁹⁰ PMF. yaşam tablosunu kullanırken 10. Hukuk Dairesi¹⁹¹ T.R.H. yaşam tablosunu kullanmaktaydı.

Yargıtay günümüze yakın, son kararlarında ise TRH 2010 tablosunun kullanılması gerektiğine dair kararlar vermiştir¹⁹². Yargıtay 17. Hukuk Dairesi.¹⁹³, 4. Hukuk

¹⁸⁸ Y. 21. HD. T. 02.12.2014, E. 2014/15178, K. 2014/25921 Sayılı kararında “ ... davacının tazminatının hesaplanması sırasında bakiye ömrünün PMF tablosu yerine TRH-2010 tablosunun esas alınması hatalı ise de ...” şeklinde karar vermiştir. Yine Y. 21 HD. 08.02.2016 T., 2015/10372 E., 2016/1440 K. Sayılı kararında “ ... özellikle maddi zarar hesabı sırasında davacının bakiye ömrünün PMF tablosu yerine Dairemizce itibar edilmeyen TRH-2010 tablosundan tespit edilmesi hatalı olsa da ...” şeklinde karar vermiştir.

¹⁸⁹ Y. 17. HD. T. 19.02.2019, E. 2016/6154, K. 2019/1696 sayılı kararında “ ... Somut olayda; hükme esas alınan bilirkişi raporunda, davacının muhtemel bakiye yaşam süresinin TRH 2010 Yaşam Tablosu esas alınarak yapıldığı, mahkemenin TRH 2010 Yaşam Tablosu'na göre yapılan hesaplama göre karar verdiği görülmektedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 1989/4-586 esas, 1990/199 sayılı kararı ve Dairemizin yerleşik içtihatları gereği, Population Masculine Et- Feminine (PMF 1931) Tablosu esas alınarak davacının muhtemel yaşam süresinin belirlenmesi gerekirken, anılan biçimdeki tespite göre hesap yapan bilirkişi raporundaki TRH 2010 Yaşam Tablosu esas alınarak yapılan seçenek, hükme esas almaya elverişli bir seçenek değildir. Bu durumda mahkemece; PMF 1931 tablosu esas alınarak karar verilmesi gerekirken TRH 2010 yaşam tablosu esas alınarak yapılan hesaplama göre hüküm tesisi doğru görülmemiştir...” şeklinde karar verilmiştir.

¹⁹⁰ Y. 4. HD. T. 16.03.2022, E. 2021/10287, K. 2022/5017 Sayılı Kararında “... davacının talebi de aşılırmamak kaydı ile PMF 1931 tablosu ve prograssif rant esasına göre karar verilmesi gereklidir. Eksik incelemeyle, yazılı biçimde karar verilmesi doğru görülmemiştir...” şeklinde karar vermiştir.

¹⁹¹ 10. HD. T. 10.12.2013, E. 2013/4608, K. 2013/23944 Sayılı kararında “Gerçek zarar hesabı özü itibarıyla varsayımlara dayalı bir hesap olup, gerçeğe en yakın verilerin kullanılması esastır. Bu durumda ülkemize özgü ve güncel verileri içeren TRH 2010 tablosunun bakiye ömrün belirlenmesinde esas alınması gerekecektir...” şeklinde karar vermiştir.

¹⁹² Y. 10 HD. T. 18.05.2021, E. 2020/11295, K. 2021/6494 Sayılı kararında “ ... Uygulamada, (Kapatılan) 21. Hukuk Dairesinin kabulüne göre de; sigortalının veya hak sahibinin bakiye ömürlerinin tespiti noktasında 1931 tarihli “PMF (Population Masculine et Feminine)” Fransız yaşam tablosundan yararlanılmakta ise de; Hazine Müsteşarlığı, Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Aktüerya Bilimleri Bölümü, BNB Danışmanlık, Marmara Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi'nin ortak çalışmalarıyla “TRH2010” adı verilen “Ulusal Mortalite Tablosu” hazırlanmış olup, Sosyal Güvenlik Kurumunun 2012/32 sayılı Genelgesiyle de ilk peşin sermaye değerlerinin hesabında anılan tabloların uygulanmasına geçilmiştir.

Gerçek zarar hesabı özü itibarıyla varsayımlara dayalı bir hesap olup, gerçeğe en yakın verilerin kullanılması esastır. Bu durumda, Dairemizin kurum tarafından açılan rücu davalarında da istikrarlı bir şekilde uyguladığı üzere, ülkemize özgü ve güncel verileri içeren, “TRH 2010” tablosunun iş kazası ve meslek hastalığından kaynaklı maddi tazminat davalarında da bakiye ömrün belirlenmesinde nazara alınması gerektiği açıktır.

Eldeki davada, hesap raporu üzerine davacının itirazlarını dermeyeran ederek, hesap raporunda bakiye ömür tablosu olarak “TRH 2010” tablosunun esas alınmasını talep ettiği, mahkemece bu itiraz karşılanmak suretiyle rapor alınmadığı gibi, istinaf dilekçesinde de hesap raporuna itirazlarının karşılanmadığını açıkça belirtmiş olması karşısında 04.01.2018 tarihli hesap raporundaki veriler dikkate alınarak bakiye ömrün tespitinde “TRH 2010” tablosu esas alınması gerekirken bunun

daresi¹⁹⁴ içtihat değiştirerek TRH 2010 tablosunun uygulanması yönünde kararlar vermektedir.

Türkiye'ye özgü olan bu yaşam tablosunun esas alınması gerektiği Yargıtay kararlarında özellikle vurgulanmıştır¹⁹⁵. Doktrindeki baskın görüş de bakiye ömrün tespitinde TRH tablosunun kullanılması görüşüne katılmaktadır¹⁹⁶. Kanımızca da

yerine, "PMF 1931" tablosunun esas alınması hatalı olmuştur. Bu açıklamalar doğrultusunda mahkemece yapılacak iş, davacının sürekli iş göremezlik tazminatının hesabı noktasında hükme esas alınan ve davacının ıslahının dayanağını oluşturan 04.01.2018 tarihli hesap raporunda bakiye ömür tablosu olarak "TRH 2010" tablosunu esas alarak davacının bakiye ömrünü belirlemek, bu hesap raporunda esas alınan bilinen (işlemiş) dönem sonu tarihini ve bakiye ömür tespiti haricindeki diğer verileri gözetmek, bu raporda esas alınan bilinen (işlemiş) dönem sonu tarihinden sonra yürürlüğe giren asgari ücretteki değişiklikleri rapora yansıtılmamak suretiyle davacının maddi tazminat alacağını belirletmek, davacının talebini de gözeterek davacının sürekli iş göremezlik tazminat istemi hakkında bir karar vermekten ibarettir... " şeklinde karar verilmiştir.

¹⁹³ Y. 17 HD. T. 01.03.2021, E. 2019/6425, K. 2021/2044 sayılı kararında " ... Desteğin ve hak sahiplerinin bakiye ömür süreleri daha önceki yıllarda Fransa'dan alınan 1931 tarihli "PMF 1931" cetvellerine göre saptanmakta ise de; Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Aktüerya Bilimleri Bölümü, BNB Danışmanlık, Marmara Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi'nin çalışmalarıyla "TRH 2010" adı verilen "Ulusal Mortalite Tablosu" hazırlanmıştır. Gerçek zarar hesabı, özü itibarıyla varsayımlara dayalı bir hesap olup, gerçeğe en yakın verilerin kullanılması esastır. Bu durumda; Yargıtay Daireleri arasında tazminat hesabında birliğin sağlanması açısından ve yine bu tablonun ülkemize özgü ve güncel verileri içerdiği göz önüne alındığında, Dairemizce de tazminat hesaplamalarında TRH 2010 Tablosu'na göre bakiye ömür sürelerinin belirlenmesinin, güncel verilere ve ülkemiz gerçeklerine daha uygun olacağına karar verilmiştir. Somut olayda; hükme esas alınan 24.08.2017 tarihli aktüerya raporunda, destek ve davacı hak sahipleri için muhtemel bakiye ömür süreleri, PMF 1931 Yaşam Tablosu'na göre belirlenmek suretiyle tazminat hesabı yapıldığı; İstinaf Mahkemesi tarafından da, davaya konu edilen kaza 26.04.2016 tarihindeki KTK. değişikliğinden önce gerçekleştiğinden, hesaplamada PMF Tablosu'nun kullanılmasında bir isabetsizlik bulunmadığına karar verildiği görülmektedir. Yukarıda açıklandığı üzere, Dairemizin içtihat değişikliği nedeniyle, tazminat hesaplamalarında TRH 2010 Tablosu'nun kullanılması gerektiğinden, İstinaf Mahkemesi'nin kabulü yerinde değildir..." şeklinde karar vermiştir.

¹⁹⁴ Y. 4. HD., T. 04.11.2021, E. 2021/6201, K. 2021/8222 sayılı kararında " ... Trafik kazasında cismani zarara uğrayan ve buna dayalı olarak işgücü kaybı tazminatı isteminde bulunan hak sahiplerinin bakiye ömürleri daha önceki yıllarda'dan alınan 1931 tarihli "PMF" cetvellerine göre saptanmakta ise de; Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Üniversitesi Fen Fakültesi Aktüerya Bilimleri Bölümü, BNB Danışmanlık, Marmara Üniversitesi ve ... Üniversitesi'nin çalışmalarıyla "TRH 2010" adı verilen "Ulusal Mortalite Tablosu" hazırlanmıştır. Gerçek zarar hesabı, özü itibarıyla varsayımlara dayalı bir hesap olup, gerçeğe en yakın verilerin kullanılması esastır. Bu durumda; Yargıtay Daireleri arasında tazminat hesabında birliğin sağlanması açısından ve yine bu tablonun ülkemize özgü ve güncel verileri içerdiği göz önüne alındığında, Dairemizce de tazminat hesaplamalarında TRH 2010 Tablosu'na göre bakiye ömür sürelerinin belirlenmesinin, güncel verilere ve ülkemiz gerçeklerine daha uygun olacağına karar verilmiştir..." şeklinde karar vermiştir.

¹⁹⁵ Y. 10. HD. T. 10.12.2013, E. 2013/4608, K. 2013/23944 sayılı kararı.; Y. 4. HD. T. 02.02.2023, E. 2021/23773, K. 2023/1456 sayılı kararı.

¹⁹⁶ Kayıhan ve Selanik, Tazminat Hesaplaması, s. 7; Zorluoğlu Yılmaz, s. 104.

bakiye ömür, Türkiye'nin yerel şartlarına, nüfus istatistiklerine ve sigorta şirketlerinin verilerine göre hazırlanması nedeni ile TRH 2010 yaşam tablosuna göre belirlenmelidir. Ayrıca Trafik Sigortası Genel Şartları gereği de bedensel zararlar hesaplamasında TRH 2010 tablosunun dikkate alınması gerektiği öngörülmüştür.

Sürekli sakatlık zararının tespiti açısından bir diğer önemli husus ise, gelir durumudur. Gelir, bir kimseye, belirli bir zaman diliminde, belirli bir yerden temin edilen getiri olarak tanımlanmıştır¹⁹⁷. Tez konumuz dâhilinde esas aldığımız gelir, zararın meydana geldiği sırada, zarar görenin elde ettiği gelirdir. Bu gelir kavramı kapsamına prim, fazla mesai, ikramiye vs. gibi harici gelirler de dâhil edilecektir¹⁹⁸. Bu noktada tazminat belirlenmesine, zarar görenin gelir artışı da dâhil edilmesi gerekmektedir¹⁹⁹. Herhangi bir kazancı olmayanlar, çocuklar ve ev hanımları için ise tazminata esas alınacak tutar, asgari ücrettir²⁰⁰. Ayrıca henüz gelir getirten bir meslekte çalışmamakla birlikte, seçeceği meslek belirlenebilir olanlar için tazminat, bu mesleğe göre hesaplanacaktır²⁰¹.

Sürekli sakatlık zararının tespiti konusunda son önem arz eden konu ise, işlemiş-işleyecek dönem ve aktif-pasif dönem hususudur. Bedensel zararın gerçekleştiği tarih ile tazminat hesabının yapıldığı tarih arasında kalan döneme işlemiş, bilinen dönem denilmektedir. Bu bilinen dönemden sonraki, gelecek zamana dair zarar hesaplamaları ise işleyecek, bilinmeyen dönem zararı olarak adlandırılmaktadır. Bu bilinmeyen dönem zararı, bedensel zarar görenin bakiye yaşam süresine göre hesaplanacaktır²⁰². Bilinmeyen zarar dönemi de kendi içinde aktif ve pasif dönem olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu ayrım kişinin gelir elde edilmesi dönemi bakımından yapılan bir ayrımdır. Aktif dönem, kişinin çalışma yaşı sonuna kadar olan dönemdir. Pasif dönem

¹⁹⁷ TDK., E.T. 01.09.2023, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=gelir>.

¹⁹⁸ Eren, Akit Dışı Sorumluluk, s. 773-774.

¹⁹⁹ Soytürk, s. 62.

²⁰⁰ Çelik, Bedensel Zararlar, s. 506.

²⁰¹ Soytürk, s. 63.

²⁰² Soytürk, s. 69.

ise çalışma yaşının sona erdiği, emeklilik dönemidir²⁰³. İşlemiş dönem zararının belirlenmesinde herhangi bir hesaplama yapılmaz çünkü zarar somutlaşmıştır. İşlenmemiş, bilinmeyen dönem zararı için ise tazminat hesaplama yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir²⁰⁴.

b- Geçici Sakatlık

Geçici iş göremezlik (Çalışma Gücünün Geçici Olarak Kaybı), tez konumuz kapsamında, trafik kazası sonrası bedensel zarar gören kişide oluşan, sürekli olmayan, iş-çalışma gücü kaybı durumudur. Bu kayıp ilgili kişinin iş görebilir duruma gelmesine kadar devam etmektedir. Zarar gören bu süreçte kendi yerine başkasını işe alıp çalıştırmak zorunda kalmışsa, bu nedenle oluşan ücretler ve ayrıca başka harcamalar yapılmış ise bu masraflar da geçici sakatlık özelliği taşımaktadır²⁰⁵. Kişinin bu iyileşme süresi boyunca talep edebileceği tazminat geçici sakatlık tazminatıdır.

Trafik kazası sonucu bedensel zarar gören şahsın, sürekli sakatlık raporu almasından önceki iyileşme sürecine, geçici iş göremezlik süreci denilmektedir²⁰⁶.

Geçici iş göremezlik tazminatı, bedensel zarar görenin yaralanmasının niteliğine, derecesine, zarardan hangi organların etkilendiğine, iş hayatını, günlük hayatını ne derece etkilendiğine, tedaviye verdiği yanıt ve iyileşme süresine göre değişebilecektir. Bu geçici iş göremezlik süresinin tespiti, Adli Tıp Kurumunca veya üniversitelerin adli tıp anabilim dalı başkanlığınca yapılabilir²⁰⁷.

²⁰³ Çelik Ahmet Çelik, *Trafik Kazalarında Tazminat ve Sigorta*. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019) s. 456.

²⁰⁴ Bkz. Bedensel Zararlarda Kullanılan Tazminat Hesaplama Yöntemleri başlığı altında yapılan açıklamalar.

²⁰⁵ Gökcan, Haksız Fiil, s. 660.

²⁰⁶ Çelik, Bedensel Zararlar, s. 115.

²⁰⁷ Alsancak, s. 95.

Geçici sakatlık süresi belirlendikten sonra kişinin esas alınacak geliri, mevcut elde ettiği gelir üzerinden hesap edilecektir. Şayet böyle bir gelir yoksa yine de asgari ücret tutarından hesap yapılacaktır²⁰⁸.

Bedensel zarar görenin iyileşme süresi ve geliri belirlendikten sonra, bu değerler çarpılacak ve bulunan indirim nedenlerine göre indirim uygulanacaktır. Bu şekilde geçici sakatlık tazminatı hesabı yapılacaktır. Örnek vermek gerekirse, iyileşme süresi 5 ay olarak belirlenen bir asgari ücretli kişinin, %50 kusur oranıyla kaza yaptığını kabul edelim. Bu durumda zarar gören, 5 asgari ücret tutarında gelir elde edecektir. Yine %50 kusurlu olması nedeniyle bu tutarın yarısı tazminat tutarı olarak belirlenecektir.

Son önemli husus ise geçici sakatlık durumunun, bir trafik-iş kazasından kaynaklanması halidir. Bu noktada 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (SSGSSK.) madde 18²⁰⁹ gereği, sigortalı kişiye geçici iş göremezlik ödeneği verilecektir. Bu ödenek tazminat hesabında son derece önem arz etmektedir. Zarar görene mükerrer ödeme yapılmaması için, diğer şartlar da gerçekleştiğinde, SGK. tarafından yapılan ödeme tazminat hesabından tenzil edilmelidir²¹⁰.

²⁰⁸ Y. 4. HD. T. 29.06.2021, E. 2021/15104, K. 2021/3900 Sayılı kararında “...Trafik kazası sonucu destekten yoksun kalma tazminatının belirlenmesinde desteğin elde ettiği gelirin belirlenmesi tazminatın doğru tespitinde önemli bir yer tutmaktadır. Kişinin herhangi bir işi yoksa, desteğin geliri asgari ücret kabul edilerek bu miktar üzerinden hesaplanacaktır...” şeklinde karar verilmiştir.

²⁰⁹ Geçici iş göremezlik ödeneği

MADDE 18- Kurumca yetkilendirilen hekim veya sağlık kurullarından istirahat raporu alınmış olması şartıyla;

a) İş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle iş göremezliğe uğrayan sigortalıya her gün için,

...

geçici iş göremezlik ödeneği verilir.

²¹⁰ Y. 21. HD. T. 20.03.2018, E. 2016/18073, K. 2018/2597 Sayılı kararında “...Somut olayda, mahkemece SGK. tarafından davacıya geçici iş göremezlik dönemi için yapılan ödemenin araştırılarak, bu ödeneğin rücuyla kabil kısmının tazminat alacağından tenzili yoluna gidilmesi gerekirken, kanunun emredici hükmüne aykırı olacak şekilde geçici iş göremezlik ödeneğinin rücuyla kabil kısmı tazminat alacağından indirilmeksizin yapılan hesabın hükme esas alınması hatalı olmuştur...” şeklinde karar verilmiştir.

c- Tedavi Giderleri Tazminatı

Tedavi giderleri, TBK. m. 54'te bedensel zararlar başlığı altında sayılan zararlardandır. Kanunun metninden tedavi masraflarının neler olduğu anlaşılamadığı için her somut olayda hâkim tarafından muhakeme yapılması gerekmektedir. Tedavi giderleri, bedensel zarar görenin, tekrar sağlığına kavuşması için gerekli olan sağlık harcamalarıdır. Tez komumuz dâhilinde, en yaygın tedavi giderleri şunlardır; SGK. tarafından karşılanan sağlık masrafları (ilk müdahale kapsamındaki ameliyat, operasyon, ilaç vb.), sürekli veya geçici bakıcı ücreti, SGK. tarafından karşılanmayan sağlık masrafları (protez vb. ücreti de dâhil) ve son olarak sağlık kurulu raporu ücreti.

Tedavi giderleri kapsamında ilk inceleyeceğimiz konu bakıcı giderleridir. Haksız fiil sonucu zarar gören şahıs, belli bir süre bakıcıya ihtiyaç duyabilir. Bu noktada bakıcı masrafı, bakıcı ihtiyacının sürekli veya geçici olması durumuna göre değişebilecektir. Zarar görenin durumunun ağırlığına göre, bu bakıcı türlerinden birisi belirlenecektir. Sürekli bakıcı ihtiyacı zarar görenin ömür boyu bakıcıya ihtiyaç duyması halinde ortaya çıkarken, geçici bakıcı ihtiyacı ise bakıcının sadece belirli bir süre için gerekli olduğu hallerde ortaya çıkmaktadır²¹¹. Bakıcı ihtiyacına dair sürenin belirlenmesi, sürekli ve geçici sakatlık tazminatlarında olduğu gibi, Adli Tıp Kurumu veya tıp fakültelerinin adli tıp anabilim dalı başkanlıkları tarafından düzenlenecek raporla, yapılmalıdır.

Bakıcıya verilecek ücret, yerleşik Yargıtay kararları gereği, brüt asgari ücret olarak tespit edilmiştir²¹². Tazminat hesaplanması, bakıcı için belirlenen ücret ile bakıcıya

Bu açıklamalar ışığında Mahkemece yapılacak iş, maddi tazminat hesabında geçici iş göremezlik ödeneğinin SGK.'dan öğrenilerek rücuyla kabil kısmını tazminat alacağından tenzil etmekten ibarettir..." şeklinde karar vermiştir; Ayrıca bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. SGK. Peşin Sermaye Değeri başlığı altında yapılan açıklamalar.

²¹¹ Sema Güleç Uçakhan, "6704 Sayılı 'Torba Kanun' Kapsamında Trafik Sigortalarında Yapılan Değişiklikler", *Terazi Hukuk Dergisi* 11, sy 118 (2016): s. 35.

²¹² Y. 17. HD. T. 02.07.2020, E. 2019/6600, K.2020/4315 sayılı kararı.; Y. 17. HD. T. 16.10.2019, E. 2016/18222, K. 2019/9513 sayılı kararı.

ihtiyaç duyulan sürenin çarpılmasıyla bulunmaktadır. Geçici bakıcı ihtiyacı hesabı, mevcut asgari ücret üzerinden kolay bir şekilde hesaplanabilecekken, sürekli bakıcı ihtiyacı için, sürekli sakatlık tazminatına benzer bir hesaplama yapılması gerekmektedir. Bu noktada, bedensel zarar görenin yaşı, muhtemel yaşam süresi ve yine hesaplamada esas alınacak teknik faiz önem arz etmektedir.

Tedavi giderleri kapsamındaki ikinci başlığımız, SGK. tarafından karşılanmayan sağlık masraflarıdır. Bedensel zarar gören şahıs, bedensel zarardan sonra tekrar iyileşinceye kadar olan tüm zararlarını, sorumlulardan tazminat olarak talep edebilecektir²¹³. Ayrıca tedavi giderleri kapsamında sadece mevcut zararlar değil, ileri bir tarihte oluşması öngörülen zararlar da talep edilebilecektir²¹⁴. Bu noktada örnek olarak, kişinin ömür boyu herhangi bir ilacı kullanmak zorunda kalması halinde bu ilacın masrafları da tazminata dâhil edilecektir.

KTK. madde 98²¹⁵ düzenlemesine göre, trafik kazası nedeniyle bedensel zarar görenler, tüm sağlık kurum ve kuruluşlarından hizmet alabileceklerdir. Bu noktada zarar görenin herhangi bir sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmayacak ve oluşan tüm sağlık hizmeti bedelleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanacaktır. Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, SGK. tarafından karşılanan zararın sadece ilgilinin ilk tedavileri olduğu hususudur. Bu noktada ilk tedavilerden kasıt, KTK. m. 98 atfıyla Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği kapsamındaki tedavilerdir. Bu tebliğde, hangi sağlık hizmetlerinin Sosyal Güvenlik Kurumunca karşılanacağı belirtilmektedir. Zarar gören lehine mükerrer ödeme yapılmaması adına,

²¹³ Soytürk, s. 35.

²¹⁴ Çelik, Tazminat ve Sigorta, s. 493; Oğuzman ve Öz, s. 95.

²¹⁵ Sağlık hizmet bedellerinin ödenmesi

Madde 98 – Trafik kazaları sebebiyle üniversitelere bağlı hastaneler ve diğer bütün resmî ve özel sağlık kurum ve kuruluşlarının sundukları sağlık hizmet bedelleri, kazazedinin sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılanlar için belirlenen sağlık hizmeti geri ödeme usul ve esasları çerçevesinde Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanır. Ancak, Sosyal Güvenlik Kurumu, bu kapsama girenler yönünden genel sağlık sigortalısı sayılanlar için belirlenen sağlık hizmetlerine ilave sağlık hizmetlerini belirler, protez ve ortezler için farklı birim fiyatı tespit eder. Bu sağlık hizmetleri sağlık uygulama tebliğindeki istisnai sağlık hizmetleri kapsamına dâhil edilmez.

bahse konu SGK. tarafından karşılanan sağlık masrafları sigorta şirketinden veya diğer sorumlulardan talep edilemeyecektir.

Bu tedavi masrafları haricinde kalan, SGK. tarafından karşılanmayan tedavi masrafları ise; hayatın olağan akışı gereği bedensel zarar gören şahıs tarafından karşılanmaktadır. Çünkü bu masraflar faturalandırılmayan masraflardır. Örneğin, trafik kazası sonucu oluşan hastaneye ulaşım için harcanan masraflar, refakatçi masrafları, beslenme masrafları vs. Bahse konu bu masrafların tazmini için fatura gösterilmesine gerek yoktur²¹⁶. Zarar gören taksi ücretini, refakatçi masrafını ve yemek masrafı gibi masrafları beyan etmek zorunda olmayıp buna karşılık matbu bir bedeli kabul etmek zorunda kalmaktadır²¹⁷. Kanımızca da bu giderlerin matbu ortalama bir gider şeklinde belirlenmesi yerindedir.

Tedavi giderleri kapsamında belirteceğimiz son konu ise sağlık kurulu raporu ücretidir. Sağlık kurulu rapor ücreti de bedeni zarar sonucu oluşan bir dolaylı zarardır. Bu noktada bu rapor ücretinin gerekliliğinden önceki konularda bahsettiğimiz için tekrar bahsetmeye gerek görmüyoruz²¹⁸. Rapor ücreti nedeniyle doğan zararın belirlenmesi son derece basittir. Bu durumda zarar gören tarafından sunulan, ilgili hastaneden temin edilen faturaya itibar edilmesi gerekmektedir.

2- Ölüm Nedeniyle Doğan Zararlar Bakımından

a- Cenaze Giderleri Tazminatı

Cenaze giderleri kapsamında tabut, kefen, mezarlık, cenaze yemeği vs. gibi giderler yer almaktadır. Bu noktada, bu giderler kişinin dini, ekonomik, sosyal durumuna göre

²¹⁶ Y. 17. HD. T. 15.12.2016, E. 2016/15482, K. 2016/1158 sayılı kararı.; Y. 17. HD. T. 28.03.2019, E. 2016/9080, K. 2019/3789 sayılı kararı.

²¹⁷ Y. 17. HD. T. 18.03.2019, E. 2016/7151, K. 2019/3098 sayılı kararı.

²¹⁸ Bkz. Sağlık Kurulu Raporu Ücreti başlığı altında yapılan açıklamalar.

değişebilecek giderlerdir²¹⁹. Cenaze giderleri, belge ibraz edilmeye uygun giderlerdir. Bu noktada TBK. m. 50 gereği öncelikle, zarar gören zararını ispat etmelidir. Şayet bu şekilde zararlar tam olarak belirlenemiyorsa, hâkim bilirkişi aracılığıyla hakkaniyete uygun şekilde takdir yetkisini kullanmalıdır. Bu konudaki Yargıtay kararları da bu yöndedir²²⁰.

Doktrinde cenaze masraflarını kimin talep edebileceğine dair tartışma bulunmaktadır. İlk görüş, cenaze giderlerinin terekeye dâhil olması nedeniyle, cenaze masraflarını talep etme hakkının da mirasçılarda olması gerektiğini savunmaktadır²²¹. Diğer görüş ise cenaze masraflarını kim karşılamışsa, tazminat talep etme hakkının da o kişilerde olması gerektiğini, bu hakkın salt mirasçılara özgülenmemesi gerektiğini savunmuştur²²². Kanımızca da ikinci görüş daha yerinde bir görüştür. Çünkü tazminat talep edecek kişileri sınırlandırmak, tabii ki tazminat talep eden şahısların ispat yükleri üzerlerinde olmak kaydıyla, kişilerin haklarına ulaşmasını engelleyebilecek niteliktedir.

b- Destekten Yoksun Kalma Tazminatı

Destekten yoksun kalma tazminatının belirlenmesinde, sürekli sakatlık tazminatının belirlenmesinde olduğu gibi, bedensel zarar görenin yaşı, bakiye ömrü, bakiye çalışma süresi, kazancı ve mesleği gibi birçok nokta önem arz etmektedir. Bu kapsamda tezimizde tekrara düşmemek adına aynı konuları tekrar açıklamayacağız²²³.

Destekten yoksun kalma tazminatına dair belirleme yapabilmek için, ilk olarak destek ilişkisinin tespit edilmesi gerekmektedir. Destek kavramının, fiili ve farazi olmak

²¹⁹ Oğuzman ve Öz, s. 101; Eren, Borçlar Hukuku, s. 777.

²²⁰ Y. 17. HD. T. 01.12.2015, E. 2014/1503, K. 2015/13111 sayılı kararı.

²²¹ Kenan Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt I (İstanbul: Sermet Matbaası, 1976), s. 473.

²²² Oğuzman ve Öz, s. 102.

²²³ Bkz. Sürekli Sakatlık Tazminatı başlığı altında yapılan açıklamalar.

üzere ikiye ayrıldığından daha önceki başlıklarda bahsetmiştik²²⁴. Uygulamada en çok görülen destek ilişkisi, anne-baba için çocukları, çocuklar için anne-babaları, evli olanlar için eşi ve çocukları, nişanlı için diğer nişanlı, şeklindedir²²⁵.

Destekten yoksun kalma tazminatının belirlenebilmesi için ilk olarak destek olacak şahsın bakım gücü, destek verme gücü bulunmalıdır. Ayrıca destekten yoksun kalma tazminatı talep edecekler için ise bir bakım ihtiyacının bulunması gerekmektedir. Ayrıca, bu bağlamda desteğin kazanç durumu, destek görene ayrılacak pay, desteğin bakiye çalışma süresi, destek görenin bakım ihtiyacı-destek göreceği süre önem arz etmektedir. Tazminatın belirlenmesi bu parametrelere göre bilirkişi tarafından yapılacaktır.

Bakım kelime anlamı olarak, bir şeyin iyi durumda olması için verilen çaba, olarak tanımlanmıştır²²⁶. Destek olacak şahsın bakımından kasıt ise; birinin gereksinimlerini karşılama, ihtiyaçlarını sağlamadır²²⁷. Bakım gücü ise, bu yardımların düzenli olarak gerçekleştirebilme gücüdür²²⁸. Bu noktada önem arz eden husus şudur ki, bakım, sadece maddi karşılık anlamında yapılmaz, hizmet ve işlere yardım şeklinde de bakım gerçekleştirilebilir²²⁹.

Destek şahsın, öncelikle bakım gücüne sahip olması gerekmektedir. Örneğin felçli, yatağa bağlı şekilde yaşayan ve maddi anlamda hiçbir malvarlığı bulunmayan kişinin destek olma imkânı bulunmamaktadır.

²²⁴ Bkz. Destekten Yoksun Kalma Nedeniyle Oluşan Zarar başlığı altında yapılan açıklamalar.

²²⁵ Oğuzman ve Öz, s. 105; Tekinay vd., s. 625.

²²⁶ TDK., E.T. 03.09.2023, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=bakim>.

²²⁷ Mehmet Serkan Ergüne, "Destekten Yoksun Kalma Tazminatı", *Sigorta Hukuku Sempozyumları* içinde, (Ed.) Samim Ünan-Emine Yazıcıoğlu (İstanbul: On iki levha, 2018), s. 13.

²²⁸ Kaba, s. 56.

²²⁹ Soy Türk, s. 91.

Destekten yoksun kalma tazminatına dair yapılacak hesaptaki ilk unsur, desteğin maddi kazanç durumudur. Bu noktada destek verecek şahsın geliri tespit edilmelidir. Şayet destek olacak kişi henüz küçük ise, kazanç elde etmeye başlayacağı tarih belirlenmelidir²³⁰. Bu konudaki tespitler, sürekli sakatlık başlığı altında değindiğimiz esaslar çerçevesinde bilirkişi tarafından yapılmalıdır.

Tazminat hesaplanmasındaki bir diğer husus ise destek görene ayrılacak olan pay, yani destek görenin alabileceği yardım miktarıdır. Bu noktada amaç, bedensel zarar görerek ölen kişinin, hiç zarar görmemiş olması halinde, destek gören şahısların elde edebilecekleri kazanımların tespitidir. Böylelikle bu yardım miktarı belirlenecek ve destek görenlere de bu oranda tazminat ödenmesi sağlanacaktır.

Bu noktada, ilgili bedensel zarar sonucu destekten yoksun kalan kişi sayısı birden fazlaysa, her bir şahıs için destek payı belirlenmelidir²³¹. Destek şahıs evli bir kişi değilse ve kazancının 4 pay olduğu kabul edilirse, kazancının 2 payını kendisi için kalan 2 payını anne ve babası için ayıracağı kabul edilir. Şayet destek şahıs evliyse kazancının 2 payını kendisi için kalan 2 payını eşi için ayıracağı varsayılır. Şayet çocukları varsa ve kazancını 5 pay kabul edersek, kendi ve eşi için 2'şer pay, çocuk için 1 pay ayrılacaktır. Çocuk sayısı birden fazla ise de her çocuk için 1 pay ayrılacak ve böylelikle kazancın bölüneceği pay sayısı da artacaktır²³².

Destekten yoksun kalma tazminatının belirlenmesindeki son önemli husus ise destek şahsın bakım gücü ve destekten yararlanan kişinin bakım ihtiyacı süreleridir. Bu bağlamda ilk süre, desteğin çalışacağı süre yani destek gören şahsa yardım edeceği süreyken, ikinci süre destek olunan kişinin, bu destekten yararlanma, bakım ihtiyacının devam edeceği süredir. Bu noktada çalışma yaşına esas alınan süre SSGSSK. m. 28/2²³³ gereği 60/65 yaş arası kabul edilecektir. Şayet farazi destek bir

²³⁰ Oğuzman ve Öz, s. 108.

²³¹ Eren, Borçlar Hukuku, s. 784.

²³² Çelik, Destekten Yoksunluk, s. 171-173.

²³³ İlk defa bu Kanuna göre sigortalı sayılanlara;

çocuk ise, mevcut olayın özelliklerine göre çocuğun çalışacağı yaş belirlenmelidir²³⁴. Destek şahsın çalışma süresi belirlendikten sonra, destek vereceği kişilerin yaşam süresi, yaşam tabloları çerçevesinde belirlenmelidir.

Destek verecek kişi evliyse, eşi için destek süresi ömür boyu olacaktır. Destek talep eden eş şayet mahkeme sırasında evlenirse, verilecek destek tarihi evlenme zamanına kadar olacaktır²³⁵. Ayrıca destek veren kişi evlenmemişse, destek şahsın anne ve babası hayattaysa, bu durumda da destek süresi anne ve babanın yaşamı boyunca devam edeceği kabul edilir.

Şayet destek ihtiyacı olan kişi bir çocuk ise, destek verilecek yaş cinsiyete göre değişmektedir. Bu durumda cinsiyetin yanında çocukların yükseköğretim görüp görmediklerine göre değişecektir. Bu noktada kural, çocukların 18 yaşına kadar desteklenmesidir²³⁶. Kız çocuklar için ise istisnai olarak 22 yaşına kadar desteklenmesi yargı kararlarında yer bulmuştur²³⁷. Bu durumdaki amaç ise kız

a) Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olmaları ve en az 9000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olması şartıyla yaşlılık aylığı bağlanır. Ancak, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanlar için prim gün sayısı şartı 7200 gün olarak uygulanır.

b) (a) bendinde belirtilen yaş şartı;

- 1) 1/1/2036 ilâ 31/12/2037 tarihleri arasında kadın için 59, erkek için 61,
- 2) 1/1/2038 ilâ 31/12/2039 tarihleri arasında kadın için 60, erkek için 62,
- 3) 1/1/2040 ilâ 31/12/2041 tarihleri arasında kadın için 61, erkek için 63,
- 4) 1/1/2042 ilâ 31/12/2043 tarihleri arasında kadın için 62, erkek için 64,
- 5) 1/1/2044 ilâ 31/12/2045 tarihleri arasında kadın için 63, erkek için 65,
- 6) 1/1/2046 ilâ 31/12/2047 tarihleri arasında kadın için 64, erkek için 65,
- 7) 1/1/2048 tarihinden itibaren ise kadın ve erkek için 65,

olarak uygulanır. Ancak yaş hadlerinin uygulanmasında (a) bendinde belirtilen prim gün sayısı şartının doldurulduğu tarihte geçerli olan yaş hadleri esas alınır.

²³⁴ Ergüne, Destekten Yoksun Kalma, s. 16.

²³⁵ Kaba, s. 106.

²³⁶ Kaba, s. 109.

²³⁷ Y. 17. HD. T. 07.11.2016, E. 2014/18184, K. 2016/10172 Sayılı kararında “...Yerleşik ve kabul gören uygulamaya göre, kız çocuklarının 22 yaşına kadar, erkek çocuklarının 18 yaşına kadar, yüksek

çocuğunun evlilik çağına kadar desteklenmesi düşüncesidir²³⁸. Ayrıca yerleşik Yargıtay kararları doğrultusunda, yükseköğrenim yapan çocukların 25 yaşını doldurmasına kadar desteklenmesi gerekecektir²³⁹.

c- Ölüm Belirli Bir Süre Sonra Meydana Gelmişse Talep Edilebilecek Tazminatlar

İlgili bedensel zarar sonucu, ölüm olayı hemen gerçekleşmeyip, belirli bir süre sonra gerçekleşmişse, TBK. m. 53/2 gereği, bedensel zarar gören için yapılan tedavi giderleri ve bedensel zarar görende oluşan kazanç kaybından doğan zararlar, tazminat olarak talep edilebilecektir. Bu konuları daha önce incelediğimiz için, tekrara düşmemek adına yeniden incelemiyoruz²⁴⁰.

B- Bedensel Zarara Uygulanacak İndirim Nedenleri

Tazminatın belirlenmesinde bir diğer önem arz eden başlık da belirlenen zarar miktarına uygulanacak indirimler konusudur. Bu nedenleri iki ana başlık altında inceleyeceğiz. İlk olarak genel indirim nedenlerini inceleyeceğiz. Bu başlıkta hem beden bütünlüğü ihlali nedeniyle hem de ölüm nedeniyle oluşan zararlar için geçerli olan indirim nedenlerini irdeleyeceğiz. Özel indirim nedenlerinde ise sadece beden bütünlüğünü ihlali halinde oluşabilecek veya sadece ölüm durumunda oluşacak indirim nedenlerini ele alacağız.

öğrenim gören ya da görme ihtimali bulunan çocukların ise 25 yaşına kadar destek alacağı dikkate alınarak destek tazminatı hesaplanması gerekmektedir...” şeklinde karar vermiştir.

²³⁸ Eren, Borçlar Hukuku, s. 785.

²³⁹ Y. 17. HD. T. 08.10.2020, E. 2019/2248, K. 2020/5382 Sayılı kararında “... 3-Dairemizin yerleşmiş içtihatlarına göre; çocuklar için destekten yoksun kalacakları sürenin belirlenmesinde yaşları, okuldaki eğitim durumları, içinde yaşadıkları sosyal ve ekonomik koşulların ayrı ayrı değerlendirilmesi, yüksek öğrenim yapacaklar ise, 25 yaşının doldurulmasına kadar; yüksek öğrenim yapmamakta ise yerleşik ve kabul gören uygulamaya göre, erkek çocukları için 18 yaşın, kız çocukları için 22 yaşın desteğin sona ereceği yaş olarak kabul edilerek hesaplama yapılması gerekmektedir...” şeklinde karar vermiştir.

²⁴⁰ Bkz. Beden Bütünlüğü İhlali Sonucu Doğan Maddi Zararlar başlığı altında yapılan açıklamalar.

1- Genel İndirim Nedenleri

Tezimiz kapsamında genel indirim nedenleri başlığı altında dört konuyu inceleyeceğiz. Bu konular kusur, müterafik kusur, hatır taşımacılığı ve SGK. Peşin Sermaye Değeri'dir. Kusur başlığı altında KTK. kapsamında düzenlenen trafik kuralları önem arz edecektir. Müterafik kusurda ise ehliyetsiz veya alkolü sürücünün kullandığı araca binilmesi, çocuk koltuğu bulunmaması, koruyucu tertibatlar bulunmaması, emniyet kemerinin takılmamış olması ve istiap haddinden bahsedilecektir. Son olarak hatır taşıması ile konu bitirilecektir.

a- Kusur

Kusur kelime anlamı gereği, bilinç veya bilinçsiz olarak bir işi layıkıyla yapmamak olarak tanımlanmıştır²⁴¹. TBK. m. 51 gereği, hâkim tazminatı belirlerken, kusurun önemini dikkate almak zorundadır. Bu konu başlığı kapsamında kusur kavramından anlaşılması gereken, KTK. kapsamında düzenlenmiş olan trafik kurallarına uyup, uymama durumudur²⁴². Trafikteki tarafların, KTK. m. 46 ve m. 80 arasında Trafik Kuralları başlığı altında düzenlenen, kurallara uyması gerekmektedir. Örnek vermek gerekirse kırmızı ışıktaki geçmek kusurdur²⁴³. Tarafların kusur oranları bu kurallara riayet edip etmedikleri oranında belirlenecektir.

Kusur, kasta dayanabileceği gibi ihmale (taksire) de dayanabilmektedir²⁴⁴. Kast; failin hukuka aykırı sonucu bilmesi ve istemesiyle oluşmaktadır²⁴⁵. İhmal ise failin dikkat

²⁴¹ TDK., E.T. 07.09.2023, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=kusur>.

²⁴² Ayşe Havutçu ve Kadir Emre Gökyayla, *Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1999) s. 213.

²⁴³ Tekin Memiş, "Sigorta Hukukunda Ağır Kusur ve Kırmızı Işık İhlali Konulu Bir Hukuk Genel Kurul Kararı Değerlendirmesi", *Reasürör*, sy. 46 (Ekim 2004): s. 14, erişim tarihi 10.02.2024, https://www.millire.com/dergi/SAYI_54.pdf (Kusur).

²⁴⁴ Memiş, Ağır Kusur, s.1.

²⁴⁵ Tekinay vd., s. 1170; Oğuzman ve Öz, s. 505.

ve özen yükümlülüğüne uymaması nedeniyle failin de istemediği hukuka aykırı sonucun oluşmasıdır²⁴⁶.

Sigorta sözleşmesi devamı süresince rizikonun gerçekleşmesine kasten neden olan kişiye karşı sigortacı, TTK. m. 1429 hükmü gereği, tazminat borcundan kurtulacaktır. Bu durum temel ilke olmakla birlikte sorumluluk sigortaları özelinde düzenlenen TTK. m. 1477 hükmü de kastın bulunması halinde sigortacının zararlardan sorumlu olmayacağını düzenlemiştir. Lakin zorunlu sigortaları düzenleyen TTK. 1484 hükmü bu kurala istisna getirmiştir. Bu noktada sigortacı, sigortalıya karşı borcundan kurtulsa da zarar görene zorunlu sigorta miktarınca ödeme yapacaktır. Ünan'a göre bu hüküm Zorunlu Trafik Sigortası için doğru bir çözümdür²⁴⁷. Kanımızca da bu çözüm yerindedir. Kasko sigortası, İMMS. gibi zorunlu olmayan sigortalarda (bu sigorta sözleşmelerinin hükümleri saklı kalmak kaydıyla) ise kasıtlı zarar verilmesi halinde, sigortacı KTK. m. 1477 gereği sorumlu olmayacaktır.

Alkol ve uyarıcı maddenin bilerek ve istenilerek alınmasının ardından, bu maddelerin etkisinde olmaktan bahisle kastın olmadığına dair savunma yapılamayacaktır. KTK. m. 48 gereği, uyuşturucu, uyarı madde almış sürücüler ile alkol almış sürücülerin araç sürmeleri yasaklanmışsa da Yargıtay'ın yerleşik içtihatları gereği, alkolün kazaya etkisinin, alkol dışındaki unsurların kazanın meydana gelmesinde etkili olup olmadığının araştırılması gerekmektedir²⁴⁸. Ünan'a göre de bu içtihat yerinde olmakla birlikte, bu durumun Trafik Sigortası Genel Şartlar B.4. c fıkrasının lafzına aykırı olduğunu belirtmiştir²⁴⁹. Gerçekten de c fıkrası, alkollü içki almak suretiyle araç

²⁴⁶ Tekinay vd., s. 1170; Oğuzman ve Öz, s. 506; Tandoğan, s. 48.

²⁴⁷ Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, (Cilt 2 Sigorta Türlerine İlişkin Özel Hükümler Birinci Bölüm Zarar Sigortaları (Madde 1453 – 1486)* (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2016), s. 342- 345.

²⁴⁸ Y. HGK. T. 23.10.2002, E. 2002/11-768, K. 2002/840 Sayılı kararı, Y. HGK. T. 7.4.2004, E.2004/11-257, K. 2004/212 Sayılı kararı, Y. HGK. T. 10.12.2014, E. 2013/17-1199, K. 2014/1018 Sayılı kararı.

²⁴⁹ Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, (Cilt V Yargı Kararları)* (İstanbul: On iki levha yayınları, 2019), s. 11.

kullanılması halinde doğan zararları rücu kapsamına almıştır. Bu noktada fıkarda alkolün kazaya etkisine dair hiçbir ibare bulunmamaktadır. Kanımızca da Yargıtay'ın içtihatı yerinde olup, Genel Şartlar'daki lafzın düzeltilmesi gerekmektedir.

Türk hukukunda ihmal kavramının yerine kusur kavramı da kullanılmaktadır²⁵⁰. Kanımızca sigorta hukuku kapsamında düşünecek olursak, Trafik Sigortası Genel Şartlar B.4/a bendinde kusur kelimesi ihmal kelimesi yerine kullanılmıştır. Çünkü failin fiili için ağır kusur ve kast şeklinde ayırım yapılmıştır. Halbuki kusur kastla da yapılabilmektedir.

Genel şartlardaki ağır kusur kavramından ne anlanması gerektiği açık değildir. İhmal esasında bilinçli ve bilinçsiz (basit) şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Genel şartlardaki ağır ihmal kavramı bu ayırmadan farklı bir nitelemedir. Ağır ihmal, kast ile bilinçli taksir arası olan bir ihmaldir. Tekinay ağır ihmali, gerekli olan en basit tedbirin bile alınmaması şeklinde tanımlamaktadır²⁵¹. Memiş'e göre ise ağır kusur, kasta yakın olan kusur olarak nitelenmektedir²⁵². Kusurun derecelendirilmesi ise hâkimin takdirindedir. Hâkim somut olayın özelliklerini göz önünde bulundurarak, kusur oranını takdir etmelidir.

Kusur noktasında bir belirleme yapabilmek için öncelikle kazanın nedeni, oluş biçimi ve meydana geldiği yer gibi somut olayın özelliği bilinmesi gerekmektedir. Mahkeme delil durumuna ve somut olayın özelliğe göre tüm hususları tartışmalı ve değerlendirmelidir²⁵³. Bu bağlamda önem arz eden nokta şudur ki; kazaya tesiri olmayan trafik kurallarının ihlal edilmesi, kusur oranlarının belirlenmesinde önem arz

²⁵⁰ Memiş, Ağır Kusur, s. 5.

²⁵¹ Memiş, Ağır Kusur, s. 9.

²⁵² Memiş, Ağır Kusur, s. 15.

²⁵³ Kara, s. 363.

etmeyecektir²⁵⁴. Bu bilgilerin ardından hâkim, somut olaya göre muhakeme yaparak kusur durumuna dair kanaat oluşturabilecektir²⁵⁵.

Trafik kazalarında kusur oranının belirlenmesi de uzmanlık gerektiren konulardandır²⁵⁶. Kusur oranlarının belirlenmesi için Adli Tıp Kurumunun ilgili ihtisas dairesinden, üniversitelerin konuyla ilgili kürsülerinden seçilecek öğretim üyelerinden ya da karayolları uzmanlarından oluşacak bilirkişi heyetinden rapor temin edilmelidir²⁵⁷. Ancak nihayetinde kusuru ve derecesini belirleme yetkisi hâkimin yetkisindedir.

Bu noktada bir diğer belirtmemiz gereken durum ise hukuk hâkiminin, ceza hâkiminin vereceği kararla bağlı olmaması durumudur. TBK. m. 74 gereği, hukuk hâkimi ceza hâkiminin vereceği beraat kararına tabi olmadığı gibi, kusur veya zarar belirlemesine de uymak zorunda değildir. Lakin her ne kadar hukuk mahkemesi ceza mahkemesi kararı ile bağlı değilse de orada belirlenen olgular ile bağlıdır²⁵⁸.

Kusur başlığı altında son değinmemiz gereken husus, sürücünün tam kusurlu olması durumudur. Sigortalının tam kusurlu olduğu hallerde sigortacı yine zarar görenin gerçek zararını karşılamakla yükümlü olacaktır. Ama destekten yoksun kalma tazminatı kapsamında sürücünün tam kusurlu olması bu noktada bir istisna teşkil etmektedir. Bu durumlarda yerleşik Yargıtay kararları, TBK. m. 52'ye de atıf yaparak, tam kusurlu sürücünün kendi eyleminden yararlanamayacağı görüşündedir²⁵⁹. KTK. m. 92/g gereği, hak sahibinin kendi kusuruna karşılık gelen tazminat talepleri ve aynı maddenin j bendi gereği destekten yoksun kalan hak sahibinin, destek kişinin

²⁵⁴ Alsancak, s. 118.

²⁵⁵ Y. 17. HD. T. 01.10.2018, E. 2015/15778, K. 2018/8387 sayılı kararı.

²⁵⁶ Y. 17. HD. T. 12.03.2011, E. 2010/10469, K. 2011/2568 sayılı kararı.

²⁵⁷ Y. 12.CD. T. 28.11.2012, E. 2011/15967, K. 2011/6361 sayılı kararı.

²⁵⁸ Y. 4. HD. T. 08.07.2004, E. 2004/2369, K. 2004/9133 sayılı kararı.

²⁵⁹ Y. 17. HD. T. 20.01.2009, E. 2008/2658, K. 2009/96 sayılı kararı.; Y. 4. HD T. 16.03.2022, E. 2021/15316, K. 2022/5069 sayılı kararı.

kusuruna karşılık gelen tazminat talepleri zorunlu mali sorumluluk sigortasının kapsamı dışında kalmaktadır. Bu noktada sürücünün, karşı taraftan veya sigorta şirketinden tazminata dair talepleri reddedilecektir²⁶⁰.

b- Müterafik Kusur

Tazminat hesabında önem arz eden bir diğer genel indirim nedeni, müterafik kusurdur. Müterafik kelime anlamı olarak; bir arada olan, karışmış, beraber bulunan anlamlarına gelmektedir²⁶¹. Müterafik kusur ise kelime anlamı olarak birlikte kusur, ortak kusur olarak tanımlanabilir. Müterafik kusur hukuki olarak ise, bedensel zarar görenin ortalama, mantıklı, makul bir insandan beklenen bir tutum, hal, tavırda bulunmayarak, zararın artmasına neden olmasıdır²⁶². Bedensel zarar görenin bu hareketi, yapma şeklinde veya yapmama şeklinde yani ihmali şekilde olabilir.

Müterafik kusurun dayanağı TBK. m. 52'dir. Bu madde gereği, bedensel zarar gören, zararın doğmasına, artmasına neden olmuş ise veya ilgili fiile rıza göstermiş ya da oluşan tazminat yükünü daha da kötüleştirmiş ise tazminat indirilebilecek veya kaldırılabilir. Zarar görenin fiilinin ağırlığı, haksız fiil ile bedensel zarar arasındaki nedensellik bağına kesecek derecedeysen, tazminatın tamamen kaldırılması söz konusu olabilecektir²⁶³. Şayet fiilin ağırlığı bu kadar ağır derecede değilse, tazminattan indirim söz konusu olacaktır²⁶⁴.

²⁶⁰ Y. 17. HD. T. 22.12.2009, E. 2008/5970, K. 2009/8754 sayılı kararı.; Y. 3. HD. T. 17.10.2022, E. 2022/5976, K. 2022/7825 sayılı kararı.

²⁶¹ Lüggat, E.T. 10.09.2023, <https://www.luggat.com//müterafik/1/1>.

²⁶² Oğuzman ve Öz, s. 123; Tekinay vd., s. 594.

²⁶³ Habip Oğuz, "Sorumluluk Hukukunda Kusur", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, sy 28 (2016): s. 282; Mustafa Tiftik, Akit Dışı Sorumlulukta Maddî Tazminatın Kapsamı (Ankara: Yetkin Yayınları, 1994), s. 107.

²⁶⁴ Fikret Eren, Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağı Teorisi (Ankara: Sevinç Matbaası, 1975), s. 183.

Bu noktada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus, müterafik kusur kavramının, klasik kusur kavramından çok daha farklı olduğudur²⁶⁵. Kusur, en geniş anlamıyla, ortalama bir kişiden beklenen gerekli dikkat ve özenin gösterilmemesidir. Kusur, zarara neden olabilecek bir fiilin, hukuka aykırılık bilinciyle bir başka kişiye karşı işlenmesidir. Müterafik kusur ise, zarar görenin kendi fiilleriyle zararın doğmasına, artmasına yol açmasıdır²⁶⁶. Kural olarak kişi kendisine karşı kusurlu davranışta bulunamamaktaysa da bu özel durum gereği müterafik kusur oluşmaktadır. Bu nedenle müterafik kusur ile genel anlamdaki kusur kast edilmemektedir²⁶⁷.

Bedensel zarar oluşan trafik kazası kapsamında, şayet müterafik kusur varsa, bu durumda Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına göre, ortaya çıkan tazminattan %20 oranında indirim yapılması gerekecektir²⁶⁸.

Müterafik kusur oluşabilecek durumlar tahdidi yani sınırlı sayıda değildir. Uygulamada en çok görülen haller şunlardır: ehliyetsiz veya alkollü olarak araç kullanan sürücünün aracına binmek, araçta çocuk koltuğunun bulunmaması, koruyucu tertibat (başta kask, kolluk ve dizlik) kullanılmaması, emniyet kemeri takılmaması, istiap haddinin aşılması²⁶⁹.

Bu noktada özellikle dikkat çekmekte fayda var ki, alkollü araç sürmek KTK. m. 48 anlamında sürücülere yasaklanmıştır. Hem de sürücünün alkollü olduğunu bildiği halde bu araca binen kişiye yasaklanmıştır. Alkollü sürücünün aracına binen kişi açısından müterafik kusur oluşacaktır. Hususi otomobillerde, 0.50 promilin üzerinde alkollü araç kullanan sürücüye, idari para cezası uygulanacak ve sürücü belgesi altı ay

²⁶⁵ Y. HGK. T. 20.06.2021, E. 2017/17-3150, K. 2021/870 sayılı kararı.

²⁶⁶ Y. 17. HD. T. 06.03.2017, E. 2014/19033, K. 2017/2298 sayılı kararı.

²⁶⁷ Tiftik, s. 107; Eren, Sorumluluk Hukuku, s. 189.

²⁶⁸ Y. 17. HD. T. 06.02.2019, E. 2016/5432, K. 2019/1062 sayılı kararı.; Y. 17.HD. T. 18.10.2019, E. 2017/1898, K. 2019/9631 sayılı karar.

²⁶⁹ Y. 17. HD. T. 26.05.2016, E. 2014/24006, K. 2016/6479 sayılı kararı.

süreyle geri alınacaktır. Hususi otomobil dışındaki araçlar için promil sınırı, 0.21 olarak uygulanmaktadır²⁷⁰.

c- Hatır Taşınması

Hatır taşımacılığına dair hukuki düzenleme KTK. m. 87’de yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre, bedensel zarar gören kişi, ilgili araçta karşılıksız olarak hatır için bulunuyorsa veya ilgili aracı karşılıksız olarak hatır için kullanıyorsa, bu noktada oluşacak sorumluluk genel hükümlere tabi olacaktır²⁷¹. KTK.’nın bu yönlendirmesine tekabül eden hüküm ise TBK. m. 51’dir²⁷². Bu madde gereği, tazminat borçlusu ilgili işten fayda sağlamıyorsa, faydalanan tazminat talep eden kişiye, sorumluluk daha az olarak belirlenecektir. Örneğin, araç sahibinin sokakta fenalık geçiren bir kimseyi en yakın hastaneye götürmesi sırasında zarar görmesi durumunda, tazminattan geniş ölçüde indirilebilmesi mümkün olacaktır²⁷³.

Bilge’ye göre sorumluluğun genel hükümlere tabi olması, işleten yararı düşünülerek getirilse de işletenin aleyhine hükümler doğurmaktadır. Şöyle ki; zararını sigortacıya tazmin ettiremeyen zarar gören, işletenden zararının karşılanmasını talep edecektir. Bu noktada da işleten, hatır için taşıdığı kişinin zararlarını karşılamak zorunda kalabilecektir²⁷⁴. Kanımızca bu görüş yerinde değildir. Kişiler her ne kadar hatır, iyilik için karşılıksız iş yapsa da kanunlarca getirilen ilgili kurallara uyma yükümlülüğündedir.

²⁷⁰ Kara, s. 364.

²⁷¹ Y. 17. HD. T. 20.04.2017, E. 2014/21650, K. 2017/4324 sayılı kararı.

²⁷² Soytürk, s. 78.

²⁷³ Ergun Özsunay, “Araç Sahibinin Hatır İçin Ücretsiz Taşıdığı veya Aracını Hatır İçin Ücretsiz Olarak Kullandığı Şahıslara Karşı Sorumluluğu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 32, sy. 1 (Temmuz 2011): s. 182.

²⁷⁴ Mehmet Emin Bilge, “Hatır İçin Taşınanın Uğradığı Zararların Trafik Sigortası Kapsamında Olup Olmadığı Sorunu ve Yargıtay Uygulaması,” *Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, sy. 1 (2001): s. 347

Hatır taşımasının karşılıksız yapıldığı veya ilgili aracın hatır için verildiği her türlü delille ispat edilebilir. Bu noktada ispat yükümlülüğü ise taşımanın hatır için olduğunu iddia eden tarafa düşmektedir²⁷⁵.

Taşımadaki, nakliyattaki mesafenin önemi olmadığı gibi, vasıtanın cinsinin de önemi bulunmamaktadır. Vasıtanın nakliyata uygun olması yeterlidir. Hatır taşıması, modern hayatın, vasıta sahibine yüklediği sosyal bir mükellefiyet niteliğindedir. Hatır taşımasını diğer olağan taşıma durumundan ayıran hal, taşıyıcının soyut niyetinde yatmaktadır. Bu soyut niyet ise karşılıklı iyi ve güzel muamelede bulunma, iyi geçinme, hatır için davranışta bulunma veya insani bir vazife görmek için taşıma yapılmasıdır. Bu nedenle işin özünde menfaatsizlik, ivazsızlık bulunmaktadır²⁷⁶.

Hatır taşımasına örnek olarak; bir arkadaşını gidilecek yere kadar bırakmak, otostop çeken kişiyi araca almak veya bir organizasyon için ilgili aracın kullanımını arkadaşına bırakmak, durumları gösterilebilir. Bu duruma karşılık, bir ustayı evdeki tamirat için eve getirmek, reklam amaçlı olarak insanları bir yerden başka yere taşımak ve buna benzer ekonomik çıkar amaçlı taşımalar, hatır taşıması olarak kabul edilmemektedir²⁷⁷.

Hatır taşımasında veya aracın hatır niyetiyle verilmesindeki amaç, başkasına yarar sağlama, iyilik yapma düşüncesidir. Bu bağlamda bu ilişki; kanuna dayanan, sözleşme ile ilgili veya ahlaki açıdan bir yükümlülük gereği yapılmamış olmalıdır. Bundan dolayı işçilerin iş yerine taşınmaları, aile üyelerinin taşınması gibi durumlar hatır taşıması kapsamına girmeyecektir²⁷⁸.

²⁷⁵ Zeybek, s. 223.

²⁷⁶ Nisim Franko, *Hatır Nakliyatı ve Hukuki Mahiyeti* (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1992) s. 73-74.

²⁷⁷ Ahmet İyimaya, *Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sorunları* (Ankara: Vedat Kitapçılık, 1990), s. 255.

²⁷⁸ Eren, Borçlar Hukuku, s. 733.

Hatır taşımasının yargılama hukuku açısından ileri sürülmesi gereken bir def'i mi yoksa hâkim tarafından re'sen dikkate alınması gereken bir itiraz mı olduğunu noktasında tartışma bulunmaktadır. İlk görüş hatır taşımasının bir itiraz olduğunu, bu nedenle davanın her aşamasında ileri sürülebileceğini savunmaktadır²⁷⁹. Diğer görüş ise hatır taşımasının hukuki niteliğinin def'i olduğu görüşündedir. Ayrıca bu görüş ilgili tarafın mahkemede bu def'iyi ileri sürmesi ve kanıtlaması gerektiğini ve hâkimin bu durumu kendiliğinden dikkate alamayacağını savunmaktadır²⁸⁰. Yargıtay'ın savunduğu ikinci görüş ise hatır taşımasının bir def'i olduğu ve re'sen hâkim tarafından göz önünde bulundurulamayacağı yönündedir²⁸¹. Kanımızca da hatır taşımasının ilgili tarafça mahkemede ileri sürülüp kanıtlanması gerekmektedir. Çünkü KTK. m. 87 gereği, hatır taşıması hallerinde genel hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Genel hükümler gereği de taraflarca getirilme ilkesi uygulanacaktır. Bu sebeple de hukuk yargılamasında ilgili taraf iddiasını ileri sürmeli ve ispat etmelidir.

Son olarak, Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına göre hatır taşıması mevzubahis olan durumlarda yapılacak indirim oranı, müterafik kusurdaki gibi, %20 oranında

²⁷⁹ Ergun Orhunöz, *Uygulamada Karayolları Trafik Kanununa Göre Sorumluluk Tazminat ve Sigorta*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1998), s.126; Ahmet İyimaya, "Hatır Taşımacılığı" *Yargıtay Dergisi*, 15, sy. Özel Sayı (1989): s. 767; Gökcan, Sorumluluk, s. 194.

²⁸⁰ Eren, Borçlar Hukuku, s. 703-704; Yasemin Durak ve Turan Şahin, "Hatır İçin Taşıma", *Journal of Istanbul University Law Faculty* 73, sy 1 (2016): s. 353-54.

²⁸¹ Y. 17. HD. T.24.9.2019, E. 2016/20252, K. 2019/8455 Sayılı kararında "...Mahkeme tarafından hatır taşıması indirimi yapılabilmesi için davalı tarafça hatır taşıması savunması yapılmalıdır. Başka bir deyişle hâkim tarafından re'sen nazara alınamaz. Davalı tarafından yargılama aşamasında hatır taşıması savunulmamış olmasına göre, hatır taşıması indirimi uygulanamayacağının gözetilmemesi doğru değildir.

Kabule göre de Dairemiz uygulamasına göre BK. 43. madde Uyarınca yapılan hatır taşıması indirimi %20 olmalıdır. Mahkemece %25 oranında indirim yapılması isabetli değildir.

SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerle davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulüyle hükmün BOZULMASINA..." şeklinde karar verilmiştir.

Bkz. bu yönde: Y. 17. HD. T. 4.11.2019, E. 2017/2730, K. 2019/10126 Sayılı kararında "... Mahkemece hatır taşıması indirimi yapılabilmesi için davalı tarafça hatır taşıması savunması yapılmalıdır. Başka bir deyişle hâkim tarafından re'sen nazara alınamaz. Davalı tarafından yargılama aşamasında hatır taşıması savunulmamış olmasına göre, hatır taşıması indirimi uygulanamayacağının gözetilmemesi doğru değildir..." şeklinde karar verilmiştir.

belirlenmiştir²⁸². Bu noktada belirtmekte fayda vardır ki; Yargıtay, %10 ve %5 indirim oranlarını düşük, %30 ve %40 oranlarını ise fazla bulmaktadır²⁸³. Canbolat ve Gönül Koşar’a göre %20 gibi net bir oranın belirlenmesi isabetli bir uygulama değildir ve yapılacak indirim oranının somut olaya göre belirlenmesi gerekmektedir²⁸⁴. Kanımızca, %20’lik indirim oranı genel bir indirim oranı olarak kabul edilip, olay adaletinin sağlanması amacıyla hâkim bu %20’lik sınırın dışına çıkabilmelidir. Bu nedenle, her olayda %20’lik indirim oranının dayatılması yerinde değildir.

d- SGK. Peşin Sermaye Değeri

Bedensel zararlara uygulanacak bir diğer genel indirim nedeni, SGK. peşin sermaye değeridir. Daha önce tedavi masrafları başlığı altında SGK.’nın karşıladığı giderlerden bahsetmiştik²⁸⁵. Ayrıca SGK., SSGSSK. m. 19 gereğince, iş kazası ve meslek hastalığı

²⁸² Y. 17. HD. T. 17.12.2020, E. 2019/689, K. 2020/8677 sayılı kararı.; Y. 17. HD. T. 17.12.2020, E. 2019/1009, K. 2020/8684 sayılı kararı.; Y. 17. HD. T. 01.06.2020, E. 2018/3285, K. 2020/2964 sayılı kararında “...Dairemiz uygulamaları ile de benimsenen, somut olayın özelliklerine ve hakkaniyete uygun olan %20 oranında hatır taşıması indirimi ve %20 oranında müterafik kusur indirimi yapılması gerekirken, somut olay şartlarına uymayan yüksek oranda indirim yapılması doğru görülmemiştir...” Şeklinde karar verilmiştir. ;Y. 17. HD. T.18.10.2019, E. 2017/1898, K. 2019/9631 Sayılı kararında “...Dairemiz uygulamalarına göre; desteğin hatır için taşınması durumunda %20 oranında, müterafik kusuru olması durumunda da ayrıca %20 oranında indirim yapılması gerektiği kabul edilmektedir. Buna göre; mahkemece, bilirkişi tarafından belirlenen zarar miktarı üzerinden, %20 oranında hatır taşıması indirimi, daha sonra %20 oranında müterafik kusur indirimi yaparak tazminatı belirlemesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm verilmiş olması doğru görülmemiştir...” şeklinde karar verilmiştir.

²⁸³ Y. 17. HD. T.23.05.2019, E. 2016/12396, K. 2019/6624 sayılı kararında “... Daire uygulaması olan %20’den az olan %10 müterafik kusur oranı üzerinden indirim yapılmak suretiyle tazminat hesabı yapılan aktüer raporuna göre hüküm kurulması doğru görülmemiş ve bozmayı gerektirmiştir... şeklinde karar vermiştir. Yine Y. 17. HD. T. 21.02.2013, E. 2013/795, K. 2013/2119 sayılı kararında “...Somut olayın özelliği dikkate alındığında, belirlenen zarardan % 40 oranında yapılan indirim Dairemiz yerleşmiş içtihatları göz önüne alındığında yukarıda açıklaması yapılan BK’nın 43. maddesinde belirtilen uygun ölçülerin üzerinde olmuştur. Bu itibarla, daha uygun oranda bir indirim yapılması gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir...” şeklinde karar vermiştir.

²⁸⁴ Ferhat Canbolat ve Günhan Gönül Koşar. “Sigorta Şirketinin Motorlu Aracın İşletilmesinden Doğan Hukuki Sorumluluğunda Zarar Görenin (Müterafik) Kusuru ve Dikkate Alınması”. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, sy. Özel Sayı (Ekim 2022): s. 194.

²⁸⁵ Bkz. SGK. Tarafından Karşılanan Sağlık Masrafları başlığı altında yapılan açıklamalar.

sonucu sigortalının mesleğinde kazanma gücünü %10 ve üzeri oranda kaybetmesi halinde, sigortalıya sürekli iş göremezlik geliri bağlanmaktadır²⁸⁶.

Sigortalı şayet iş kazası veya meslek hastalığı neticesinde vefat ederse, SSGSSK. m. 20 gereğince, destek gören hak sahiplerine ölüm geliri bağlanmaktadır²⁸⁷.

Tez konumuz özelinde baktığımızda, trafik iş kazası oluşması halinde, SGK.'nın peşin sermaye değeri ödemesi gündeme gelecektir. Trafik iş kazası; SSGSSK. m. 13'deki iş kazası tanımından hareketle, iş görülmesi sırasında oluşan trafik kazası, olarak nitelenebilir. Bu noktada işçinin, işverenin emir ve talimatı altındaki yolculuğu sırasında ya da iş servisi ile iş - ev ulaşımı sırasında meydana gelen kazalar, iş kazası kapsamına girmektedir²⁸⁸. Bu duruma somut örnek vermek gerekirse, inşaat işçilerini bir şantiyeden başka bir şantiyeye taşıyan minibüsün kaza yapması halinde trafik iş kazası oluşacaktır.

SGK. tarafından peşin sermaye değeri ödenmesi için, trafik iş kazası neticesinde maluliyet oluşması gerekmektedir. Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki, SGK. tarafından belirlenen engellilik kriterleri ile KTK. kapsamındaki engellilik kriterleri farklıdır. KTK. gereği engellilik oranları “Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik”e göre belirlenmekteyken²⁸⁹, SGK. tarafından engellilik oranları, SGK. tarafından çıkartılan “Maluliyet ve Çalışma Gücü Kaybı Tespiti İşlemleri Yönetmeliği”ne göre belirlenecektir²⁹⁰. Ancak bu durumda SGK. tarafından

²⁸⁶ Ali Güzel, Ali Rıza Okur ve Nurşen Caniklioğlu, *Sosyal Güvenlik Hukuku* (İstanbul: Beta Yayınları, 2021) s. 365.

²⁸⁷ Güzel/Okur/Caniklioğlu, s. 615.

²⁸⁸ Y. 21. HD. T. 09.04.2012, E. 2010/11339, K. 2012/5511 Sayılı kararında “...Somut olayda, davacıların oğlu olan ...'in davalılardan ...'ya ait işyerinde otobüs tamircisi olarak çalıştığı, olay tarihinde Kurtalan ilçesinde arızalan otobüse ait motoru sökerek sevk ve idaresinde bulunan araçla Gaziantep iline dönmekte iken meydana gelen trafik-iş kazası sonucu öldüğü anlaşılmaktadır...” şeklinde karar vermiştir.

²⁸⁹ Bkz. Sürekli Sakatlık başlığı altında yapılan açıklamalar

²⁹⁰ Y. 10. HD. T. 25.01.2022, E. 2021/7526, K. 2022/1043 Sayılı kararında “...Mahkeme kararı sonrası 28.09.2021 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanıp aynı tarihte yürürlüğe giren Maluliyet ve Çalışma Gücü Kaybı Tespiti İşlemleri Yönetmeliği ile 03.08.2013 tarihli ve 28727 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan

sürekli iş göremezlik ödemesi yapılabilir. Trafik iş kazası sonucu ölüm gerçekleşmesi halinde ise sigortalıya, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği m. 42’de düzenlenen, ölüm geliri bağlanacaktır.

Peşin sermaye değeri kavramı, SSGSSK. m. 3’te, sigortalıya gelecekte ödenecek gelirlerin; yaş, ölüm ihtimali ve iskonto oranı faktörlerine göre hesaplanan, bugünkü değeri olarak anlatılmıştır²⁹¹.

SSGSSK. m. 21 gereği, SGK. tarafından yapılan peşin sermaye değeri ödemesinin ardından, iş kazasında kusuru bulunan işveren ya da 3. kişilere, bu ödemeler yine SGK. tarafından rücu ettirilecektir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken nokta, rücunun ancak tarafların kusuru bulunduğu yapılabileceği hususudur. Şayet tüm dikkat ve özen yükümlülüğü gösterildiğinde dahi sonuç değişmeyecekse, sonuç kaçınılmaz ise SGK. rücu talebinde bulunamayacaktır²⁹².

Rücu ödemesinin yapıp yapılmamasının en önemli sonucu TBK. m. 55 hükmünde karşımıza çıkmaktadır. Bu hüküm gereği rücu edilemeyen SGK. ödemeleri, zarar ve

Maluliyet Tespiti İşlemleri Yönetmeliğinin yürürlükten kaldırıldığı, yargılama safhasında yürürlüğe giren söz konusu mevzuat kapsamında da değerlendirme yapılması gerektiğinden, mahkemece öncelikle Kurumca esas alınan çalışma gücü ve meslekte kazanma gücü kaybı oranı tespit işlemleri yönetmeliği hükümleri çerçevesinde maluliyetinin bulunup bulunmadığı, maluliyeti varsa başlangıç tarihi belirlenmeli, maluliyeti bulunmaması halinde ise 28.09.2021 tarihli Maluliyet ve Çalışma Gücü Kaybı Tespiti İşlemleri Yönetmeliği kapsamında, maluliyetin bulunup bulunmadığı konusunda Adli Tıp Kurumu İkinci Üst Kurulu’ndan rapor alınıp (maluliyetin bulunduğu karar verilmesi durumunda başlangıcın, yönetmeliğin yürürlük tarihi olduğu gözetilmek kaydıyla) sonucuna göre karar verilmelidir.

Mahkemece, açıklanan maddi ve hukuki ilkeler gözetilmeksizin, yanılığlı değerlendirme ve eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması, usûl ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir...” şeklinde karar verilmiştir.

²⁹¹ Y. 10. HD. T. 10.11.2016, E. 2016/16191, K. 2016/13924 sayılı kararı.

²⁹² Y. 10. HD. T. 28.10.2013, E. 2013/8453, K. 2013/19212 Sayılı kararında “...506 sayılı Yasada, sorumluluk durumu özel olarak öngörülmüş olduğundan, iş kazası nedeniyle işverenin tazmin sorumluluğunu düzenleyen anılan Yasanın 10 ve 26. maddeleri kapsamındaki sorumluluk hallerinin genişletilmesi veya genel hükümler uyarınca kusursuz sorumluluk yoluna gidilmesine olanak bulunmadığından; olayda kusuru olmadığı anlaşılan davalı hakkındaki davanın reddine karar verilmesi gerekirken; yanılığlı değerlendirme sonucu sorumlu olduğu kabul edilerek karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir...” şeklinde karar vermiştir.

tazminattan indirilemeyecektir²⁹³. Şayet işveren veya 3.kişi iş kazasında kusurlu ise, SGK. peşin sermaye değeri nedeniyle yapılan ödemeler, tazminattan indirilecektir²⁹⁴. Eğer indirilmezse hem SGK. tarafından hem de sorumlular tarafından mükerrer ödeme yapılmış olacaktır.

Yargıtay kararlarında; yargılama yapan mahkemece, davacılara bağlanan gelirin peşin sermaye değerinin olup olmadığı, böyle bir gelir bağlanmışsa rücuya tabi olup olmadığı, rücuya tabi ise bu bağlanan gelirin tazminattan indirilip indirilmediği, hususunun araştırılmaması bozma nedeni olarak gösterilmiştir²⁹⁵.

2- Özel İndirim Nedenleri

Bedeni zararlarda uygulanacak genel indirim nedenlerinin ardından, yani hem ölüm hem de beden bütünlüğü ihlali durumları kapsamında uygulanabilen indirim nedenlerinin ardından, özel indirim nedenlerini inceleyeceğiz. Bu başlık kapsamında incelenecek indirim nedenleri, doğası gereği, ya sadece beden bütünlüğü ihlali halinde uygulanabilecek ya da sadece ölüm halinde uygulanabilecektir.

Bu bağlamda özel indirim nedenlerini üç başlık halinde inceleyeceğiz. Bu başlıklardan ilk ikisi, sadece ölüm nedeniyle doğan zararlar bakımından ileri sürülebilecekken, son başlık ise beden bütünlüğü ihlali nedeniyle doğacak zararlarda ileri sürülebilecektir. Destek görenlerin ölüm sonrası elde ettikleri menfaatlerin denkleştirilmesi ve hayatta kalan eşin yeniden evlenme olasılığı, sadece destekten yoksun kalma tazminatı kapsamında ileri sürülebilecektir. Son başlık olan, bedensel zarar görenin eski maluliyet oranı ise sadece sürekli sakatlık tazminatı kapsamında ileri sürülebilecektir.

²⁹³ Serdar Solak, “İşverenin İş Kazasından Doğan Sorumluluğu” (Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, 2020), s. 118.

²⁹⁴ Solak, s. 72.

²⁹⁵ Y. 4. HD. T. 14.01.2014, E. 2013/2821, K. 2014/237 sayılı kararı.; Y. 10. HD. T. 03.05.2010, E. 2010/2258, K. 2010/6426 sayılı kararı.; Y. 4. HD. T. 12.09.2011, E. 2011/10505, K. 2011/9006 sayılı kararı.

a- Destek Görenlerin Ölüm Sonrası Elde Ettikleri Menfaatlerin Denkleştirilmesi

Tezimiz kapsamında, destek şahıstan ve destek görenlerden daha önce bahsetmiştik²⁹⁶. Bu kavramlar haricinde, konu başlığımız için önem arz eden bir diğer kavram ise denkleştirme kavramıdır. Bu bağlamda ilk olarak denkleştirmenin de tanımı yapılması gerekmektedir. Denkleştirme kelime anlamı olarak; karşılıklı olarak muadil duruma getirme, ihtiyaç olunan parayı temin etmek, anlamlarına gelmektedir²⁹⁷.

Bu konu başlığımız kapsamında ise denkleştirmeden anlaşılması gereken şudur; destek şahsın ölmesiyle birlikte desteği kesilen kişi, bir taraftan zarara uğrarken bir taraftan da yarar elde edebilir. Bu zarar ve yarar kalemlerinin karşılıklı olarak mahsup edilmesiyle denkleştirme durumu oluşmaktadır. Sonuç olarak, denkleştirme sonucu net kâr veya zarar açığa çıkmaktadır²⁹⁸.

Denkleştirme kurumu kapsamında temel gaye, sebepsiz zenginleşmenin önlenmesi ve tazminatın bir zenginleşme aracı olarak kullanılmasının engellenmesidir²⁹⁹. Bu noktada destek gören kişi, ilgili ölüm sonrası zaten zenginleşmişse ve herhangi bir desteğe ihtiyacı kalmamışsa, destek tazminatı tamamen anlamsızlaşacaktır. Bu durum hasebiyle ölüm neticesiyle direkt bağlantısı olan faydalar, zarardan tenzil edilmesi gerekmektedir³⁰⁰.

Bu bağlamda denkleştirmeye konu olacak başlıca menfaatler bulunmaktadır. Bunlar mirasçılar için miras geliri ve eşler arasında mal rejimi geliridir³⁰¹.

²⁹⁶ Bkz. Destekten Yoksun Kalma Nedeniyle Oluşan Zarar başlığı altında yapılan açıklamalar.

²⁹⁷ TDK., E.T. 15.09.2023, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=denklestirmek>.

²⁹⁸ Gürsoy, s. 174-75.

²⁹⁹ Gökyayla, s. 199.

³⁰⁰ Gökyayla, s. 200.

³⁰¹ Tuba Güven, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatında İşletenin Kusurunun Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasında Sigortacının Sorumluluğuna Etkisi” (Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, 2019), s. 54-55.

İlk olarak miras geliri açısından inceleme yapmak gerekirse; destek veren kişi yani destek şahıs, ölümü neticesinde destek alan kişiye miras bırakabilir. Bu durum yaygın olarak, destek ilişkisinin altsoy, üstsoy, eş ve kardeş arasında görüldüğü durumlarda oluşmaktadır. Bu noktada destek alan kişi ölüm ile birlikte fayda elde etmiş olacak ve denkleştirme durumu söz konusu olacaktır³⁰². Bu kapsamdaki mantık, destek gören kişinin bakım ihtiyacının karşılanıp karşılanmadığıdır. Bu bakımın, miras geliri yoluyla veya destekten yoksun kalma tazminatıyla olması arasında fark bulunmamaktadır³⁰³.

Ölüm neticesinde oluşabilecek bir diğer menfaat ise mal rejimi geliridir. Mal rejimi, eşlerin boşanması, eşlerden birinin ölümü gibi nedenlerle sona erebilmektedir. Eşlerden birinin vefatı durumunda miras paylaşımından önce, mal rejiminin tasfiyesi yapılmaktadır³⁰⁴. Bu noktada da destek şahıs, miras geliri gibi, bedensel zarar sonucu oluşan ölüm neticesinde, ekonomik anlamda fayda elde etmektedir. Bu bağlamda da kişinin destek ihtiyacının azaldığı ölçüde tazminattan indirim yapılması gerekmektedir³⁰⁵.

Yargıtay bir kararında, desteğin kendisine ait ticari işletmeyi işlettiği, vefatıyla birlikte işletmenin mirasçılara kaldığı, mirasçıların bu işletmeden gelir elde etmeye devam edebileceği için bu durumun destekten yoksun kalma tazminatı hesabında dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır³⁰⁶.

³⁰² Antalya, C. I, s. 137; Gökyayla, s. 208.

³⁰³ Gökyayla, s. 209.

³⁰⁴ Gökyayla, s. 212.

³⁰⁵ Antalya, C. I, s. 138.

³⁰⁶ Y. 4. HD. T. 08.03.2022, E. 2021/9402, K. 2022/4221 Sayılı kararında "...Somut olayda, dava dilekçesinde desteğinin kendisine ait işyerini işlettiği belirtilmiş, buna ilişkin vergi kayıtları dosyaya yansımıştır. Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda desteğin aylık geliri, desteğin işyerinin 2019 yılındaki geçici gelir beyannamesine göre 7.916,37 TL kabul edilmişse de desteğin vefatından önce elde ettiği gelirin belirlenmesi için yapılan araştırma yeterli değildir. Zira desteğin vefatı ile sahip olduğu işyeri ve malvarlığı mirasçılara intikal etmektedir. Bu nedenle desteğin sağlığında gelir elde ettiği işyerleri gelirleri ve ticari müessese mirasçılara intikal etmektedir. İntikal eden ticari faaliyetinin

b- Hayatta Kalan Eşin Yeniden Evlenme Olasılığı

Destekten yoksun kalma zararı kapsamında eş için verilen destek ödemesi, destek veren şahısla evli olmasından kaynaklı bir tazminat ödemesidir. Bu bağlamda, destek şahsın çocuğu için yapılacak ödeme çocuğun eğitim hayatı sonuna kadardır, şeklinde genel bir belirleme yapılabilirken, eşin durumu için böyle bir belirleme yapılamamaktadır. Bu noktada destekten yoksun kalan kız ve erkek çocuklar için desteklenme yaşlarına dair anlatımlarımızı, destekten yoksun kalma tazminatı başlığı altında incelediğimiz için tekrara düşmemek adına yeniden incelemeyeceğiz³⁰⁷. Bu sebeplerle eşin durumu daha belirsizdir.

Eşlerin boşanması sonrası oluşan nafaka durumuna benzer olarak, başkasıyla evlenen eşin, mevcut evlilik nedeniyle oluşan desteği kesilecektir³⁰⁸. Bu yüzden, destek gören eşin yeniden evlenme ihtimali belirlenmeli ve bu belirleme kapsamında da destekten yoksun kalma tazminatında tenzilat yapılmalıdır³⁰⁹. Aksi takdirde sebepsiz zenginleşme gündeme gelebilecektir³¹⁰.

işletme varlıklarının mirasçılar tarafından kullanılması neticesinde gelir elde edilebileceğinden artık destekten yoksun kalma zararı hesaplanırken bu durumun da nazara alınması gerekmektedir. Bu nedenle desteğin vefatından önceki geliri tespit edilirken, sözkonusu ticari faaliyetinin desteğin sağlığında yapmış olduğu kişisel katkısının belirlenmesi gerekmektedir.

Bu durumda hakem heyetince yukarıda belirtilen ilkeler ışığında, desteğin ölüm tarihindeki sosyal ve ekonomik durumu ilgili yerlerden araştırılarak, desteğin mesleği de tespit edilerek, desteğin kişisel özellikleri nedeniyle işine bedensel katkısının ne oranda olabileceği hususunda alanında uzman bilirkişiden rapor aldırılmak suretiyle, gelirin tespit edilerek, desteğin fiili emeği ile elde edeceği net gelirin ne kadar olacağı tespit edilip sonucuna göre karar verilmesi (usuli kazanılmış haklar dikkate alınarak) gerekirken yazılı şekilde eksik araştırma ile karar verilmesi doğru görülmemiştir...” şeklinde karar vermiştir.

³⁰⁷ Bkz. Destekten Yoksun Kalma Tazminatı başlığı altında yapılan açıklamalar.

³⁰⁸ Halis Yaşar, *Destekten Yoksun Kalma Tazminatı* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), s. 98.

³⁰⁹ Çelik, *Destekten Yoksunluk*, s. 279.

³¹⁰ Hakan Gündüz, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı” (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2004), s. 64.

Uygulamada hayatta kalan eşin, yeniden evlenme ihtimali belirlenirken, çocuk sayısı, fiziksel durumu, sağlık durumu, sosyal ve ekonomik durumu, gelir elde edip etmediği, emekli olma ihtimali, eski eşine bağlılığı gibi konular hâkim tarafından göz önünde bulunarak karar verilmektedir³¹¹.

Sağ kalan eşin evlenme ihtimali belirlenirken birtakım tablolardan yararlanılmaktadır. Uygulamada, Yargıtay tarafından benimsenen, AYİM. tarafından hazırlanan evlenme ihtimali tablosu yaygın olarak kullanılmaktadır³¹². Bu tablo haricinde evlenme ihtimaline ilişkin olarak Moser Tablosu ve Stauffer/Schaetzle Tablosu da kullanılmaktadır³¹³. AYİM. tarafından hazırlanan söz konusu tablo sadece kadınların evlenme ihtimaline dair hazırladığı için, erkekler için bu oranlar uygulanamayacaktır. Araştırmalar neticesinde erkeklerin yeniden evlenme oranları, kadınlara nazaran %77,13 daha fazla olduğu için, erkekler için evlenme olasılığı tablosundaki bu ihtimaller artırılarak uygulanmaktadır³¹⁴.

Bahsedilen bu evlenme ihtimal oranları çocuksuz eşler için hazırlanmış olup reşit olmamış yani 18 yaşından küçük her çocuk için %5 oranında indirim uygulanması öngörülmüştür³¹⁵. Son olarak bu tablodaki oranlar sadece resmi nikahlı eş için değil, nikahsız eş için de uygulanmalıdır³¹⁶.

³¹¹ Gökyayla, s. 224; Gündüz, s. 66; Ergün Orhunöz, *Tazminat Davalarında (Ölüm ve Bedeni Zararlar) Uygulama Sorunları* (İzmir: Egem Yayınevi, 1998), s. 109; Cemal Öztürkler, *Uygulamanın İçinden Ölüm ve Bedeni Zarar Hallerinde Maddi Tazminatın Hesaplanması Teknikleri* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003), s. 60; Ahmet Necdet Sezer, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Hesaplanmasında Göz önünde Tutulacak Esaslar”, *Yasa Hukuk Dergisi* 3, sy 9 (1980): s. 1253; Metin Gürbüz, *Beden Tamliğinin İhlali ve Ölüm Hallerinde Doğan Maddi Zararların Hesaplanması ve Tazminat Tayini* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2001), s. 132-33; Güleç Uçakhan, *Maddi Tazminat*, s. 657-658.

³¹² Y. HGK. T. 02.02.2011, E. 2010/4-712, K. 2011/4 sayılı kararı.

³¹³ Erhan Yaşbey, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Hesaplama Esasları” (Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi, 2021), s. 44.

³¹⁴ Çelik, *Destekten Yoksunluk*, s. 284.

³¹⁵ Çelik, *Destekten Yoksunluk*, s. 283.

³¹⁶ Mustafa Hayri Tacın, “Türk Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Davaları” (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2016), s. 52.

c- Bedensel Zarar Görenin Eski Maluliyet Oranı

Özel indirim nedenlerindeki son başlığımız bedensel zarar görenin eski, önceki maluliyet oranıdır. Zarar görenin eski maluliyet oranına dair indirim, sadece sürekli maluliyet tazminatı kapsamında uygulanabilmektedir.

Bedensel zarar görenin varsa eski tarihli sakatlık oranı, yeni tarihli sakatlık oranını etkileyebilen bir durumdur. Bu nedenle yeni tarihli bedensel zarara ilişkin sürekli sakatlık oranı belirlenirken, bu eski tarihli sürekli sakatlık oranının da araştırılması gerektir³¹⁷.

Örneğin bir trafik kazası sonucu bay A'nın kaval kemiğinin (tibia) kırıldığını ve bu durumun ardından, %20 oranında bir sürekli sakatlık oluştuğunu varsayalım. Bay A, bu durumun ardından yine kaval kemiğinin kırılmasıyla sonuçlanacak bir şekilde trafik kazası geçirebilir. İşte bu yeni tarihli bedensel zararın ardından sürekli sakatlık oranı %40'a çıkarsa, bu durum eski tarihli ve yeni tarihli maluliyet oranının birleşimi bir maluliyet oranıdır. Bu nedenle yeni maluliyet oranı belirlenirken, eski maluliyet oranı da araştırılmalı ve gerekli tenzilat uygulanmalıdır³¹⁸.

Yargıtay'ın, bedensel zarar görenin eski tarihli maluliyet oranının yeterli derecede araştırılmadığı gerekçesiyle esastan bozduğu birçok içtihadı bulunmaktadır³¹⁹.

³¹⁷ Y. 17. HD. T. 05.10.2017, E. 2015/2423, K. 2017/8643 sayılı kararı.

³¹⁸ Y. 17. HD. T. 11.02.2021, E. 2020/9887, K. 2021/1228 sayılı kararı.; Y. 4. HD. T. 16.12.2021, E. 2021/6891, K. 2021/10509 sayılı kararı.

³¹⁹ Y. 17. HD. T. 13.10.2016, E. 2014/11006, K. 2016/8901 Sayılı kararında "...Dava, trafik kazasından kaynaklanan cismani zarar nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkindir.

Davacı, malul kalması nedeni ile tazminat talep etmiş, davalı ise davacının maluliyetinin eskiye dayalı olduğunu, trafik kazasından kaynaklanmadığını savunmuş; mahkemece bu husus üzerinde durulmamıştır. Davacı vekili tarafından dosyaya sunulan ...Hastanesi'nin 06.10.2005 tarihli ...u Raporu'nda, davacının daimi maluliyet oranı %37 olarak belirtilmiş, mahkemece bu hususta bilirkişi incelemesine başvurulmaksızın %37 daimi maluliyet oranına göre hesaplanan

... Hukuk Mahkemesi 2006/170-2010/480 K. Sayılı dosyadan alınan 16.09.2013 tarihli aktüerya bilirkişi raporu esas alınarak karar verilmiştir. Bu durumda mahkemece, en yakın üniversiteye bağlı görevli uzmanlardan oluşturulacak heyetten veya ... kazanın vuku bulduğu tarihte meri olan ... göre tanzim

C- Zarar ile Tazminat Arasındaki İlişki

Hukuka aykırı bir olay sonucu oluşan zarar, tayin edilebilecek tazminatın en üst sınırını oluşturmaktadır. Şöyle ki; tazminat azami olarak zarar oranında olabilir³²⁰. Somut olayda varsa indirim nedenleri bu tazminat miktarını azaltabilecektir.

Tez konumuz kapsamında bedensel zararlar açısından da düşüğümüzde, ilk olarak bedensel zararın tespit edilmesi gerekmektedir. Tespit edilen bu miktarı tazminatın brüt hali olarak kabul edebiliriz. Ardından tespit edilen zarar miktarına, somut olayda varsa indirim nedenlerinin uygulanması gerekmektedir. Ancak bu uygulamanın ardından tazminat miktarı ortaya çıkabilecektir³²¹. Tespit edilen bu hali de tazminatın net hali olarak kabul edebiliriz.

Belirlenen bedensel zarara, indirim nedenleri (kusur, müterafik kusur, hatır taşıması vs.) uygulandıktan sonra tazminatın net olarak belirlenmesi yapılabilecektir. Bu belirlemelerin ardından da tazminat hesaplama yöntemleri kullanılarak, tazminatın parasal karşılığı tespit edilebilecektir.

Tazminatın belirlenmesi açısından değinmek istediğimiz son nokta ise tazminatın belirlenmesinde tahkime başvuru konusudur. Bu konu, trafik kazalarının Zorunlu Trafik Sigortası kapsamına girmesi nedeniyle tez konumuz kapsamına girmektedir. Bu nedenle zarar gören, bedensel zarar sonucu oluşan maddi zararları için sigorta tahkimine başvurabilecektir. Tahkime başvuru yolu SK. m. 30'da düzenlenmiştir. SK. m. 30 gereği tahkime başvurmak zorunlu değil ihtiyari bir yoldur.

edilmiş rapor alınarak davacının maluliyetinin eskiye dayalı olup olmadığının ve oranının belirlenmesi ve sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken, eksik araştırma ile hüküm kurulması isabetli olmamıştır.

Açıklanan nedenlerle davalının temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün BOZULMASINA, oybirliği ile karar verildi..." şeklinde karar verilmiştir.

³²⁰ Narter, s. 112.

³²¹ Narter, s. 113.

Sigorta tahkimi, HMK.'da düzenlenen tahkim yargılamasından farklı yapıda, nevi şahsına münhasır bir hukuki başvuru yoludur. Sigortacılıktaki tahkimi diğer tahkim uygulamalarından ayıran temel nokta kurumsal yapısıdır³²². Sigorta sözleşmesinden kaynaklanan davalar süreç içinde ciddi artış göstermiş ve asıl görevli asliye ticaret mahkemelerinin iş yükünü ciddi ölçüde artırmıştır³²³. Bu noktada getirilen tahkime başvuru yolu, kısa sürede uyuşmazlığı çözüme ulaştırma açısından yararlı olabilecektir. Bu durum yıllardır yüksek enflasyon yaşanan ülkemizde, paranın enflasyon karşısında erimesi nedeniyle hak kayıplarının önüne geçen bir niteliktedir. Lakin Sigorta Tahkim Komisyonu birçok açıdan da eleştirilmektedir. Kısa sürede verilen kararların niteliği sorgulanmaktadır. Ayrıca sigortacılıkta tahkimin önümüzdeki dönemlerde daha geniş bir uygulama alanı bulması beklenirken SK.'da tek madde halinde düzenlenmesi yeterli nitelikte değildir. Bu noktada daha sistematik düzenlemeler ihtiyaç bulunmaktadır³²⁴.

D- Bedensel Zararlarda Kullanılan Tazminat Hesaplama Yöntemleri

Bedeni zararların belirlenmesinde gerek uygulama gerek doktrin açısından en tartışmalı konulardan biri, ölüm ve sürekli sakatlık tazminatının belirlenmesinde kullanılacak hesaplama yöntemleridir.

Geçmişten günümüze tazminat hesabında farklı hesaplama yöntemleri uygulanmıştır. Uygulama açısından her ne kadar kesin bir tarih ayrımı yapamasak da genel itibariyle, 1930-1994 yılları arasında sabit rant sistemi, 1994-2015 yılları arasında progresif rant sistemi, 2015-2022 yılları arasında belirli süreli rant sistemi ve son olarak Anayasa

³²² Kayıhan ve Selanik, Alternatif Çözüm Yolları, s. 68.

³²³ Kayıhan ve Selanik, Alternatif Çözüm Yolları, s. 67.

³²⁴ Ulaş ve Bektaş, s. 155-56.

Mahkemesi iptal kararı doğrultusunda 2023'ten itibaren ise tekrar progresif rant sistemi mahkemelerde uygulanmaktadır³²⁵.

İşlemiş, bir başka deyişle bilinen dönem bedensel zararında varsayımda bulunmaya ihtiyaç yoktur³²⁶. Mevcut iş gücü kayıpları somut olarak hesaplanabilecek niteliktedir. Bu sebeple herhangi bir iskonto uygulanamaz³²⁷. İşleyecek, bir başka deyişle bilinmeyen dönem bedensel zararında ise varsayımlara göre hareket edilmektedir. Bu sürelerin önceden kesin olarak bilinmeyeceği açıktır. Her hesaplama yöntemi doğrultusunda farklı tazminat çıkmakla birlikte, her kurum kendi menfaat ve gayeleri doğrultusunda değişik hesaplama yöntemini kullanmaktadır. Bu bağlamda örnek vermek gerekirse; Sosyal Güvenlik Kurumu gelir bağlarken %5 artırım ve iskonto değerini ve yaşam tablosu olarak da TRH-2010 yaşam tablosunu kullanmaktadır. SGK. bu hesaplama yöntemini, parasal denge sağlamak maksadıyla kullanmaktadır³²⁸. Sigorta şirketleri ise kâr elde etme saikiyle bedensel zarar gören için oluşacak en az tazminatın belirlenebileceği belirli süreli rant sistemini (1,8 Teknik Faiz) kullanmaktadır. Yargıtay ise yerleşik uygulaması ile (bedensel zarar tazminatının diğer hesaplama yöntemlerine görece daha fazla çıktığı) Progresif Rant Hesabı yöntemine itibar etmektedir³²⁹.

³²⁵ Çelik Ahmet Çelik, "Geçmişten Bugüne Tazminat Hesapları", s. 13. Erişim 17.10.2023, www.tazminathukuku.com/arastirma-yazilari/gecmisten-bugune-tazminat-hesaplari.htm.

³²⁶ Soytürk, s. 70.

³²⁷ Y. HGK. T. 01.11.1995, E. 1995/9-679, K. 1995/898 Sayılı kararı.

³²⁸ Kemal Salih Yalçınkaya, "Türk Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Belirlenmesi" (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2021), s. 166.

³²⁹ Y. 4. HD. T. 13.06.2022, E. 2021/13341, K. 2022/8601 Sayılı kararında "... Diğer yandan; Anayasa Mahkemesi'nin 17/07/2020 tarih- 2019/40-2020/40 sayılı kararı ile KTK'nın 90. maddesindeki "bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda öngörülen usul ve esaslara tabidir" bölümündeki "bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir. Bu nedenle; işgücü kaybı tazminatı hesabında, yeni ... Genel Şartları ekindeki cetvellerin kullanılması mümkün olmadığından ve %1,8 teknik faiz ile devre başı ödemeli belirli süreli rant formülü uygulaması anılan cetvellerle getirildiğinden, artık uygulanması mümkün değildir. Tazminat hesaplamasının, %1,8 teknik faiz uygulanmadan ve Yargıtay uygulamaları ile kabul edilen progresif rant yöntemi kullanılarak yapılması gereklidir.

Somut olayda; davacının hak kazanabileceği işgücü kaybı tazminatının hesaplanması için alınan ve İHH tarafından da karara esas kabul edilen 20/07/2020 tarihli aktüer raporunda; TRH 2010 Yaşam Tablosu'na göre ve % 1,8 teknik faiz uygulanarak, işleyecek devre bakımından ise "devre başı ödemeli

1- Ortalama Kazanç ve Sabit Rant Yöntemi (%5 ve %10 Artırım ve İskonto Değerli Dönem)

Ortalama kazanç ve sabit rant yöntemi, Türk Hukuku'nda 1930'lu yıllardan 1994'e kadar tazminat hesaplamasında kullanılan yöntemdir. Bu yöntemde bedensel zarar görenin gelirleri her yıl (tahmin edilen yaşam süresi kaç yıl ise) %5 oranında yükseleceği öngörülmektedir. Bedensel zarar görenin her sene %5 oranında artırıldıktan (yıllık gelirin ilk yıl 1.05 ile çarpılmasıyla ve elde edilen ana paranın devam ederek 1.05 ile çarpılmasıyla) sonra genel toplam bulunup yıl (tahmin edilen yaşam süresi kaç yıl ise) sayısına bölünür. Böylelikle zarar hesabında kullanılacak ilk bilgi, yani yıllık ortalama gelir bilgisi, bulunmuş olur³³⁰.

Bedensel zarar görenin ileri tarihli yıllık ortalama geliri peşin olarak ve bütünüyle ödeneceği için, %5 oranında iskonto yapılması gerekecektir. Bu indirim sebebi,

belirli süreli rant" yöntemi kullanılarak tazminat hesabı yapıldığı görülmektedir. Dairemizin içtihatları gereği hesaplamada TRH 2010 Yaşam Tablosu'nun ve progresif rant tekniğinin kullanılması gerektiğinden, karara esas alınan rapor yeterli bir rapor değildir.

Açıklanan nedenlerle; davacı için, TRH 2010 Tablosu'na göre muhtemel bakiye ömür süresinin belirlenmesi, % 1,8 teknik faiz uygulanmadan ve işleyecek devre bakımından "progresif rant" formülü kullanılarak, davalının davadan önce ödediği bedelin güncellenmiş tutarı da düşülmek suretiyle sonuç tazminatın hesaplanması için bilirkişiden ek rapor alınıp oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirmeye, yazılı biçimde karar verilmesi doğru görülmemiştir..." şeklinde karar vermiştir.

Bkz. bu yönde Y. 4. HD. T. 09.03.2022, E. 2021/11626, K. 2022/4401 Sayılı kararında "...Davacının hak kazanabileceği işgücü kaybı tazminatının hesaplanması için alınan ve UHH tarafından da karara esas kabul edilen 05.10.2018 tarihli aktüer raporunda; 01.06.2015 tarihli ... Genel Şartları dahilinde, TRH 2010 Yaşam Tablosu'na göre ve %1,8 teknik faiz uygulanarak, işleyecek devre bakımından ise "devre başı ödemeli belirli süreli rant" formülü kullanılarak tazminat hesabı yapılmıştır. Tazminat hesaplamasında, yeni ZMSSGS ve ekindeki cetvellere göre hesaplama yapılmış ise de, Anayasa Mahkemesi'nin 17.07.2020 tarih- 2019/40-2020/40 sayılı kararı ile; KTK'nun 90. maddesindeki "bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda öngörülen usul ve esaslara tabidir" bölümündeki "bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir. Bu nedenle; işgücü kaybı tazminatı hesabında, yeni ... Genel Şartları ekindeki cetvellerin kullanılması mümkün olmadığından ve %1,8 teknik faiz ile devre başı ödemeli belirli süreli rant formülü uygulaması anılan cetvellerle getirildiğinden, artık uygulanması mümkün değildir. Tazminat hesaplamasının, %1,8 teknik faiz uygulanmadan ve Yargıtay uygulamaları ile kabul edilen progresif rant yöntemi kullanılarak yapılması gereklidir ki, esas alınan rapor bu yönüyle de yeterli bir rapor değildir..." şeklinde karar vermiştir.

³³⁰ Çelik, Tazminat Hesapları, s. 1.

bedensel zarar gören şahsın bu parayı işleteceği düşüncesidir. Bu %5 iskonto doğrudan yıllık ortalama gelire uygulanmayacaktır. Öncelikle yıllık iskonto katsayısı bulunmalıdır. Yıllık iskonto katsayısı ise, gelire her yıl %5 oranında iskonto uygulanması (yıllık gelirin ilk yıl 1.05'e bölünmesiyle ve kalan ana paranın devam ederek 1.05'e bölünmesiyle) ile elde edilmektedir. Ardından ortalama yıllık kazançta bu iskonto katsayısı, uygulanacaktır. Bu durum sermayeleştirme yöntemi olarak isimlendirilmektedir. Sermayeleştirme olarak adlandırılan bu yöntemle, toptan ödenecek tazminatın peşin değeri bulunur³³¹.

Bu oranlar, Yargıtay'ın 1982 tarihinde vermeye başladığı kararlarla birlikte, %5 artırım ve iskonto yerine %10 oranında artırım ve azaltım yapılacak şekilde güncellenmiştir. Oranlar artırılması haricindeki hesaplamalar aynı şekilde yapılacaktır³³².

2- Devre Başı Ödemeli Belirli Süreli Rant Formülü (1,8 ve 1,65 Teknik Faiz)

Bedensel tazminat hesaplanmasında, 01.06.2015 tarihli KZMMS. Genel şartlar ile, devre başı ödemeli belirli süreli rant ve 1,8 teknik faiz (iskonto oranı) formülünün uygulanması öngörülmüştür. Teknik faiz, gelecek zamanda elde edilecek bedensel zarar tazminatı miktarının, günümüzdeki karşılığını bulmak amacıyla kullanılmaktadır³³³. 17.07.2020 tarihinde bu genel şartlara atıf yapan maddenin, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesiyle birlikte, önceki uygulama olan progresif rant uygulamasına geri dönmüştür³³⁴.

³³¹ Çelik, Destekten Yoksunluk, s. 248.

³³² Güleç Uçakhan, Maddi Tazminat, s. 57.

³³³ Meral Sucu, *Hayat Sigortası Matematiği*, (Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Aktüerya Bilimleri Bölümü, e-kitap, 2014), s. 107, E.T.: 10.02.2024, <https://tuncayilcim.av.tr/v5/wp-content/uploads/Dr.-Meral-Sucu-Hayat-Sigortas%C4%B1-Matemati%C4%9Fi-1.pdf>.

³³⁴ Yıldırım Keser, *Anayasa Mahkemesi Kararı Işığında Destekten Yoksun Kalma ve Bedensel Zarar Tazminatında Güncel Gelişmeler* (İstanbul: Aristo Yayınevi, 2020), s. 11; Ayrıca bu yönde Y. 17. HD. T. 24.02.2021, E. 2019/3292, K. 2021/1848 Sayılı kararında "... Bu durumda mahkemece, ZMSS Genel Şartları ekindeki cetvellere göre (devre başı ödemeli belirli rant yöntemi, % 1,8 teknik faizle) tazminat hesabının yapılmasına ilişkin olarak KTK'nun 90. maddesinde yapılan değişikliğin Anayasa Mahkemesince iptal edildiği, Dairemiz Yargıtayda uygulama birliğinin sağlanması yönünde tazminat

Genel şartların iptal edilmesinin ardından, 04.12.2021 tarihli yeni genel şartlarda ise, devre başı ödemeli belirli süreli rant ve 1,65 teknik faiz (iskonto oranı) formülünün uygulanması öngörülmüştür. Anayasa Mahkemesi, yeni kanun değişikliği ile birlikte, küçük değişiklikler yapıp tekrar belirli süreli rant formülünün getirilmesi nedeniyle yeni kanun hükümlerini tekrar iptal etmiştir. 29.12.2022 tarihli iptal kararıyla birlikte, yine önceki uygulama olan progresif rant uygulamasına geri dönmüştür³³⁵.

Belirli süreli rant yönteminde, bedensel zarar gören kişinin kalan yaşam süresi öngörüldükten sonra, her geçen sene, bedensel zarar görenin kalan ömür süresinin azaldığı kabul edilmektedir³³⁶. Bu sebeple hesaplanan tazminatta geçen her yıl için belli oranda bir indirim yapılmaktadır. Yapılan bu indirim, teknik faiz olarak adlandırılmaktadır³³⁷. Bu nedenle, hesaplama yöntemlerinde teknik faiz oranı sayısal olarak arttıkça, hesaplanan tazminat miktarı azalmaktadır. Sıfır (0) teknik faiz (progresif rant) ile hesaplamada ise en yüksek tazminat miktarı ortaya çıkmaktadır. Çünkü progresif rant sisteminde ekstradan bir iskonto uygulanmamaktadır.

hesaplarında bakiye ömrün belirlenmesinde TRH 2010 tablosunun esas alınması için içtihat geliştirdiği ancak hesaplamalarda progresif rant yönteminin kullanılması ile bilinmeyen (işleyecek) devredeki gelirlerin her yıl için % 10 artırılıp % 10 iskonto edilmesi suretiyle tazminatın hesaplanması için bilirkişiden ek rapor alınarak sonucuna göre karar verilmesi için yerel mahkeme kararının bozulması gerekmiştir...” şeklinde karar verilmiştir.

³³⁵ Y. 4 HD. T. 13.06.2022, E. 2021/13341, K. 2022/8601 Sayılı kararında “... Diğer yandan; Anayasa Mahkemesi'nin 17/07/2020 tarih- 2019/40-2020/40 sayılı kararı ile KTK'nın 90. maddesindeki "bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda öngörülen usul ve esaslara tabidir" bölümündeki "bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir. Bu nedenle; işgücü kaybı tazminatı hesabında, yeni ... Genel Şartları ekindeki cetvellerin kullanılması mümkün olmadığından ve %1,8 teknik faiz ile devre başı ödemeli belirli süreli rant formülü uygulaması anılan cetvellerle getirildiğinden, artık uygulanması mümkün değildir. Tazminat hesaplamasının, %1,8 teknik faiz uygulanmadan ve Yargıtay uygulamaları ile kabul edilen progresif rant yöntemi kullanılarak yapılması gereklidir...” şeklinde karar vermiştir.;

Ayrıca bu yönde Y. 4. HD. 29.12.2021 T., 2021/7111 E., 2021/11419 K. Sayılı kararında “...Açıklanan tüm bu hukuki ve maddi vakıalar karşısında; her ne kadar kaza tarihi itibarıyla TRH 2010 Tablosu'na göre hesaplama yapılması gerekirse de davacının talebi dikkate alınarak PMF 1931 progresif rant usulüne göre daha önce rapor düzenleyen bilirkişiden ek rapor alınıp, oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeyle, yazılı biçimde karar verilmesi doğru görülmemiştir...” şeklinde karar vermiştir.

³³⁶ Şule Şahin vd., *Aktüerya Bilirkişiliği Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplama Yöntemleri*, 2. bs (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022), s. 13.

³³⁷ Şahin vd., s. 10.

Uygulamada, bedensel zarar hesabında 1,8 teknik faizin kullanılması ile 0 teknik faizin kullanılması arasında (tazminat miktarı açısından) oldukça yüksek farklar oluşmaktadır. Tazminat hesap yöntemlerinin yıllardır tartışılmasının en büyük sebebi de bu durumdur³³⁸.

3- Progresif Rant Hesabı Dönemi (0 Teknik Faiz)

Progresif sözcüğü, İngilizce “progressive” kelime kökünden dilimize geçmiştir. “Progressive” kelimesinin Türkçe karşılığı; gelişen, ilerleyen, ilerici anlamlarına gelmektedir³³⁹. Rant ise kazanç, gelir, getirim anlamlarına gelmektedir³⁴⁰. Bu tanımlar gereği progresif rantı, ilerleyen getirim olarak tanımlayabiliriz.

Bu yöntem, ortalama kazanç ve sabit rant tazminat hesaplanması yönteminin bırakılmasıyla birlikte, 1994 yılından itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Bu tarihten itibaren Yargıtay, progresif rant hesaplama yöntemine uymayan kararları art arda bozmaya başlamıştır³⁴¹. Lakin 2016 yılında çıkan genel şartlarla birlikte üst başlıkta belirttiğimiz üzere 1,8 teknik faiz uygulanması öngörülmüştür. Genel şartlardaki bu teknik faiz oranı, Anayasa Mahkemesinin iptal kararıyla birlikte işlevsiz hale gelmiştir. Bu iptal kararının ardından oluşturulan 04.12.2021 tarihli Genel Şartlardaki düzenlemede ise 1,65 teknik faize yer verilmesine karşın, bu düzenleme de Anayasa Mahkemesi iptal kararıyla işlevsiz hale gelmiştir.

Progresif rant hesabı, kişinin gelirinin her yıl için artırılıp, yine bu artırım oranında iskonto uygulandığı bir sistemdir. Gelirinin artırılma nedeni, hayatın olağan akışına göre kişinin her yıl gelirinin artacağı varsayımdır. Yine bu oranda indirim

³³⁸ Yaşbey, s. 41.

³³⁹ Tureng Sözlük, E.T. 23.09.2023, <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/progressive>.

³⁴⁰ TDK., E.T. 23.09.2023, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=rant>.

³⁴¹ Çelik, Tazminat Hesapları, s. 14.

yapılmasının nedeni ise, bedensel zarar gören kişiye ileri tarihli kazançlarının verilmesidir. Tazminatı, ileri yıllardaki kazancı peşin olarak alan kişi, bu parayı işletme hakkına sahip olacaktır ve bu hak nedeniyle tazminata iskonto uygulanması gerekmektedir³⁴².

Bu sistemde gelire aynı düzeyde artırım ve aynı düzeyde eksiltilim (%10 artırım ve %10 eksiltilim) yapıldığı için, yıllar içinde gelirden herhangi bir değişiklik olmayacaktır ve bu sayede bakiye aktif dönem ve yıllık ortalama gelirin çarpılmasıyla aktif dönem için tazminat belirlenebilecektir. Pasif dönem için ise, bilinen en son asgari ücret tutarı ile pasif dönemdeki belirlenen yıl sayısı çarpılarak tazminata ulaşılır.

Progresif rant yöntemine, Anayasa Mahkemesinin iptal kararıyla birlikte, tekrar dönülmesi eleştiri konusu olmuştur. Progresif rant yöntemi hakkaniyete uygun olmaması, zarar gören tarafın sebepsiz zenginleşmesine neden olması bakımından eleştirilmektedir³⁴³. Ayrıca devre başı ödemeli sabit rant tekniğinin, aktüerlerden görüş alınarak Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlandığı, görmezden gelinmemesi gerektiği de savunulmaktadır³⁴⁴. Bu görüşe karşı olarak Kılıçoğlu, progresif rant tekniğinin daha basit ve anlaşılır olduğunu, hesap karmaşıklığını önemli ölçüde azalttığını, bu sebeple tercih edilebileceğini belirtmektedir³⁴⁵. Yargıtay ise istikrarlı bir şekilde Progresif rant yönteminin uygulanması yönünde kararlar vermektedir³⁴⁶. Yargıtay kararlarında, Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu ekonomik konjonktür, ücret artışlarının muayyen bir süreden sonra durduğu ve bir yıllık mevduat faizinin ulaştığı düzey, ülke gerçekleri, milli gelirdeki artış ve bu artışlardan çalışanlara

³⁴² Mustafa Kılıçoğlu, *Trafik Kazası, İş Kazası, Meslek Hastalığı, Haksız Fiil Sonucu Ölümden Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı*, (Ankara: Bölge Yayınevi, 2019) s. 47.

³⁴³ Soytürk, s. 71; Kayıhan ve Selanik, Tazminat Hesaplaması, s. 13.

³⁴⁴ Kayıhan ve Selanik, Tazminat Hesaplaması, s. 15.

³⁴⁵ M. Kılıçoğlu, Tazminat, s.75.

³⁴⁶ Y. 21. HD. T. 03.12.2019, E. 2019/18, K. 2019/7425 Sayılı karar; Y. 21. HD. T. 14.10.2019, E. 2018/5397, K. 2019/6072 Sayılı karar; Y. 21. HD. T. 10.09.2019, E. 2018/4223, K. 2019/4927 Sayılı karar; Y. 21. HD. T. 18.06.2019, E. 2018/5880, K. 2019/4514 Sayılı karar; Y. 21. HD. T. 12.06.2019, E. 2018/7257, K. 2019/4243 Sayılı karar; Y. 21. HD. T. 13.05.2019, E. 2018/6455, K. 2019/3643 Sayılı karar.

ayrılabilen pay oranları gibi unsurların dikkate alınarak hesaplama yapılmasına karar verilmesi gerektiğini belirterek, progresif rant yönteminin uygulanmasına dair kararlar vermiştir³⁴⁷. Bu noktada bizim görüşümüz de progresif rant yönteminin uygulanmasından yanadır. Bedensel zararlarda tazminatın belirlenmesinde zaten iskonto oranı uygulanmışken, teknik faiz adı altında ikinci bir iskonto oranı uygulanmamalıdır. Bu nedenle Yargıtay'ın görüşüne katılıyoruz.

4- Anayasa Mahkemesi (17.07.2020 Tarih 2019/40 Esas ve 2020/40 Karar Sayılı Kararı ile 29.12.2022 Tarih 2021/82 Esas 2022/167 Karar Sayılı Kararı) İptal Kararları Bağlamında Bir Değerlendirme

Trafik kazaları sonucu oluşan bedeni zararlarda, tazminatın belirlenmesine dair KTK.'daki düzenleme m. 90'da yer almaktadır. Bu kanun maddesi ilk hâlinde “*Maddî tazminatın biçimi ve kapsamı ile manevî tazminat konularında Borçlar Kanunu'nun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır.*” şeklinde idi. Tazminat konusu tamamen haksız fiil hükümlerine göre çözümlenmekteydi. 14.04.2016 tarihli ve 6704/3 kanun numaralı kanun değişikliği ile birlikte bu maddeye ve KTK. 92. Maddenin “i” bendine tazminatın belirlenmesinde “Genel Şartlar” ibaresi dâhil edildi³⁴⁸. Bu genel şartlar ibaresi, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'nı kast etmektedir.

Bu yeni kanun düzenlemesi, özellikle Genel Şartlar nedeniyle, birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Bahse konu bu Kanun hükmü, tartışma ve itirazların sonucu olarak, Anayasa Mahkemesi'nin 17.07.2020 Tarih 2019/40 Esas 2020/40 Karar numaralı kararı ile iptal edildi. Bu kararda şu açıklamalara yer verildi:

³⁴⁷ Y. 4.HD. T. 05.04.1999, E. 1999/2466, K. 1999/3326 Sayılı kararı; Y. 4.HD. T. 04.02.1992, E. 1990/12490, K. 1992/932 Sayılı kararı.

³⁴⁸ İptal edilen kanun maddesi:

“ Madde 90- Zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamındaki tazminatlar bu Kanun ve bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda öngörülen usul ve esaslara tabidir. Söz konusu tazminatlar ve manevî tazminata ilişkin olarak bu Kanun ve genel şartlarda düzenlenmeyen hususlar hakkında 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır. Madde 92- 1) i) Bu Kanun çerçevesinde hazırlanan zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartları ve ekleri ile tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler. ”

İşleten ve sürücünün tazminat borcu TBK. genel hükümlere göre belirlenmekteyken trafik kazasından bir diğer sorumlu olan sigorta şirketinin borcu ise TBK. genel hükümlere tabi olmayıp Genel Şartlar'a göre hesaplanmaktadır. Bu durum sigortanın en temel mantığı olan borcun teminat altına alınması ilkesine aykırılık doğurmaktadır. Şöyle ki; teminat saikiyle kendisiyle sözleşme akdedilip, ödeme yapılan sigorta şirketi, Genel Şartlar hükümlerine göre yani TBK. genel hükümlerde belirlenen tazminattan daha az bir miktar tazminatla, sorumlu tutulmaktadır.

İlgili kanun değişikliği öncesi hem sürücü ve işletenin hem de sigorta şirketinin sorumluluğun TBK. haksız fiil hükümlerine göre belirlendiği ve tazminatın belirlenmesinde herhangi bir ikili yapı bulunmadığı ama Genel Şartlar ile birlikte ikili bir yapının ortaya çıktığı ve sorumlu olan kişiye göre tazminat ödeme borcunun değiştiği ifade edilmiştir.

Ayrıca idarenin düzenleyici işlemi niteliğindeki Genel Şartlar ile tazminatın belirlenmesine ve değiştirilmesine olanak tanındığı ifade edilmiştir. Sözleşme özgürlüğüne istisna nitelikte olan Trafik Sigortasının eki niteliğinde olan düzenlemelerin de kanunla düzenlenmesi gerektiği, düzenleyici işlemle düzenlemeyeceği belirtilmiş ve bu sebeple Genel Şartlar'ın Anayasa'ya aykırı olduğu ifade edilmiştir.

Son paragraflarda ise sürücü, işleten ve sigorta şirketleri açısından tazminat hesabının farklı hükümlere tabi olmasının ölçüsüzlük ve dengesizliğe neden olabileceğine değinilmiş, ortaya çıkacak farklı tazminat miktarı nedeniyle bir tarafın fakirleşebileceği diğer tarafın ise sebepsiz zenginleşebileceği belirtilmiştir.

Bu özetlediğimiz nedenlerle Anayasa Mahkemesi, ilgili kanuni düzenlemeyi, Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmiştir.

Bu iptal kararının ardından 09.06.2021 tarihinde 7327 sayılı kanunun 18. Maddesi ile yeni bir kanuni düzenleme yapılmıştır. Lakin bu düzenleme³⁴⁹ de iptal edilen önceki düzenlemeden, iki farklı tazminat hesabı öngörmesi nedeniyle, pek bir farklılık içermemekte idi. Anayasa Mahkemesinin iptal kararına rağmen, kanun koyucu yine bir benzer düzenlemede bulunmuştur.

Bu düzenlemenin üzerinden çok geçmeden, yeni tarihli kanuni düzenleme de Anayasa Mahkemesi'nin 29.12.2022 Tarih 2021/82 Esas ve 2022/167 Karar sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Bu yeni tarihli kararda önceki gibi detaylı, uzun açıklama yapılmamış ve herhangi bir karşı oy da kullanılmamıştır.

Bu kararda şu açıklamalara yer verilmiştir: Önceki iptal kararında da belirtildiği üzere, işletenin motorlu taşıt işletilmesi nedeniyle taşıdığı hukuki sorumluluğun, haksız fiilden doğan bir sorumluluk olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kanun değişikliği ile getirilen Genel Şartlara göre yapılan tazminat tespitinde, gerçek zarardan çok uzak tazminat miktarlarına ulaşıldığı belirtilmiştir.

Son paragraflarda ise, neredeyse önceki iptal kararındaki aynı ifadeler tekrar edilerek, sigortalının trafik sigortası yaptırmadaki amacının, şahsındaki haksız fiil sorumluluğunu teminat altına aldirmek olduğu belirtilmiş ve kanunun mevcut haline göre tazminat hesapları farklı kurallara tabi olduğu için farklı tazminat miktarı ortaya

³⁴⁹ İptal edilen kanun maddesi:

"Madde 90- Zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamındaki tazminatlar bu Kanunda (...) öngörülen usul ve esaslara tabidir. Bu tazminatlardan;

a) Değer kaybı tazminatı, aracın; piyasa değeri, kullanılmışlık düzeyi, hasara uğrayan parçaları ile hasar tutarı dikkate alınarak,

b) Destekten yoksun kalma tazminatı, ulusal doğum ve ölüm istatistikleri kullanılarak hazırlanan hayat tablosu ve zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarında yüzde 2'yi geçmemek üzere belirlenen iskonto oranı esas alınarak hayat anüiteleri ile genel kabul görmüş aktüerya kurallarına uygun olarak,

c) Sürekli sakatlık tazminatı, ulusal doğum ve ölüm istatistikleri kullanılarak hazırlanan hayat tablosu, zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarında yüzde 2'yi geçmemek üzere belirlenen iskonto oranı ve sürekli sakatlık oranı esas alınarak hayat anüiteleri ile genel kabul görmüş aktüerya kurallarına uygun olarak,

hesaplanır. Söz konusu tazminatlar ve manevi tazminata ilişkin olarak bu Kanunda (...) düzenlenmeyen hususlar hakkında 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından belirlenir."

çıktığı belirtilmiştir. Sürücü, işleten ve sigorta şirketinin tazminat borçlarının kapsamının yine farklılaştığı belirtilmiştir. Bu durumun trafik kazası sonucu bedensel zarar gören kişiyi mağdur edeceği ve trafik sigortasının yapılmasının temel maksadının, bedensel zarar göreni kişiyi daha fazla mağdur etmemek ve zarar görenin gerçek zararını karşılamak olduğu belirtilmiş, yeni kanunla bu amacın bağdaşmayacağı açık olduğu net bir şekilde belirtilmiştir.

Bahsedilen bu nedenlerle kanun düzenlemesinin Anayasa'ya aykırı olduğu belirtilerek düzenleme iptal edilmiştir.

Her iki Anayasa Mahkemesi Kararının da özetinin ardından diyebiliriz ki gerek eski tarihli gerek yeni tarihli Anayasa Mahkemesi iptal kararı, Trafik Sigortası kapsamındaki tazminat hesabında birliğin bulunmaması, iki farklı hesaplama yöntemi öngörülmüş olması, ana gerekçesi ile verilmiştir.

Her ne kadar ilk iptal kararı kanunilik ilkesine aykırılık bağlamında da verilmiş olsa da ikinci kanuni düzenlemede kanunilik ilkesine uyulmuştur ve bu nedenle kanunilik ilkesi ile ilgili herhangi bir iptal gerekçesi bulunmamaktadır.

09/06/2021 yeni tarihli kanuni düzenleme, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararına rağmen ısrarla eski düzenleme gibi kanunlaştırılan bir düzenlemedir. Bu bağlamda verilen yeni tarihli Anayasa Mahkemesi kararının amacı, genel şartları tamamen yok etmeye yöneliktir. Bu düzenleme gereği tazminat hesabında, işleten ve sürücü TBK. haksız fiil hükümlerine göre gerçek zarardan sorumlu olmakta iken, sigorta şirketi ise Genel Şartlar veya KTK. özel hükümleri gereği, gerçek zarardan daha düşük miktarda hesaplanan zarardan sorumlu olmaktaydı. İptal edilen Genel Şartlarda sigorta şirketleri, kendi lehlerine, sadece sigorta şirketlerinin ödeyeceği tazminat miktarının azaltılması şeklinde, avantaj sağlamakta idi.

Anayasa Mahkemesi'nin de belirttiği üzere, bu durum bedensel zarar gören kişiyi zor duruma düşürmekte ve tarafların Trafik Sigortası sözleşmesi akdetmesinin temel

mantığı olan, bedensel zarar görenin gerçek zararının karşılanması mantığına, düşüncesine, gayesine uymamakta idi.

Sonuç itibariyle, yukarıda bahsedilen her iki kanuni düzenleme de Anayasa madde 5, 17 ve 35 düzenlemesi gereği iptal edildi. Bu noktada, Anayasa ile teminat altına alınan devletin temel amaç ve görevleri, kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı ve mülkiyet hakkı gereğince, kanımızca doğru bir karar verilmiştir.

II- Manevi Tazminatın Belirlenmesi

Manevi tazminat, bedensel zarar görenin veya yakınlarının uğradığı acı, elem ve kederin bir nebze olsun bastırılmasını hedefler. Bedensel zarar görenin uğradığı manevi zarar, herhangi bir hesaplama tabii değildir. Bu nedenle manevi tazminat, zararları tam ve kesin olarak telafi edemeyebilir. Lakin manevi tazminat, bedensel zarar görenin veya yakınlarının yaşadıkları acının ve kederin bir kabulü niteliğindedir.

Kanun koyucu TBK. m. 56'da manevi tazminatın, somut olayın özelliklerine göre belirlenmesini hüküm altına almıştır. Bu bağlamda somut olayın özelliklerinin nasıl belirleneceği konusunda açıklama yapılmamış, bu durumun tespiti uygulama ve doktrine bırakılmıştır³⁵⁰. Bu noktada manevi tazminatın miktarı, her somut olaya göre değişebileceğinden, kesin bir miktar belirlemek mümkün değildir. Ancak öğretide ve Yargıtay kararlarında, belli başlı unsurlar göz önünde bulundurularak, manevi tazminatın hâkim tarafından takdir edilmesi öngörülmüştür.

Bu başlık kapsamında hem bu unsurları hem de hâkimin takdir yetkisini ele alacağız.

³⁵⁰ Ayşe Dilşad Keskin, *Objektif Manevi Zarar Teorisi Açısından Manevi Tazminat* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2016), s. 212; Fulya Erlüle, *Türk Borçlar Kanunu'na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), s. 172.

A- Manevi Tazminatın Belirlenmesinde Etkili Olan Unsurlar

Bedensel zararlarda manevi tazminatın belirlenmesinde göz önünde bulundurulması gereken, sınırlı sayıda olmamak kaydıyla³⁵¹ başlıca unsurlar şunlardır³⁵².

Manevi tazminatın belirlenmesine etki eden unsurlar, somut olayın özellikleridir. Yargıtay kararları gereği ise somut olayın özellikleri şu ölçütlere göre belirlenmektedir: meydana gelen ihlalin ve zararın ağırlığı, zarar verene dair etkenler, zarar görene dair etkenler, paranın satın alma gücü³⁵³.

1- Meydana Gelen İhlalin ve Zararın Ağırlığı

Manevi tazminatın belirlenmesinde, somut olayın özelliklerinin belirlenmesi için ilk göz önünde bulundurulması gereken unsur, meydana gelen ihlalin ve zararın ağırlığıdır³⁵⁴.

İlk olarak zarar verenin ihlalinin ağırlığı önem arz etmektedir. Bu noktada, zarar veren kişinin yaptığı eylem kasta yaklaşan bir şekilde gerçekleştirmişse manevi tazminat

³⁵¹ Arzu Genç Arıdemir, *Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2008), s. 218.

³⁵² Kıraç, s. 117.

³⁵³ Y. HGK. T. 07.02.2018, E. 2017/21-1592, K. 2018/127 Sayılı kararı; Y. HGK. T. 28.05.2023, E. 2003/21-368, K. 2003/355 Sayılı kararı; Y. HGK. T. 23.06.2004, E. 2004/13-291, K. 2004/370 Sayılı kararında; "... Bu ilkeler gözetildiğinde ; aslolan insan yaşamıdır ve bu yaşamın yitirilmesinin yakınlarında açtığı derin ızdırabı hiçbir değer telafi etmesi olanaklı değildir. Burada amaçlanan sadece bir nebze olsun rahatlama duygusu vermek; öte yandan da zarar veren yanı da dikkat ve özen göstermek konusunda etkileyecek bir yaptırımla, caydırıcı olabilmektir.

Mahkemece, ülkenin ekonomik koşulları, paranın alım gücü , tarafların mali ve içtimai durumları, davalıların eyleminin niteliği ve atfedilen kusur oranı, davacılar yaratılan elem ve ızdırabın ağırlığı ve manevi tazminatın belirlenmesine ilişkin tüm ilke ve kurallar nazara alınarak davacılar lehine hükmedilen tazminat miktarları yerindedir..." şeklinde karar vermiştir.

³⁵⁴ O. Gökhan Antalya, *Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması-Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı Olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi-* (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2017), s. 225; Erlüle, s. 358; A. M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 411.

miktarı artırılabilir. Buna karşın, zarar veren kişi elinden gelen tüm önlemleri almasına rağmen ilgili zarar verici olayı engelleyememişse, bu durumda da manevi tazminat miktarı azaltılabilecektir.

Meydana gelen zararın ağırlığını tespit için, mevcut olay hiç yaşanmamış olsaydı kişilerin oluşacak olan ruh hali ile mevcut olay yaşandıktan sonraki kişilerin ruh hali karşılaştırılmalıdır³⁵⁵. Bu bağlamda olayın şiddeti, yoğunluğu, aşırılığı varsa ilgili olay sonrası tedavi süreci dikkate alınmalıdır³⁵⁶. Bu noktada tespit, bedensel zarar gören veya yakınlarının yaşadığı acı, elem, keder ve katlandıkları ruhsal çöküntüye göre yapılacaktır.

Normal şartlar kapsamında meydana gelen bir olay ile korkunç bir biçimde meydana gelen bir olay, manevi tazminat miktarı bakımından eşit tutulmamalıdır³⁵⁷. Bu konudaki Yargıtay kararları da bu yöndedir³⁵⁸.

Bu bağlamda zararın ağırlığı açısından örnek vermek gerekirse, bedensel zarara uğrayan kişinin, bu zarar nedeniyle yatalak olması, felç olması ağır bedensel zarar kapsamına girmektedir³⁵⁹. Bu nedenle, kaza sonucu basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek bir zarar oluşması ile bu durumlar arasında manevi tazminat miktarı arasında fark olması gerekecektir.

³⁵⁵ Şeref Ertaş, "Manevi Tazminatın Hukuki Niteliği ve Miktarının Tespiti", *Prof. Dr. İlhan E. Postacıoğlu'na Armağan* (İstanbul, Bayrak Matbaacılık, 1990), s. 89.

³⁵⁶ Nihat Yavuz, *Türk Borçlar Kanunu'nun Getirdiği Değişiklikler ve Yenilikler Genel Hükümler – Özel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2012), s. 82; Ertaş, s. 90; Erlüle, s. 358.

³⁵⁷ Ergün Orhunöz, *Ölüm ve Cismani Zararlarda Manevi Tazminat* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1999), s. 63.

³⁵⁸ Y. 21. HD. T. 09.02.2016, E. 2015/15481, K. 2016/1530 Sayılı kararı.

³⁵⁹ Antalya, Manevi Zarar, s. 232.

2- Zarar Verene Dair Etkenler

Manevi tazminat belirlenirken zarar verene dair etkenler, son derece önem arz etmektedir. Bu etkenlerden kasıt, zarar verenin kusuru ve ekonomik durumudur.

a- Zarar Verenin Kusuru

Kusur konusu hem maddi tazminatın hem de manevi tazminatın belirlenmesi açısından, dikkate alınması gereken bir konudur. Zarar verenin kusuru ile ilgili incelemeyi daha önce maddi tazminatın belirlenmesi başlığı altında yapmıştık³⁶⁰. Bu nedenle tekrara düşmemek adına bu konuyu yeniden açıklamayacağız.

b- Zarar Verenin Ekonomik Durumu

Bedensel zarar sonucu manevi tazminatın belirlenmesi için esas alınacak kişi asıl olarak zarar görendir³⁶¹. Çünkü ilgili zarar, bedensel zarar gören kişide oluşmaktadır. Lakin TBK. m. 52/2 hükmü gereği, zarar veren, zarara hafif kusuru nedeniyle sebep olmuşsa, ayrıca bu tazminat nedeniyle yoksulluğa düşecek ise ve son olarak hakkaniyet bu durumu haklı kılarsa, hâkim tazminattan indirim yapabilecektir.

3- Zarar Görene Dair Etkenler

Manevi tazminat belirlenirken zarar görene dair etkenler de son derece önem arz etmektedir. Bu etkenlerden kast; zarar görenin kusuru, müterafik kusuru, bünyevi yatkınlığı, yaşı ile hatırlatması bulunup bulunmadığıdır.

³⁶⁰ Bkz. Kusur başlığı altında yapılan açıklamalar.

³⁶¹ Kıraç, s. 122.

a- Zarar Görenin Kusuru, Müterafik Kusuru ve Hatır Taşması

Zarar görenin kusuru, müterafik kusuru ile hatır taşması konusu hem maddi tazminatın hem de manevi tazminatın miktarının belirlenmesi açısından, dikkate alınması gereken konulardır. Bu başlıklar ile ilgili incelemeyi daha önce maddi tazminatın belirlenmesi başlığı altında yapmıştık³⁶². Bu nedenle tekrara düşmemek adına bu konuları yeniden açıklamayacağız.

b- Zarar Görenin Bünyevi Yatkınlığı

Manevi zararın tespitinde göz önünde bulundurulması gereken bir diğer önemli husus ise zarar görenini bünyevi yatkınlığıdır³⁶³. Bünyevi yatkınlık deyişinden kastımız; kişinin içinde bulunduğu sağlık şartları gereği, küçük olaylardan dahi büyük ölçüde etkilenebilmesi durumudur³⁶⁴. Bu durumu örnek olarak; kalp hastası olan kişinin kavga nedeniyle kalp krizi geçirip ölmesi veya hemofili hastası olan kişinin, basit bir yaralama sonucu kanamanın durdurulamaması nedeniyle ölmesi, durumları gösterilebilir³⁶⁵.

Bedensel zarar gören kişinin, bünyesinden kaynaklı olarak elinde olmayan nedenlerle zararın artmasına vesile olduğu böyle durumlarda, manevi zarar miktarında indirim yapılması gerekmektedir. Meğerki; zarar veren, zarar görenin bu bünyevi yatkınlık durumunu bildiği veya bilmesi gerektiği halde bahse konu bedensel zarar fiilini gerçekleştirmiş olsun³⁶⁶.

³⁶² Bkz. Bedensel Zarara Uygulanacak İndirim Nedenleri başlığı altında yapılan açıklamalar.

³⁶³ Kıraç, s. 128.

³⁶⁴ Hülya Atlan, *Manevi Zararı Tazmin Yolları*, 1. bs (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015), s. 221; Erlüle, s. 401.

³⁶⁵ Eren, Borçlar Hukuku, s. 773.

³⁶⁶ Erlüle, s. 402.

c- Zarar Görenin Yaşı

Bedensel zarar görenin yaşı da manevi tazminatın hesabında etkili olmaktadır³⁶⁷. Kişinin yaşının tazminata etkisi konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır³⁶⁸. Bu etkinin tazminat miktarını artırıcı mı yoksa azaltıcı bir etki doğurması gerektiği hususunda tartışma bulunmaktadır.

Bu konuda ilk görüş, genç kimsenin, yaşam süresi uzun olduğu için ilgili manevi zararı daha uzun süre çekecek olması nedeniyle, tazminat miktarının artırılması görüşündedir. Bu görüş yaşlı kimse ve yakınları için ilgili manevi zararın daha kısa süreceğinin ifade etmektedir³⁶⁹. Diğer görüş ise genç kimsenin oluşan manevi zarara karşı daha fazla mukavemet gösterebileceği, sırf kişinin yaşam süresi beklentisinin azalmış olması nedeniyle genç bir kişiden daha az tazminat öngörülemeyeceğini savunmaktadır³⁷⁰. Kanımızca, genç kişilerin uğradığı manevi zarara daha uzun süre katlanması gerekeceği için, yaşı nedeniyle manevi tazminat miktarında artırım yapılması gerekmektedir.

Son olarak, zarar görene dair bu etkenlerin haricinde, zarar görenin sosyal ve ekonomik durumunun da manevi zararın belirlenmesinde etkili olup olmadığı tartışmalı bir konudur³⁷¹. TBK. kanun değişiklik gerekçesi ve adalet komisyonu açıklamasında³⁷², tarafların sosyal, ekonomik durumlarının, sıfat ve makamlarının takdir nedeni oluşturmayacağı belirtilmiştir. Kanımızca da tarafların sosyal, ekonomik durumlarının, sıfat ve makamlarının takdir nedeni olması, Anayasa madde 10'da düzenlenen herkesin kanun önünde eşit olduğu ilkesine aykırılık oluşturacaktır.

³⁶⁷ Kırac, s.131.

³⁶⁸ Antalya, Manevi Zarar, s. 236; Keskin, Manevi Zarar, s. 321.

³⁶⁹ Ertaş, s. 93.

³⁷⁰ Hülya Atlan, Manevi Zarar, s.171.

³⁷¹ Ertaş, s. 95; Pınar Çetin, “Manevi Tazminat Davasının Hukuki Niteliği ve Özellikle Tazminat Miktarının Belirlenmesi” (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2007), s. 97.

³⁷² Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu.

4- Paranın Satın Alma Gücü

Ülkemizde uzun yıllardır çözilemeyen davaların uzun sürme problemi ile yine ülkemizde uzun yıllardır yaşanan yüksek enflasyon probleminin birleşmesi sonucu, yargılamalarda paranın satın alma gücü sorunu ortaya çıkmaktadır.

TBK. m. 56 hükmü gereği, uygun bir miktar tazminat belirlenmesi gerekmektedir. Paranın satın alma gücünün sürekli değişmesi neticesi, uygun miktar da sürekli değişeceği için, hâkimin herhangi bir bedel belirlenmesi zorlaşacaktır. Hâkim tarafından takdir edilen bedelin, hüküm tarihinde de elverişsiz, yetersiz, beyhude bir tutar olmamalıdır³⁷³. Yargıtay da manevi tazminatın belirlenmesi ile ilgili kararlarında, paranın satın alma gücüne atıf yapmış ve bu konuya özen göstermiştir³⁷⁴.

B- Manevi Tazminatın Belirlenmesi Hâkimin Takdir Yetkisi

Tez konumuz kapsamında, manevi tazminatın belirlenmesi hususunda son başlığımız hâkimin takdir yetkisidir. Kanun koyucu, yaşamda sınırsız sayıda olan her ayrıntıyı kanunla düzenleyemeyeceği için, hâkime takdir yetkisi vermek durumundadır. Hâkime bu takdir yetkisi TMK. m. 4 gereği tanınmıştır. Bu maddeye göre hâkimin hukuka ve hakkaniyete uygun olacak şekilde karar vermesi hüküm altına alınmıştır.

Kanun koyucu TBK. m. 56 düzenlemesindeki “uygun bir miktar” ibaresiyle, hâkime manevi tazminatın belirlenmesi noktasında takdir yetkisi tanımıştır. Hâkime verilen bu takdir yetkisi sınırsız değildir³⁷⁵, bu takdir yetkisinin kullanılması birtakım ölçütlerle sınırlandırılmıştır³⁷⁶. Bahse konu kanun metninden de anlaşılacağı üzere,

³⁷³ Keskin, Manevi Zarar, s. 333.

³⁷⁴ Y. HGK. T. 28.03.2014, E. 2013/21-2219, K. 2014/411 sayılı kararı.; Y. 21. HD. T. 17.02.2021, E. 2013/20021, K. 2014/2381 sayılı kararı.

³⁷⁵ Y. 17. HD. T. 15.04.2019, E. 2016/11473, K. 2019/4719 sayılı kararı.

³⁷⁶ Erlüle, s. 350; Antalya, Manevi Zarar, s. 74.

hakkaniyete uygun şekilde kullanılmalıdır. Bu noktada hâkimin somut olaydaki unsurları göz önünde bulundurması gerekecektir³⁷⁷.

Hâkim, takdir yetkisini kullanırken kanunun çizdiği sınırları göz önünde bulundurulmalıdır³⁷⁸. Yine hâkim, kullandığı takdir yetkisini gerekçelendirmelidir. Böylelikle hâkimin hangi sebep, güdü, saiklerle bahse konu takdiri kararı verdiği anlaşılacaktır³⁷⁹. Son olarak hâkimin bu takdir yetkisi, üst mahkemelerin denetimi kapsamındadır. Bu durum, hâkimin takdir yetkisini kullanırken, verdiği kararın incelemeye tabi olduğu bilinciyle hareket etmesini sağlayacaktır.

³⁷⁷ Hülya Atlan, “Beden Bütünlüğünün İhlalinde Manevi Tazminat Miktarının Belirlenmesi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65, sy 4 (2016): s. 2665; Antalya, Manevi Zarar, s. 73.

³⁷⁸ Keskin, Manevi Zarar, s. 283; Atlan, “Manevi Tazminat”, s. 91.

³⁷⁹ Antalya, Manevi Zarar, s. 75.

SONUÇ

Trafik kazaları sonucu oluşan bedensel zararlarda tazminatın belirlenmesi, geçmişten günümüze değin tartışılan bir konu olmuştur ve ileride de tartışılması muhtemeldir. Bu konuda belirtmemiz gereken ilk husus, bu tartışmalarda günümüze kadar tekdüze bir görüş ortaya çıkmamış, yeknesak bir içtihat oluşmamıştır. Bu tartışmaların özünde trafik kazası sonrası zarar görende oluşan gerçek zarar bulunmaktadır. Lakin tarafların anlaşılmadığı gerçek zararın nasıl belirleneceği konusudur.

Öncelikle belirtmemiz gerekir ki bahse konu tazminat, geleceğe dair olasılık hesabıyla belirlenmektedir. Bu sebeple hiçbir şüphe oluşturmayan ve mutlak bir tazminat bulunması, geleceği görmemiz mümkün olmadığı için, son derece zordur. Bu noktada kanun koyucu yanılmaya payını en aza indirmeli ve bu pay çerçevesinde oluşacak değişikliklere taraflar katlanmalıdır.

Bu tazminat belirlenmesinde birçok etken yer almasına rağmen tartışmalar, tazminat hesabı noktasında yoğunlaşmaktadır. Tazminat hesabına esas alınacak yaşam tablosu konusunda, TRH-2010 yaşam tablosu kullanılması, ülkemizdeki şartlara uygun olarak geliştirilmiş olması nedeniyle, yerleşik içtihat haline gelmeye başlamıştır. Kanımızca tazminat için kullanılacak hesap yöntemi için de böyle akılcı bir yöntem geliştirilmesi halinde, tüm tarafları memnun etmek mümkün olmayacaksa bile, yerleşik bir içtihat oluşturulabilecektir.

Özellikle tazminat hesabı konusunda, kullanılan hesap yöntemlerinin değişikliğiyle birlikte tazminat miktarında da ciddi değişiklikler ortaya çıkması nedeniyle, tazminat tarafları arasında ciddi uyuşmazlıklar ortaya çıkarmaktadır.

Bu tazminatın belirlenmesinde hem zarar görenin hem de zarardan sorumlu olanların ileri sürdükleri argümanlar ciddi, dikkate değer niteliktedir. Bu sebepler nedeniyle de uyuşmazlıklar yıllardır tartışılmalıdır. Tazminat hesabına esas olan; bedensel zarar

görenin yıllar içindeki maaş artışı, ülkedeki yıllar içindeki enflasyon oranı, banka mevduat faiz oranları, çalışma gücüyle yıllar sonra kazanılacak paranın toplu şekilde ödenmesi, toplu alınan paranın yatırıma yönlendirilmesi sonucu oluşacak getiri, teknik faiz vb. konular, bir tarafın sebepsiz zenginleşmesini sağlayacak iken diğer tarafı fakirleştirecek olması nedeniyle tartışmaların odak noktasındadır.

Bu konuya dair tezimizde incelediğimiz Anayasa Mahkemesinin iptal kararları, tazminat hesabındaki ikili yapının kaldırılmasına yöneliktir ve kanımızca da tazminat sorumluları için farklı hesaplama yapılması kabul edilebilir nitelikte değildir. Anayasa mahkemesinin görüşleri yerindedir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarında belirtildiği üzere TBK. gereği gerçek zararın bulunup tazminata uygulanması gerekmektedir. Özellikle tazminat borcunu teminat altına alan sigorta şirketlerine farklı, diğer sorumlulara farklı şekilde tazminat hesabı yapılması, kabul edilemez niteliktedir.

Her ne kadar bedensel zararlarda, TBK. gereği gerçek zararın bulunup, tazminat hesabına uygulanması gerektiği görüşünde olsak da TBK.'da bedensel zararların nasıl belirleneceğine dair hükümler bulunmamaktadır. TBK. m. 55'te bedensel zararların TBK.'da yer alan sorumluluk hukuku ilkelerine göre belirlenmesi öngörülmüştür lakin detaylı herhangi bir açıklamada bulunulmamıştır. Bu durum kanun boşluğu oluşturmaktadır. Bu sebeple de farklı kurumlar farklı hesaplamalar yapabilmektedir. Örneğin SGK. bedensel zararları belirlerken, kurum içi belirlediği yöntemleri kullanmaktadır. Sigorta Tahkim Komisyonu kapsamında yapılan yargılamalarda, iptal edilen Trafik Sigortası Genel Şartlarına göre SGK.'dan farklı hesaplama yöntemleri uygulanmıştır. Bu yöntemlerin haricinde Yargıtay'ın farklı daireleri yine farklı hesaplama sistemleriyle farklı kararlar verebilmiştir. Bu noktada en büyük problem iyi veya kötü herhangi bir belirliliğin, yeknesak bir yöntemin olmamasıdır.

Trafik kazaları sonucu oluşan bedensel zararlarda, tazminatın belirlenmesine dair tartışmaların giderilebilmesi için öncelikle tazminat hesabına dair ölçütlerin, kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Genel şartlar, yönetmelik, tebliğ gibi düzenlemelerle,

vatandaşlara yaptırılması kanun gereği zorunlu tutulan Trafik Sigortası'nın içeriği belirlenemez. Kanun koyucu mevcut kanun boşluğunu, tarafların menfaat dengesini göz önünde bulundurarak, hakkaniyet ilkesi uyarınca doldurması gerekmektedir.

Bahse konu bu tazminatın belirlenmesi, sadece hukuki muhakeme ile çözülebilecek nitelikte değildir. Aktüer biliminden, matematik hesabından yararlanılması gerektiği izahtan varestedir. Bu kapsamda tazminat hesabında asıl aranılan hedefin gerçek zarar olduğu unutulmamalı, bu bağlamda kullanılacak hesap yöntemine dair esaslar hakkaniyetli bir şekilde belirlenmeli ayrıca aktüer hesap formüllerinin kural ve ilkeleri netleştirilmelidir. Tazminat hesaplamasında zaten iskonto oranı uygulanmışken, teknik faiz adı altında ikinci bir iskonto oranı uygulanmamalıdır. Sigorta primlerinin artması gerekçe gösterilerek gerçek zarardan ayrılan hesap metotları savunulmamalıdır. Gerçek zarar hesabı yapıldığında sigorta primlerinin artacağı savunması, kabul edilebilir bir savunma değildir. Bu durum gerçek zarardan daha az miktarda tazminat hesaplanarak değil ülkedeki ekonomik refah seviyesi artırılarak çözülmelidir.

Gerçek zarara dair kuralların belirlenmesinden ardından, ülkenin güncel refah seviyesine ve diğer etkenlere göre aktüer hesabında tekrar güncellemeye ihtiyaç duyabilir. Ülkenin mevcut durumu göz önünde bulundurularak (özellikle enflasyon, banka mevduatı faizi vs. ölçütler) tazminat hesaplama sistemi güncellemelere açık bir şekilde düzenlenmelidir. Tazminat tarafları ise kanun koyucu tarafından olabildiğince azaltılmaya çalışılan yanılma payına katlanmalı ve yargıda da bu yönde içtihat oluşturulmalıdır.

Trafik kazaları sonucu oluşan bedensel zararlarda tazminatın tespitinde belirlilik, sabitlik, yerleşik bir sistem bulunması tazminatın tüm taraflarının lehine bir durum olacaktır. Şöyle ki bu durum tazminat sorumlularından sigorta şirketleri için öngörü sağlayacak ve yıllık finansal planlamalarının daha gerçekçi olmasını sağlayacaktır. Bedensel zarar gören ise, tartışmalarla uzayan yargılamalardan kurtulup, tazminata

daha kısa sürede ulaşabilecektir. Bahsedilen bu nedenlerle herkesin lehine olacak bu düzenlemelerin bir an önce hayata geçirilmesi büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA*³⁸⁰

Abduloğlu, Tuğçe Gülşen. “Haksız Fiilde Bedensel Zararlar Ve Bedensel Zarardan Sorumluluk”. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, 2022.

Akartepe, Alpaslan. “Türk Borçlar Hukukuna göre Destekten Yoksun Kalma Tazminatı” Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 1994.

Akın, Levent. *İş Kazasından Doğan Maddi Tazminat*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2001.

Alsancak, Muhammed İkbâl. “Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Kapsamında Bedensel Zarar Görenlerin Sigorta Sözleşmesinden Doğan Hakları”. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, 2021.

Antalya, O. Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. C. I. İstanbul: Seçkin, 2019. (Kısaltılmışı: Antalya, C. I)

Antalya, O. Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. C. II. İstanbul: Seçkin, 2015. (Antalya C. II)

Antalya, O. Gökhan. *Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması-Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı Olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi-*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2017. (Kısaltılmışı: Antalya, Manevi Zarar)

Arseven, Haydar. *Sigorta Hukuku Ana Prensipler Genel Hükümler*. İstanbul: Beta Yayınları, 1991.

Atlan, Hülya. “Beden Bütünlüğünün İhlalinde Manevi Tazminat Miktarının Belirlenmesi”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65, sy 4 (2016): 2659-83. (Kısaltılmışı: Atlan, Manevi Tazminat)

* Birden fazla eserine atıf yapılan yazarlar için kısaltmalar parantez içerisinde gösterilmiştir. Aynı soyadı taşıyan yazarlar için yapılan kısaltmalar da parantez içerisinde gösterilmiştir.

Atlan, Hülya. *Manevi Zararı Tazmin Yolları*. 1. bs. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015. (Kısaltılmışı: Atlan, Manevi Zarar)

Avcı Braun, Cihan. “Haksız Fiilde Bedensel Zararın İspatına Ve Bedensel Zarardan Sorumluluğa İlişkin Bir Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 64, sy 1 (2015): 37-64.

Ayan, Mehmet. *Tıbbî Müdahalelerden Doğan Sorumluluk*. Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları, 1991.

Bağrıaçık, Safiye Nur. “Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sorumluluğu.” *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2, sy. 1 (2016): s. 255-275.

Bahar, Ayşe Dürüye. "Tıbbî Hata Kaynaklı Ölümelerde Destekten Yoksun Kalma Tazminatı." Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi, 2014.

Baykın, Celaleddin. "İş Kazası Ve Meslek Hastalığında Destekten Yoksun Kalma Tazminatı." Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2019.

Baysal, Başak. *Haksız Fiil Hukuku*. 1. bs. İstanbul: On iki levha, 2019. (Baysal, Haksız Fiil)

Baysal, Başak. *Zarar Görenin Kusuru (Müterafik Kusur)*. İstanbul: On iki levha, 2012. (Baysal, Müterafik Kusur)

Berk, Enes. "Karayolları Trafik Kanunu'nda Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sigorta Şirketinin Sorumluluğu." Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2016.

Bilge, Mehmet Emin. “Hatır İçin Taşınanın Uğradığı Zararların Trafik Sigortası Kapsamında Olup Olmadığı Sorunu ve Yargıtay Uygulaması” *Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, sy. 1 (2001): s. 331-347.

Bozer, Ali. *Sigorta Hukuku Genel Hükümler – Bazı Sigorta Türleri*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2004.

Bozkurt, Emre Can. “Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk (Zorunlu Trafik) Sigortasında Sigortacının Zarar Görene Karşı İleri Sürebileceği Savunmalar”. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, 2021.

Bulgur, Meltem Hayat. “Karayolları Trafik Kanunu’na Göre Tehlike Sorumluluğu”. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

Canbolat, Ferhat, ve Günhan Gönül Koşar. “Sigorta Şirketinin Motorlu Aracın İşletilmesinden Doğan Hukuki Sorumluluğunda Zarar Görenin (Müterafik) Kusuru ve Dikkate Alınması”. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, sy. Özel Sayı (Ekim 2022): 165-199. <https://doi.org/10.32957/hacettepehdf.1114338>.

Cebe, Mehmet Sinan. *Destekten Yoksunluk ve İş Göremezlik Tazminatı*. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

Çakırca, Seda İrem. *Türk Sorumluluk Hukukunda Yansıma Zararı*. 4. bs. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012.

Çelik, Çelik. Ahmet. *Bedensel Zararlar*. 2. bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021. (Kısaltılmışı: Çelik, Bedensel Zararlar)

Çelik, Çelik Ahmet. "Geçmişten Bugüne Tazminat Hesapları". erişim 2023, <http://www.tazminathukuku.com/arastirma-yazilari/gecmisten-bugune-tazminat-hesaplari.htm> (Kısaltılmışı: Çelik, Tazminat Hesapları)

Çelik, Çelik Ahmet. *Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021. (Kısaltılmışı: Çelik, Destekten Yoksunluk)

Çelik, Çelik Ahmet. *Trafik Kazalarında Tazminat ve Sigorta (Hukuk ve Ceza Sorumluluğu)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019. (Kısaltılmışı: Çelik, Tazminat ve Sigorta)

Çetin, Münevver. "Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Kapsamında Sigorta Şirketinin Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sorumluluğu." Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, 2020. (Kısaltılmışı: M. Çetin, Destekten Yoksun Kalma)

Çetin, Pınar. “Manevi Tazminat Davasının Hukuki Niteliği ve Özellikle Tazminat Miktarının Belirlenmesi.” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2007. (Kısaltılmışı: P. Çetin, Manevi Tazminat)

Deschenaux, Henri, ve Tercier, Pierre. *Sorumluluk Hukuku*. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1983.

Dönmez Piri, Yasemin. "Türk Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı." Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2011.

Durak, Yasemin ve Şahin, Turan. “Hatır İçin Taşıma = (Giving A Lift)”. *Journal of Istanbul University Law Faculty* 73, sy 1 (2016): 339-62.

Düzgün Aslan, Ülgen. “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mâli Sorumluluk Sigortasında (Trafik Sigortası) Zarar Kavramı ve Sigortacının Rücu Hakkı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi (Batider)* 29, sy 3 (2013).

Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021. (Kısaltılmışı: Eren, Borçlar Hukuku)

Eren, Fikret. “Karayolları Trafik Kanununa Göre Motorlu Araç İşletenin Akit Dışı Sorumluluğunun Hukuki Niteliği ve Unsurları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 39, sy.1 (1987): 159-213. (Kısaltılmışı: Eren, Akit Dışı Sorumluluk)

Eren, Fikret. *Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağı Teorisi*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1975. (Kısaltılmışı: Eren, Sorumluluk Hukuku)

Ergüne, Mehmet Serkan. *Destekten Yoksun Kalma Tazminatı. Sigorta Hukuku Sempozyumları içinde. (Ed.) Samim Ünan-Emine Yazıcıoğlu*, İstanbul: On iki levha, 2018. (Kısaltılmışı: Ergüne, Destekten Yoksun Kalma)

Ergüne, Mehmet Serkan. “Olumsuz Zarar”. İstanbul Üniversitesi, 2008. (Kısaltılmışı: Ergüne, Olumsuz Zarar)

Erlüle, Fulya. *Türk Borçlar Kanunu’na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat*. 3. bs. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Ertaş, şeref. “Manevi Tazminatın Hukuki Niteliği ve Miktarının Tespiti”. *Prof. Dr. İlhan E. Postacioęlu’na Armağan*, İstanbul: Bayrak Matbaacılık, 1990 s. 65-111.

Eryılmaz, Emre. “Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortalarında Destekten Yoksun Kalma Tazminatı.” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2022.

Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin. *Boręlar Hukuku Genel Hükümler*. 2. bs. C. I. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1976.

Franko, Nisim. *Hatır Nakliyatı ve Hukuki Mahiyet.*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1992.

Genę Arıdemir, Arzu. *Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2008.

Gökcan, Hasan Tahsin. *Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016. (Kısaltılmışı: Gökcan, Haksız Fiil)

Gökcan, Hasan Tahsin. *Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta ve Rücu Davaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018. (Kısaltılmışı: Gökcan, Sorumluluk)

Gökyayla, Kadir Emre. “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı.” Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2004.

Güleç Uçakhan, Sema. “6704 Sayılı ‘Torba Kanun’ Kapsamında Trafik Sigortalarında Yapılan Değişiklikler”. *Terazi Hukuk Dergisi* 11, sy 118 (2016): 158-65. (Kısaltılmışı: Güleç Uçakhan, Trafik Sigortası)

Güleç Uçakhan, Sema. *Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması*. 7. bs. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2014. (Kısaltılmışı: Güleç Uçakhan, Maddi Tazminat)

Günay, Erhan. *Yargıtay, Bam Kararları ve Öğreti Görüşü Işığında Kusursuz Sorumluluğa Dayalı Tazminat İstemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

Günay, Erhan. “Yargıtay Kararları Eşliğinde Trafik Kazalarında Sorumluluk Türleri ve Manevi Tazminat Davası”. *Terazi Hukuk Dergisi* 11, sy 115 (2016): 64-70.

Gündüz, Hakan. “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2004.

Gürbüz, Metin. *Beden Tamliğının İhlali ve Ölüm Hallerinde Doğan Maddi Zararların Hesaplanması ve Tazminat Tayini*. 1. bs. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2001.

Gürsoy, Kemal Tahir. “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 29, sy 1 (1972): 143-97.

Güven, Tuba. “Destekten Yoksun Kalma Tazminatında İşletenin Kusurunun Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasında Sigortacının Sorumluluğuna Etkisi”. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, 2019.

Güzel, Ali, Ali Rıza Okur ve Nurşen Caniklioğlu. *Sosyal Güvenlik Hukuku*. İstanbul: Beta yayınları, 19. Baskı, 2020.

Havutçu, Ayşe ve Gökyayla, Kadir Emre. *Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1999.

İnan, Ali Naim. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1979.

İyimaya, Ahmet. *Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sorunları*. 1. Baskı. Ankara: Vedat Kitapçılık, 1990. (Kısaltılmışı: İyimaya, Sorumluluk)

İyimaya, Ahmet. "Hatır Taşımacılığı" *Yargıtay Dergisi*, 15, sy. Özel Sayı (1989): s. 746-771. (Kısaltılmışı: İyimaya, Hatır Taşımacılığı)

Kaba, Gizem. *Destekten Yoksun Kalma Tazminatı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.

Kara, Hacı. *Sigorta Hukuku*. 2. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Karaçor, Furkan Tolga. “Trafik Sigortası; Güvence Hesabı, Rücu ve Maddi Tazminatlar.” Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, 2022.

Karahasan, Mustafa Reşit. *Türk Borçlar Hukuku – Genel Hükümler – 1*. İstanbul: Beta Yayınevi, 2003.

Karasaç, Eda Gülsüm. "Türk Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak KKTC Hukuku'nda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı." Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2023.

Kavçakar Gün, Ümmühan. "Trafik Kazalarında Maddi ve Manevi Tazminat Davaları." Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2021.

Kayıhan, Şaban ve Günergök, Özcan. "Kaza Sigortaları". *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, sy 9 (2020): 221-45. (Kısaltılmışı: Kayıhan ve Günergök, Kaza Sigortaları)

Kayıhan, Şaban ve Günergök, Özcan. "Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri", 6. bs, 97. İstanbul: Umuttepe Yayınları, 2022. (Kısaltılmışı: Kayıhan ve Günergök, Sigorta Hukuku)

Kayıhan, Şaban ve Selanik, Atakan Adem. *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*. 2. İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2023. (Kısaltılmışı: Kayıhan ve Selanik, Alternatif Çözüm Yolları)

Kayıhan, Şaban ve Selanik, Atakan Adem. "Trafik Sigortası Genel Şartlarının Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Kapsamında Bağlayıcılığı". *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, sy Özel Sayı (2022): 77-111. (Kısaltılmışı: Kayıhan ve Selanik, Trafik Sigortası)

Kayıhan, Şaban ve Selanik, Atakan Adem. "Karar İncelemesi – Sigorta Tazminat Hesaplaması – TRH Hesap Tablosu Kullanılması – Teknik Faiz İşletilmesi Hususu". *Lexpera* (01.04.2021) Erişim Tarihi: 12.02.2024, <https://blog.lexpera.com.tr/karar-incelemesi-sigorta-tazminat-hesaplamasi-trh-hesap-tablosu-kullanilmasi-teknik-faiz-isletilmesi-hususu/>. (Kısaltılmışı: Kayıhan ve Selanik, Tazminat Hesaplaması)

Kender, Rayegan. *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku Sigorta Müessesesi Sigorta Sözleşmesi*. İstanbul: On iki Levha Yayınları, 2017.

Keser, Yıldırım. *Anayasa Mahkemesi Kararı Işığında Destekten Yoksun Kalma ve Bedensel Zarar Tazminatında Güncel Gelişmeler*. 1. bs. İstanbul: Aristo Yayınevi, 2020.

- Keskin, Ayşe Dilşad. *Objektif Manevi Zarar Teorisi Açısından Manevi Tazminat*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2016. (Kısaltılmışı: Keskin, Manevi Zarar)
- Keskin, Fikri Tunç. “Uygulamada Sigorta Hukuku (Cilt I)”. *Ankara: Adalet Yayınevi*, 2017. (Kısaltılmışı: Keskin, Sigorta Hukuku)
- Kılıçoğlu, Ahmet Mithat. “*Borçlar Hukuku Genel Hükümler*”, 25. bs. Ankara: Turhan Kitabevi, 2021. (Kısaltılmışı: A.M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku)
- Kılıçoğlu, Mustafa. *Son Hesap Teknikleri ve Zengin İctihatlar Işığında Tazminat Esasları ve Hesap Yöntemleri*. Ankara: Bilge Yayınevi, 2019. (Kısaltılmışı: M. Kılıçoğlu, Tazminat)
- Kılıçoğlu, Mustafa, *Trafik Kazası, İş Kazası, Meslek Hastalığı, Haksız Fiil Sonucu Ölümünden Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı*. Ankara: Bölge Yayınevi, 2019. (Kısaltılmışı: M. Kılıçoğlu, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı)
- Kıraç, Esmâ. “Ağır Bedensel Zararlarda Zarar Görenin Yakınlarının Manevi Tazminat Talebi”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2017.
- Memiş, Tekin. “Zorunlu Trafik Mali Mesuliyet Sigortasında Sigortacının Sorumluluğunun Niteliği ve Sebepsiz Zenginleşme”. İçinde *XX. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 24 Aralık 2004*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, 2005.
- Memiş, Tekin. "Sigorta Hukukunda Ağır Kusur ve Kırmızı Işık İhlali Konulu Bir Hukuk Genel Kurul Kararı Değerlendirmesi" *Reasürör*, sy. 46. (Ekim 2004): s. 4-18, erişim 10.02.2024, https://www.millire.com/dergi/SAYI_54.pdf (Kısaltılmışı: Memiş, Ağır Kusur)
- Müderrişoğlu, Ümit. *Kasko Sigortası*. Ankara: Seçkin, 2020.
- Narter, Sami. *Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Davaları*. 3. bs. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Nomer, Haluk Nami. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta Yayınları, 2023.

Oğuz, Habip. “Sorumluluk Hukukunda Kusur”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, sy 28 (2016): 273-286.

Oğuzman, M. Kemal ve Öz, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 18. bs. C. II. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2023.

Orhunöz, Ergün. *Ölüm ve Cismani Zararlarda Manevi Tazminat*. 1. bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1999. (Kısaltılmışı: Orhunöz, Manevi Tazminat)

Orhunöz, Ergün. *Tazminat Davalarında (Ölüm ve Bedeni Zararlar) Uygulama Sorunları*. 3. bs. İzmir: Egem Yayınevi, 1998. (Kısaltılmışı: Orhunöz, Tazminat Davaları)

Orhunöz, Ergün. *Uygulamada Karayolları Trafik Kanununa Göre Sorumluluk Tazminat ve Sigorta*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1998. (Kısaltılmışı: Orhunöz, Sorumluluk)

Öz, Büşra. “Türk Hukukunda Güvence Hesabı”. Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2022.

Özsunay, Ergun. “Araç Sahibinin Hatır İçin Ücretsiz Taşıdığı veya Aracını Hatır İçin Ücretsiz Olarak Kullandırdığı Şahıslara Karşı Sorumluluğu”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 32, sy. 1 (Temmuz 2011): 161-186. (Kısaltılmışı: Özsunay, Hatır Taşımaları)

Özsunay, Ergun. “Trafik Hukukunda Sorumlu Kişi Olarak <<İşleten>> i (=Araç Sahibi) Tayin Bakımından Trafik Sicilinin Rolü”. *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi* 4, sy. 6 (Haziran 2011): 87-100. (Kısaltılmışı: Özsunay, Trafik Sicili)

Öztürkler, Cemal. *Uygulamanın İçinden Ölüm ve Bedeni Zarar Hallerinde Maddi Tazminatın Hesaplanması Teknikleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003.

Pıtırılı, Burak ve Aladağlı, Ayşe Nur, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatı” *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12, sy. 155-156, (2017): s. 115-163.

Reisoğlu, Safa. *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 25. bs. İstanbul: Beta Yayınevi, 2014.

Selimoğlu, Eda. “Trafik Kazalarının Nedenleri, Sonuçları ve Kazaların Önlenmesine İlişkin Öneriler”. *Ziraat Mühendisliği Dergisi*, sy 361 (2014): 51-54.

Serozan, Rona. "Tazminat Hukukunda Yeni Eğilimler". *Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler III. Sempozyumu (Ankara 12-13 Mayıs 1979)*, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1980, s. 171-176.

Seven, Vural. “Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğunda Sunulacak Belgelerin (Özellikle Sağlık Kurulu Raporu) Dava Şartı ve Temerrüt ile İlişkisi”. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, sy. Özel Sayı (Ekim 2022): 142-64.

Sezer, Ahmet Necdet. “Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Hesaplanmasında Göz önünde Tutulacak Esaslar”. *Yasa Hukuk Dergisi* 3, sy 9 (1980): s. 1269-1299.

Solak, Serdar. “İşverenin İş Kazasından Doğan Sorumluluğu." Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, 2020.

Soytürk, Merve. “Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Bedensel Zararlar Yönünden Zenginleşme Yasağı İlkesi ve Gerçek Zararın Belirlenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2021.

Soysal, Hafize Nisan. "Türk İş Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı." Yüksek Lisans Tezi, Çag Üniversitesi, 2019.

Sucu, Meral. *Hayat Sigortası Matematiği*. Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Aktüerya Bilimleri Bölümü, e-kitap, 2014. Erişim Tarihi: 10.02.2024. <https://tuncayilcim.av.tr/v5/wp-content/uploads/Dr.-Meral-Sucu-Hayat-Sigortas%C4%B1-Matemati%C4%9Fi-1.pdf>

Şahin, Şule, Ezgi Nevruz, Başak Bulut Karageyik, ve Güven Şimşek. *Aktüerya Bilirkişiliği Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplama Yöntemleri*. 2. bs. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022.

Şengün, Nezahat. “Motorlu Araç İşletenlerin Hukuki Sorumluluğu”. Yüksek Lisans Tezi, Antalya Bilim Üniversitesi, 2021.

Tacın, Mustafa Hayri. “Türk Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Davaları”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2016.

Tandoğan, Haluk. *Türk Mesuliyet Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010.

Tekinay, Selahattin Sulhi, Sermet Akman, Halûk Burcuoğlu, ve Atilla Altop. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 7. bs. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993.

Tepedelen, Zekeriya. “Zorunlu Sigortalarda Güvence Hesabı”. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, 2016.

Tiftik, Mustafa. *Akit Dışı Sorumlulukta Maddî Tazminatın Kapsamı*. 1. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 1994.

Topçuoğlu, Süleyman. “Ekonomik Geleceğin Sarsılmasından Doğan Zararların Tazmini”. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2021.

Tunçomağ, Kenan. *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Cilt I. İstanbul: Sermet Matbaası, 1976.

Ulaş, Işıl. “Yeni Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartlarına Göre Bu Sigortanın Kapsamı, Teminat Türleri ve Özellikle Destek Teminatı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 31, sy 2 (2015): 5-36.

Ulaş, Işıl ve Bektaş, İbrahim. *Sigorta Hukuku Birinci Cilt Zarar Sigortaları C. 1*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2023.

Ünan, Samim. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, (Cilt II Sigorta Türlerine İlişkin Özel Hükümler Birinci Bölüm Zarar Sigortaları (Madde 1453 – 1486)*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2016. (Kısaltılmışı: Ünan, Zarar Sigortaları)

Ünan, Samim. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, (Cilt V Yargı Kararları)*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2019. (Kısaltılmışı: Ünan, Yargı Kararları)

Yalçın, Sena. “Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2021.

Yalçinkaya Duman, Aslıhan. “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Kapsamında Sigortacının, Sigorta Ettirene Rücu Hakkı”. Doktora Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2019.

Yalçinkaya, Kemal Salih. “Türk Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Belirlenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2021.

Yaşar, Halis. *Destekten Yoksun Kalma Tazminatı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.

Yaşbey, Erhan. “Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Hesaplama Esasları”. Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi, 2021.

Yavuz, Nihat. *Türk Borçlar Kanunu’nun Getirdiği Değişiklikler ve Yenilikler Genel Hükümler – Özel Hükümler*. 3. bs. Ankara: Adalet Yayınevi, 2012.

Yıldırım, Hayrullah Burak. "Destekten Yoksun Kalma Tazminatı." Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, 2020.

Zeybek, Ramazan. *Hatır Taşımacılığı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.

Zorluoğlu Yılmaz, Ayça. *Tehlike Sorumluluğunda Bedensel Zararlar ve Tazminat*. 1. bs. Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.

İNTERNET KAYNAKLARI

Türk Dil Kurumu Sözlükleri (sozluk.gov.tr)

Ansiklopediler - TÜBİTAK (tubitak.gov.tr)

Vikipedi: Özgür Ansiklopedi (wikipedia.org)

Osmanlıca Türkçe Sözlük, lügât, لغت (luggat.com)

Tureng - Türkçe İngilizce Sözlük

TÜİK - Veri Portalı (tuik.gov.tr)